พิจินอนุสรณ์

เพื่อนนักเรียนเก่าพณิชยการ

พิมพ์เป็นบรรณาการ

ในงานฌาปนกิจศพ

นายพิจิน อรัญนารถ

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

พุธที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

พิจินอนุสรณ์

เพื่อนนักเรียนเก่าพณิชยการ

พิมพ์เป็นบรรณาการ

ในงานฌาปนกิจศพ

นายพิจิน อรัญนารถ

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

นายพิจิน อรัญนารถ

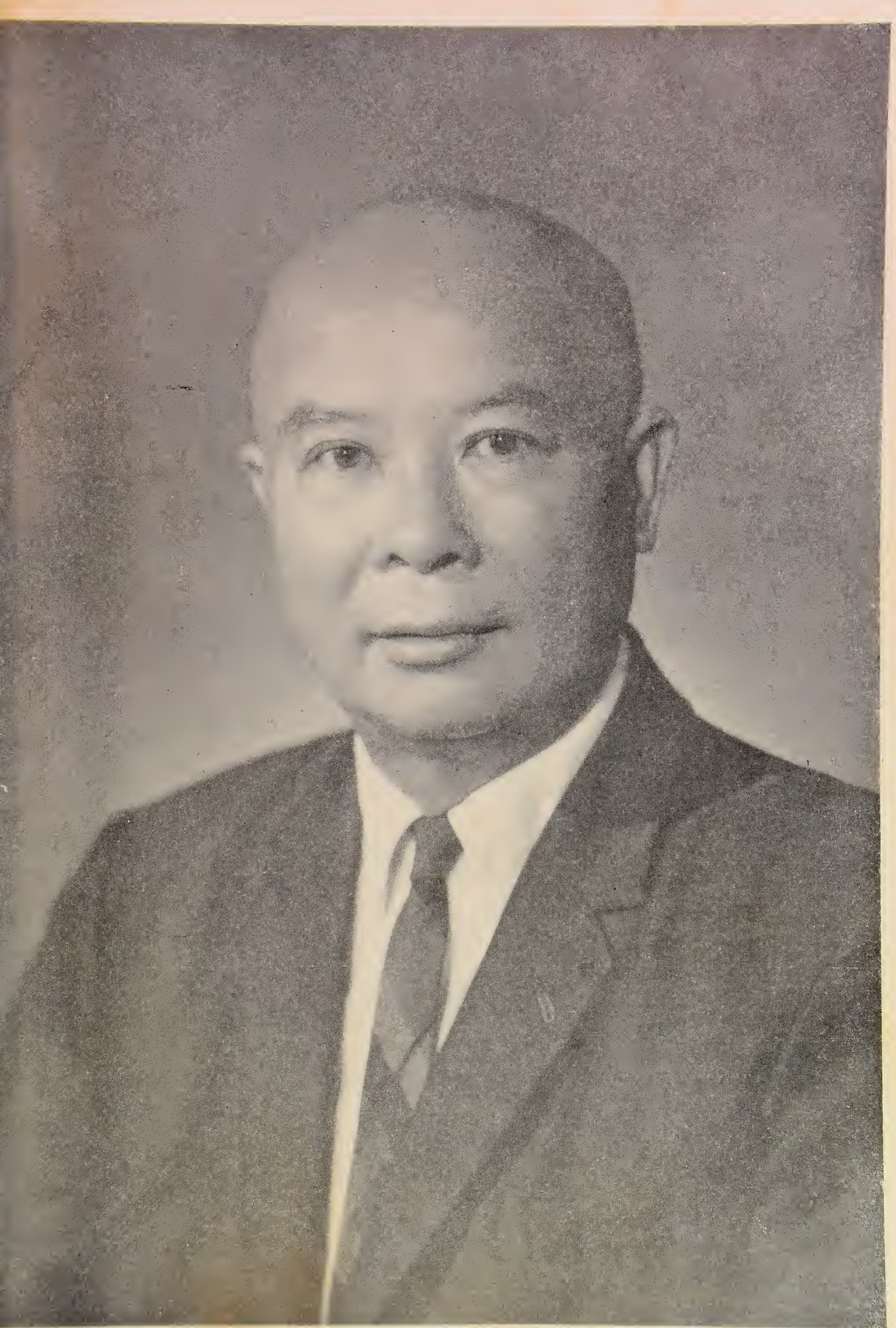
ชาตะ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๕๖

มรณะ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๓

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ประวัติ

นายพิจิน อรัญนารถ

นายพิจิน อรัญนารถ เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ตรงกับแรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๑๑ ตำบลท่าประดู่ อำเภอท่าประดู่เมืองระยอง มณฑลจันทบุรี (ณ บ้านเลขที่ ๑๒๙ ถนนยมจินดาปัจจุบัน) เป็นบุตรนายฮะกี่ นางติก (เปี่ยมพงศ์สานต์) อรัญนารถ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๙ คน คือ

๑. นางเหน้ย ภรรยาหลวงอุทัยสัจจเวที (เอิบ ตะเวทิกุล) ถึงแก่กรรม

๒. ด.ช. ถึงแก่กรรม

๓. นางโปเกียว ภรรยาขุนพานิชชลาสินธุ์ (เทียน สินธุวนิช)

๔. ด.ช. ถึงแก่กรรม

๕. นางโปหงษ์ ภรรยานายเอี่ยม สุภาพกุล น.บ.ท.

๖. ด.ช. ถึงแก่กรรม

๗. นางคมคาย (โปเหียน) สุทธิศรี ภรรยานายพราว สุทธิศรี

๘. นายเสียง อรัญนารถ

๙. นายพิจิน อรัญนารถ

๑๐ น.ส. โปเซี้ยม อรัญนารถ

การศึกษา

เมื่อเยาว์วัยเข้ารับการศึกษาที่จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๔๖๒—๖๙ เรียนที่ ร.ร. ประจำจังหวัดระยองมิตรอุปถัมภ์ถึงชั้นมัธยม ปีที่ ๓ จบหลักสูตร ร.ร ประจำจังหวัดในสมัยนั้น

พ.ศ. ๒๔๖๙ เข้าเรียน ร.ร. จีนบ้วยฮั้ว

พ.ศ. ๒๔๗๓ เข้าเรียน ร.ร. อัญสัมชัญ

พ.ศ. ๒๔๗๕—๒๔๗๖ เข้าเรียน ร.ร. พานิชยการวัดแก้วฟ้า จบ ม.๗ ม.๘ ระหว่างเรียน ม. ๘ ได้เปิดกิจการค้าขาย ร้านน้ำปลาไทยตะวันออก (ฮะเซ่งฮวด) ที่สี่แยกมหานาค

พ.ศ. ๒๔๗๘ เข้าเรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นนิคม

พ.ศ. ๒๔๗๙—๘๐ เข้ารับราชการเป็นนายตรวจที่ดินและที่ปรึกษากฎหมาย กองผลประโยชน์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขณะนั้นยังเรียนธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๘๒ ลาออกเพื่อทำการอุปสมบท

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้ทำการอุปสมบท ณ วัดป่าประดู่ จังหวัดระยอง หลวงพ่อแอ่วเป็นอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๔๘๓ ลาสิกขาบท และได้เดินทางไปดูตลาดการค้าที่เซี่ยงไฮ้ ยังไม่ทันกลับเกิดสงคราม การคมนาคมถูกปิด จึงได้เดินทางกลับโดยทางเรือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ และได้มาดำเนินการค้าตามปกติที่สี่แยกมหานาค ภายหลังได้ย้ายกิจการมาอยู่เลขที่ ๔๒๖ ตรอกสะพานยาว จักรวรรดิ์ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นที่เก็บและส่งน้ำปลามาจากโรงงาน ปัจจุบันยังคงเปิดกิจการอยู่ตามเดิม

ด้านครอบครัว

นายพิจิน อรัญนารถ ได้ทำการสมรสกับ น.ส. พิศวง ศุภวงศ์ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ มีบุตรธิดา ๖ คน

๑. น.ส. มณฑิราลัย อรัญนารถ

๒. น.ส. ยอดวิไล อรัญนารถ

๓. ด.ญ. เสาวรัฐ อรัญนารถ

๔. ด.ญ. วรางค์ศิริ อรัญนารถ

๕. ด.ช. ศุภกิตติ์ อรัญนารถ

๖. ด.ช. สมิทธิ์ อรัญนารถ

ตั้งศพบำเพ็ญกุศล
ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม

แด่ คุณพิจิน อรัญนารถ

"พฤษภากาสร　　อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง　　สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย　　มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตทั่วแต่ชั่วดี　　ประดับไว้ในโลกา"

ขอดวงวิญญาณของคุณพิจิน อรัญนารถ จงประสพแด่ความสุขในสัมปราย ภพด้วยเทอญ

(ร้อยเอก สุวิทย์ ทัดพิทักษ์กุล)

นายกสมาคมนักเรียนเก่าพณิชยการ

๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๓

แด่คุณพิจิน อรัญนารถ เพื่อนรัก

ผมได้รับโทรศัพท์จากคุณศิริ ฯ เมื่อคืนวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๓ เวลาประมาณ ๒๓ น. เศษ "ว่าคุณพิจินถูกไฟฟ้าช๊อคตายเสียแล้ว" ครั้งแรกผมคิดว่าคุณศิริฯ ล้อเล่นผมไม่เชื่อจริง ๆ ว่ามันจะเป็นความจริงเช่นนั้น ผมจึงได้ย้ำถามไปอีกว่า "ใครตาย" พอได้ยินแน่ชัดว่า คุณพิจิน ผมรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมากที่ผมจะต้องศูนย์เสียเพื่อนที่รักไปอย่างกระทันหันชนิดที่ไม่ให้มีการรักษาและเห็นใจจากเพื่อน ๆ ก่อนเลย คุณพิจินจากไปอย่างไม่มีวันกลับ จากไปทั้ง ๆ ที่ร่างกายยังแข็งแรง สุขภาพดี คุณพิจินยังไม่ถึงอายุขัยที่จะจากไปเช่นนี้ คืนวันนั้นผมนึกถึงภาพในอดีตของคุณพิจิน ที่ได้คบกับผมมา จะเห็นว่าคุณพิจินเป็นเพื่อนที่ดีและเป็นเพื่อนที่ผมรักมากคนหนึ่ง เมื่อคุณพิจิน ยังมีชีวิตอยู่นั้นได้ประกอบคุณงามความดีไว้ให้กับสังคมเป็นอย่างมาก โดยฉะเพาะในหมู่ชมรมเซี๊ยงเง๊ยบฮ้อ คุณพิจิน เป็นคนหนึ่งที่เป็นตัวตั้งตัวตีที่ให้เกิดชมรมนั้นขึ้น และได้ช่วยเหลือชมรมมาด้วยความเต็มใจและสนใจ ตลอดเวลาที่ผมได้เป็นเพื่อนกับคุณพิจินมาและตลอดเวลาที่ผมได้ร่วมงานกับคุณพิจินมาจะเห็นได้ว่าคุณพิจิน มีนิสสัยจริงใจต่อเพื่อนทุกคนไม่เอารัดเอาเปรียบใคร ช่วยเหลือเพื่อนทุกโอกาส ถ้าเพื่อนต้องการ ร่าเริงอยู่เสมอพูดแบบขวานผ่าซาก เสียงดังฟังชัด ไม่เคยอาฆาตใคร ไม่ให้ร้ายใคร คบคนได้ทุกชั้นเป็นกันเอง ชอบชีวิตง่ายๆ ด้วยอุปนิสสัยที่กล่าวมานี้จึงทำให้คุณพิจิน มีเพื่อนฝูงมากมาย

ในด้านของสมาคมนักเรียนเก่าพณิชยการ นั้นเล่าคุณพิจินก็เป็นกำลังสำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะปรากฏว่าเป็นนายทะเบียนมาหลายยุคหลายสมัย เป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการก่อสร้างอาคารสมาคมแห่งนี้เป็นอย่างมาก ทำงานด้วยเหตุและผล ซึ่งคุณพิจิน

ถือเป็นหลักปฏิบัติ ในที่ประชุม คุณพิจินจะเป็นฝ่ายค้านอยู่เสมอถ้าหากว่ามตินั้นไม่ชอบด้วยเหตุและผล แต่ก็ย่อมจำนงถ้าหากเหตุผลของคนอื่นที่ดีกว่า ซึ่งนับว่าเป็นบุคคลที่ควรแก่การชมเชยเป็นอย่างยิ่ง

บัดนี้ สมาคมนักเรียนเก่าพณิชยการ จะไม่ได้ยินเสียงนั้นต่อไปอีกแล้ว ทุกคนจะนึกถึงแต่เพียงภาพนึกถึงคุณงามความดีของคุณพิจิน เท่านั้น

ในการที่เจ้าภาพจะได้ทำการฌาปนกิจศพ คุณพิจิน ในวันนี้

ผมขอตั้งจิตต์อธิษฐานขอให้กรรมดีที่คุณพิจินได้ประกอบไว้ในภพนี้ จงเป็นพลานิสงฆ์ช่วยนำดวงวิญญาณของคุณพิจิน อรัญนารถ เพื่อนรักของผมไปสู่สุขคติภพนั้น ถ้าหากคุณพิจิน จะทราบโดยวิถีญานใดก็ตาม โปรดรับรู้ไว้ด้วยว่า ผมและเพื่อน ๆ เซี้ยงเงี๊ยบฮ้อ ยังรำลึกถึงและอาลัยอาวรณ์ คุณพิจิน อยู่ไม่รู้ลืม

(นายอดิศร โฆวินทะ)

อุปนายก

คุณเจียง อรัญนารถ

เคยรู้จักคุณพิจิน หรือ คุณเจียง อรัญนารถมานานแล้ว ครั้งเมื่อหิ้วขวดน้ำปลา "**ไทยตะวันออก**" ไปให้ทางการกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมรับรองคุณภาพ แต่ว่าขณะนั้นไม่สนิทสนม และไม่ทราบว่าเป็นศิษย์เก่าพณิชยการด้วย ดูผิวเผินก็รู้สึกว่าเป็นบุคคลที่เปิดเผยน่านับถือแต่ก็ไม่ได้วิสาสะอะไรกันมาก มาสนิทสนมเมื่อร่วมเป็นกรรมการบริหารสมาคมนักเรียนเก่าพณิชยการ หลายยุคหลายสมัยเห็นจะเป็น ๑๐ ปีได้ ตอนนี้จึงทราบซึ้งถึงนิสสัยใจคอและอัธยาศัยของเจียงมากขึ้น เจียงเป็นคนพูดตรงและเสียงดัง มีเพื่อนมาก การพูดตรงๆ บางทีก็ทำให้เพื่อนๆ ที่ไม่รู้นิสสัย บ่นอุบอิบว่า "**มันจะเอาอย่างไรกันหวา**" แต่สำหรับเพื่อนที่คลุกคลีกันมาย่อมรู้เจตนาของเจียงดี เจียงไม่มีเจตนาร้ายทำอะไรให้เป็นพิษสงแก่ส่วนรวม มีจิตใจมุ่งมั่นที่จะทำอะไรๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยเฉพาะกิจการของสมาคมนักเรียนเก่าพณิชยการ เจียงอยากจะเห็นความก้าวหน้าความเป็นปึกแผ่นของสมาคม เหมือนกับสมาคมอื่นๆ แต่เจียงน่าจะเฉลียวใจสักนิดว่า การทำอะไรจะให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปดังปรารถนานั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยากโดยเฉพาะในสมัยนี้ด้วยแล้ว ด้วยเหตุนี้เจียงจึงมีทั้งส่วนดีและส่วนเสียอยู่บ้าง ถ้าจะเอาความไม่ดีของผู้ล่วงลับไปแล้วมาพูด คนเขียนก็ไม่ใช่คน เพราะเรายกย่องกันว่า ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเป็นผู้ที่หนีความวุ่นวายของสังคมไปเสวยสุขบนสวรรค์ ดังนั้นจึงขอพูดแต่ในส่วนที่เจียงทำไว้ดีเท่านี้ก็ได้ งานใดที่ยากและคนอื่นเขาไม่อยากทำถ้ามอบให้เจียง เจียงจะยิ้มรับอย่างระรื่น และทำสำเร็จอย่างดีเช่นอะไร ให้เขาขายข้าวต้มและเครื่องดื่มในงานรื่นเริงชุมนุมศิษย์เก่า ซึ่งงานอย่างนี้ทุกคนแต่งตัวกันหรูหราสนุกสนานเฮฮาด้วยการดื่มและลีลาสลอยละล่องไปท่ามกลางความหรรษา แต่เจียงไม่มี

อารมณ์กับแสงสีเหล่านั้น วิตกกังวลเกรงจะให้บริการแก่เพื่อนไม่เต็มที่ เจียงจะยิ้มออก เมื่อเห็นเพื่อนฝูงได้สนุกสนานรื่นเริงกันอย่างอิ่มเอิบนานทีปีหน เจียงสร้างตนเอง มีฐานะดี จะนั่งรถเบนซ์ติดแอร์ให้สดชื่นก็ได้ แต่เจียงไม่ชอบ เขาชอบย่ำ ย่ำไปทุกหน ทุกแห่งที่เพื่อนรักอยู่ เจียงพึ่งมีรถใช้เมื่อลูกโตเข้าโรงเรียนนี้เอง

เจียงเป็นผู้เลื่อมใสทางศาสนาคนหนึ่งให้การสนับสนุนโรงเรียนยุวพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้วยการเลี้ยงอาหารกลางวันแก่นักเรียนนับร้อยคนทุกวันอาทิตย์ และเมื่อมีงานหารายได้บำรุงโรงเรียนด้วยการออกรายการ ที วี เจียงได้รับมอบให้ทำหน้าที่โฆษก แล้วก็ทำได้ดี ผู้ชม ที วี ชมเปาะ บางคนบ่นเสียดายถ้าเจียงใส่วิกเสียหน่อย ก็จะเป็นโฆษกที่หล่อเหลาเอาการทีเดียว

บรรยายไว้อาลัยมายืดยาว อดคิดถึงเพลง "ยมพบาลเจ้าขา" ไม่ได้ เนื้อร้องมีทำนองว่าทำไมยมพยาบาลจึงเลือกเอาแต่คนดี ๆ ไปเสียหมด ปล่อยให้คนชั่วอยู่เป็นเสนียดสังคมด้วยเหตุไฉนเล่า

จากเพื่อน **เสงี่ยม บุญยเกียรติ**

เหรัญญิกสมาคมนักเรียนเก่าพนิชยการ

คำไว้อาลัย

ข้าพเจ้าได้รู้จักคุณพิจิน อรัญนารถ มาตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนรุ่นเดียวกันที่ ร.ร. พณิชยการวัดแก้วฟ้าล่าง เมื่อประมาณ ๔๐ ปีที่แล้วมานี้ หลังจากออกจากโรงเรียนแล้ว ก็ไม่ค่อยได้มีโอกาสพบกัน จนกระทั่งเมื่อข้าพเจ้าได้ย้ายมารับราชการที่วิทยาลัยพณิชยการพระนครเมื่อปี ๒๕๐๓ โดยตำแหน่งหน้าที่ข้าพเจ้าต้องเป็นอุปนายกสมาคมนักเรียนเก่าพณิชยการ ซึ่งนับแต่นั้นมาเนื่องจากข้าพเจ้ามีตำแหน่งหน้าที่ในสมาคม และคุณพิจิน อรัญนารถ ก็ได้เป็นกรรมการของสมาคมตลอดมา ข้าพเจ้าจึงได้พบปะคุณพิจิน อรัญนารถ ทั้งในระหว่างเวลาปฏิบัติหน้าที่การงานและนอกเวลานั้นด้วยความรักใคร่สนิทสนมกันอยู่เสมอ

คุณพิจิน อรัญนารถ เป็นศิษย์เก่าพณิชยการที่ได้ทุ่มเททั้งกำลังใจ กำลังกายและกำลังทรัพย์ในกิจการของสมาคมเป็นอย่างมากคนหนึ่ง โดยเฉพาะในการก่อสร้างอาคารสมาคม คุณพิจิน อรัญนารถ เป็นกำลังสำคัญของความสำเร็จในการก่อสร้าง เป็นที่น่าเสียดายที่พออาคารสมาคมสำเร็จลงได้ไม่กี่เดือน คุณพิจิน อรัญนารถ ได้ถึงแก่กรรมไปเสียก่อนที่ตนจะได้มีโอกาสใช้ประโยชน์หรือได้มีโอกาสชื่นชมยินดีที่ได้แลเห็นผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์จากอาคารสมาคม ซึ่งแต่ก่อนคิดกันว่าเป็นความฝัน แต่บัดนี้ได้เป็นความจริงขึ้นมาแล้ว

คุณพิจิน อรัญนารถ เป็นผู้เอาใจใส่และขยันในกิจการของสมาคม ในการประชุมกรรมการ ไม่ค่อยขาดการประชุม และมักจะมาถึงที่ประชุมก่อนเวลา นัดประชุม ๑๗.๐๐ น. ประมาณ ๑๖.๐๐ น. คุณพิจิน อรัญนารถ ก็มาถึงแล้ว ที่ข้าพเจ้าทราบก็

เพราะว่าทุกครั้งคุณพิจิน อรัญนารถ มานั่งคุยกับข้าพเจ้าเพื่อรอให้ถึงเวลาประชุมในการจัดงานประชุมประจำปีก็ดี ในการจัดงานบอลก็ดี คุณพิจิน อรัญนารถ ไม่เคยปฏิเสธงาน และทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ อันเป็นผลให้งานในหน้าที่ของคุณพิจิน อรัญนารถ สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อยทุกครั้ง

ในการก่อสร้างอาคารสมาคมของเรา ตั้งแต่ระยะริเริ่ม ระยะเตรียมงาน ระยะก่อสร้างตลอดมาคุณพิจิน อรัญนารถ ได้มีส่วนร่วมเป็นกำลังสำคัญ โดยเฉพาะการควบคุมการก่อสร้างตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งเสร็จ ซึ่งคุณพิจิน อรัญนารถ ได้เอาใจใส่ควบคุมดูแลเป็นอย่างดียิ่ง

เพื่อน ๆ ของ คุณพิจิน อรัญนารถ คงจะเห็นด้วยกับข้าพเจ้าว่าคุณพิจิน อรัญนารถ เป็นคนมีอารมย์สนุกสนานรื่นเริง และช่วยทำให้เพื่อนฝูงได้มีอารมย์สนุกเมื่อได้ร่วมประชุม ทำงานหรือพบปะกันในเวลาส่วนตัว ข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่ทำให้คุณพิจิน อรัญนารถ มีเพื่อนฝูงมาก และเพื่อนทุกคนรักน้ำใสใจคอของคุณพิจิน อรัญนารถ

ความดีอีกประการหนึ่งของคุณพิจิน อรัญนารถ ที่ข้าพเจ้าสมควรจะได้กล่าวไว้ด้วย คือ คุณพิจิน อรัญนารถ มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระบวรพุทธศาสนาและได้อุทิศตนทำงานที่มีความสำคัญในด้านศาสนา คือ คุณพิจิน อรัญนารถ เป็นประธานศูนย์กลางผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โรงเรียน พุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดมหาธาตุ นับว่าเป็น กำลังสำคัญ ในการ ปฏิบัติงาน อันเป็นประโยชน์ทางด้านศาสนาผู้หนึ่ง

บัดนี้คุณพิจิน อรัญนารถ ได้จากไปแล้ว จากไปโดยได้ทิ้งผลงานอันเป็นความดีไว้เป็นอันมากแม้ว่าการจากไปของ คุณพิจิน อรัญนารถ จะเป็นไปตามกฎของ

ธรรมชาติ ซึ่งทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้ พวกเราก็อดอาลัยในการจากไปของคุณพิจิน อรัญนารถไม่ได้ ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้อธิษฐานให้บุญทานใดที่คุณพิจิน อรัญนารถได้ประกอบเป็นกรรมไว้ ประกอบกับบุญทานที่พวกเราเพื่อนฝูงของคุณพิจิน อรัญนารถได้ประกอบกรรมดีร่วมกันมา จงเป็นผลานิสงฆ์ส่งวิญญาณของคุณพิจิน อรัญนารถบรรลุถึงซึ่งความเกษมสำราญในสัมปรายภพโน้น เทอญ.

(**นายธรรมนูญ อัคคพานิช**)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยพณิชยการ พระนคร

อุปนายก

"คิดถึง เฮียพิจิน อรัญนารถ"

เมื่อยามเขามีชีวิตอยู่ เขาเป็นคนสนุกสนานรื่นเริง อารมณ์สนุกมีเพื่อนฝูงมาก โอบอ้อมอารีกับคนทุกชั้นทุกวัย สันโดษ มักน้อย ไม่อวดเด่น ไม่อยากดัง ไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อนฝูง พูดจาโผงผางขวานผ่าซากซึ่งถ้าคบกันชั่วมื้อชั่วคราวบางคนจะรู้สึกเกลียดขี้หน้าเขา แต่เมื่อรู้ถึงธาตุแท้ของเขาแล้วทุกคนจะรักใคร่นับถือและไว้วางใจเขายิ่งกว่าผู้ยิ่งใหญ่ด้วยยศฐาบรรดาศักดิ์และผู้ดีมีเงินทั้งหลายซึ่งขาดน้ำใจ เขาเป็นคนใจบุญสุนทาน ช่วยทั้งแรงทรัพย์ แรงกายและแรงใจเพื่อจรรโลงพระบวรพุทธศาสนา เขาไม่เคยนินทาว่าร้ายใครลับหลัง ไม่เคยสาธยายความชั่วของคนอื่นให้ใครฟัง แต่ถ้าผู้ใดที่เขารักใคร่นับถือและใครคนนั้นบกพร่องแล้ว เขาจะว่ากล่าวตักเตือนต่อหน้าอย่างตรงไปตรงมา

ข้าพเจ้าจึงรักใคร่นับถือผู้เป็นเพื่อนเสมือนพี่ผู้นี้ ความหลังครั้งที่เราเคยสนิทชิดเชื้อกัน ประกอบกับความดีของเขาทำให้ข้าพเจ้าอาลัย และเหงาที่ขาดเขาไป ข้าพเจ้าเรียกเขาว่า "**เฮีย**" ทุกคำ เพราะน้ำใจอันสูงส่งของเขา คำสั่งครั้งสุดท้ายในฐานะรองประธาน ดำเนินการสร้างโบสถ์บางแวก ในวันนั้นเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. ของคืนนั้นที่เขาจะจากไป ยังแว่วอยู่ในหูอยู่เสมอว่า "**อาจารย์ จะไปเอาวงกบคอนกรีตทำไม มันไม่สวย ไม้เก่าของเรายังมี เป็นไม้สักอย่างดี ใช้ไม้สักซิ**" ข้าพเจ้าได้สนองตามข้อเสนอของเขาด้วยความนับถือแล้ว

บัดนี้เขาได้จากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับตามวิถีทางชีวิตของมนุษย์ ไม่มีร่างของเขาให้เราได้พบเห็นอีก แต่น้ำใจและความดีของเขาจะสถิตย์อยู่คู่ฟ้าดินและเป็นตัวอย่างอันดีของผู้มีชีวิตอยู่อย่างน้อยก็ข้าพเจ้าคนหนึ่งละ

ขอกุศลบุญราศีที่เฮียพิจิน ได้ประกอบมาตลอดระยะเวลาที่มีชีวิตอยู่และที่ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงช่วยกันทำบุญหนุนให้ จงบันดาลให้วิญญาณของเฮียพิจิน จงประสบสุขในสัมปรายิกภพ เทอญ.

(นายสัณห์ พรนิมิตร)

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนพณิชยการธนบุรี

คำไว้อาลัย

แด่

คุณพิจิน อรัญนารถ

คุณพิจินอรัญนารถ ได้ชุบชีวิตตนเองจากสถาบันโรงเรียนพณิชยการพระนครรุ่นเก่าแก่เหลือเกิน แต่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าของคุณพิจินกับโรงเรียนยังแนบแน่นอยู่เสมอมา โดยความรู้สึกจากธาตุแท้ของความรักสถาบัน จึงได้อุทิศความสุขของเวลาที่จากการงานที่ประกอบอาชีพอยู่ มาสร้างประโยชน์ให้แก่สมาคม เริ่มตั้งแต่การสร้างแนวความคิดการสร้างสมาคม ให้ข้อคิดเห็น ให้คำแนะนำแก่บรรดาสมาชิกและคณะกรรมการด้วยความศรัทธา และความบริสุทธิ์ใจ รักหมู่รักคณะ ใจคอหนักแน่นมาก มีความกล้าหาญในวาจาอันเป็นสัตย์ มีความเสียสละเป็นเยี่ยมทั้งในด้านสมาคมและแก่วงการสังคม มีจิตใจบริสุทธิ์ในความคิดสร้างสรรค์ ความเจริญทั้งหลายแก่สถาบันสาขาของโรงเรียนพณิชยการ ดังจะได้จากการให้ความกรุณาและให้เกียรติในพิธีไหว้ครูของนักเรียนพณิชยการทุกโรงเรียนจะขาดคุณพิจินเสียมิได้ที่จะไปให้เกียรติ ให้ความอบอุ่นแก่โรงเรียนในฐานะกรรมการบริหารคนหนึ่งทุกปี นอกจากนั้นยังได้กรุณาให้โอวาทแก่นักเรียนพณิชยการทุกแห่งว่าทุกคนเป็นลูกพ่อเดียวกัน จากถิ่นกำเนิดซึ่งถือว่าเป็นแห่งเดียวกันให้ทุกคนทุกสถาบันสามัคคีกันอย่างหนักแน่นและแท้จริง ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบันทุกสถาบัน **ดังนั้น การสูญเสียด้วยการจากไปของคุณพิจิน ก็เท่ากับเป็นการขาดกำลังสำคัญยิ่งคนหนึ่งของสมาคม ขอให้ดวงวิญญานอันบริสุทธิ์ผุดผ่อง ของคุณพิจิน อรัญนารถจงประสบสุขด้วย บุญ กุศลที่ได้สร้างสมไว้ในในภพหน้าเทอญ**

สุพจน์ สุขกมล

(**สุพจน์ สุขกมล**)

อาจารย์ใหญ่

ร.ร. พณิชยการเชตุพน ธนบุรี

(ณ วัดพระเชตุพนตั้งตรงจิตรวิทยาลัย)

คำไว้อาลัย

คณะนักเรียนโรงเรียนพณิชยการพระนครศรีอยุธยา ได้รู้จักคุณพิจิน อรัญ-นารถ นับตั้งแต่โรงเรียนได้เปลี่ยนจากโรงเรียนการช่างสตรีวาสุกรีมาเป็นโรงเรียนพณิชยการพระนครศรีอยุธยา เพราะทุกครั้งที่มีงานเกี่ยวกับสมาคม คุณพิจิน จะไปร่วมด้วยทุกครั้ง คุณพิจิน ได้มาที่โรงเรียนพณิชยการพระนครศรีอยุธยาทุกครั้ง ที่สมาคมได้มีกิจกรรมของสมาคมศิษย์เก่าพณิชยการรุ่นน้อง ที่โรงเรียนพณิชยการพระนครศรีอยุธยา

วันนั้นเราทั้งหมดรู้สึกเศร้าใจที่ได้ทราบข่าว เพราะวันนั้นเป็นวันที่สมาคมจะมากระทำพิธีแจกทุนเช่นเคย แต่เราก็คอยด้วยความผิดหวัง เมื่อมีคนมาบอกว่าคุณพิจินได้เสียเสียแล้ว เราทุกคนเงียบกริบ มองดูหน้ากันไม่เชื่อในข่าวลือ เพราะคุณพิจินเป็นคนร่าเริงยิ้มแย้มแจ่มใส เอาการเอางาน พวกเราทุกคนก็ได้แต่ระทมขมขื่นในข่าวที่เป็นจริงขึ้นมา

ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย พวกเราชาวพณิชยการพระนครศรีอยุธยาขอตั้งจิตอธิษฐานเชิญดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณพิจิน จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ.

ศิริ รอดบุญธรรม

อาจารย์ใหญ่

โรงเรียนพณิชยการพระนครศรีอยุธยา

พิจินอนุสรณ์

หอกฎหมาย.

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

พิจิน เพื่อนรัก

จดหมายฉบับนี้เป็นฉบับแรกและฉบับสุดท้ายที่ฉันเคยมีถึงเพื่อน เพราะเมื่อมีชีวิตอยู่ เราไม่เคยมีจดหมายถึงกันเลย เพื่อนมีกิจธุระอะไร ไม่ว่าเป็นเรื่องส่วนตัวต้องการใช้เงินทอง เพื่อขยายกิจการงานก็ดี หรือประสงค์จะให้ช่วยจัดการให้ลูกชายได้เข้าเรียนใน ร.ร. สาธิตของรัฐบาลก็ดี หรือเมื่อมีปัญหาอื่นใดที่ขัดข้องในเรื่องการดำเนินงานของสมาคมนักเรียนเก่าพณิชยการ ซึ่งเพื่อนรักสมาคมมากเท่าการงานประจำอันเป็นหม้อข้าว หรือไม่น้อยกว่ารักลูกก็ดี เพื่อนมักมามั่วอยู่ที่สำนักงานฉัน เพื่อหารือกัน คุยกันเป็นเวลานาน ๆ ไม่เคยมีจดหมายฉบับใดที่ใครมีถึงกันเลย เว้นแต่ว่ามาหาไม่พบ ก็ได้แต่บันทึกทิ้งไว้หรือโทรศัพท์ตามมาหาอีกครั้งเท่านั้น.

ฉันไม่มีโอกาสได้เห็นร่างเพื่อนนอนในเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเลย นอกจากเวลารดน้ำศพ ซึ่งเพื่อนนอนหลับตาหน้าอิ่มอมยิ้มต้อนรับเพื่อน ๆ เพื่อนตายในเวลากระทันหันในขณะทำงานบ้านเช่นเดียวและพร้อม ๆ กันกับฉันกำลังทำอยู่ คือใช้เครื่องสูบน้ำไฟฟ้าเล็ก ๆ สูบน้ำฝนที่ล้นท่วมใต้ถุนบ้านในตอนพลบค่ำ แล้วถูกสายไฟรั่วดูดล้มลงหมดสติ

ดังนั้น ในการที่ฉันอยากเขียนจดหมายนี้ ถึงเพื่อนเพื่อเป็นอนุสรณ์นี้ มิใช่เพียงว่าถูกขอร้อง แต่ใจฉันร่ำร้องอยู่ก่อนแล้วว่า ฉันจะหาโอกาสจดหมายคุยกับเพื่อนได้อย่างไร เพราะเรายังมีความในใจที่ยังจะต้องพูดต้องคุยกันถึงเรื่องของสมาคมนักเรียนเก่าของเรา เรื่องของสังคมที่เกี่ยวกับพระและเด็ก กับเรื่องการทำมาหากินของเพื่อน

เพื่อมีชีวิตอยู่ ทุก ๆ ปลายเดือนเพื่อนจะต้องมาที่สำนักงานฉันเป็นประจำ เพราะเพื่อนเป็นคนตรงต่อเวลาตรงต่อคำมั่นสัญญาและตรงต่อคำพูดตรงต่อเพื่อน ๆ อย่างที่สุด แม้เพื่อนจะเป็นนักเรียนเก่ารุ่นน้องกว่าฉันเล็กน้อย แต่เราก็มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน เรามาสนิทกันมากตั้งแต่ครั้งคุณตรอง ตันติเวชกุล เป็นนายกสมาคมนักเรียนเก่าพณิชยการ ฉันเป็นกรรมการเป็นเลขาฯ เป็นอุปนายก ในสมัยท่านตลอดมา เพื่อนเคยเป็นเด็กอยู่ในบ้านท่านด้วย และเพราะความรักโรงเรียนรักสมาคมด้วย เพื่อนจึงได้เข้ามาทำทุกอย่างเพื่อช่วยเหลืองานของสมาคม โดยฉะเพาะอย่างยิ่ง เมื่อสมัยฉันเป็นนายกสมาคม สืบต่อจากคุณเช็งจือ ลือประเสริฐ ๒ ปี เพราะที่ประชุมใหญ่และท่านอาจารย์ชยันต์ ผลาชีวะ ขอร้อง เพื่อนก็ทำหน้าที่ทุกอย่างให้แก่สมาคมแทนฉันและยิ่งกว่าที่ฉันจะพึงทำได้ด้วยตนเอง

ในงานประชุมใหญ่ของสมาคมเกือบทุกครั้ง ขณะที่สมาชิกและเพื่อนนักเรียนเก่าสนุกสนานกัน เพื่อนต้องทำงานตัวเป็นเกลียวทุกอย่างที่คณะกรรมการมอบหมายให้ แม้ที่สุดงานของคนอื่นเมื่อไม่มีคนทำ เพื่อนก็ต้องลงมือล้างถ้วยล้างชามเอง งานเสร็จใครเขากลับหมดแล้ว เพื่อนยังเก็บงำดูแลสิ่งของทุกอย่างมิให้ตกหล่นเสียหาย เพื่อหวังให้สมาคมมีรายได้มากมีรายจ่ายน้อยนั่นเอง

เพื่อนนักเรียนเก่าและสมาชิกทั้งหลาย หากเมื่อใดท่านได้รับความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจในงานชุมนุมของสมาคมไม่ว่าครั้งใด ๆ หรือได้เห็นตัวสมาคมได้ยืนเด่นเป็นสง่าอยู่หน้าทำเนียบรัฐบาลได้ในขณะนี้แล้ว ขอได้โปรดระลึกนึกถึงคุณพิจิน อรัญนารถบ้างสักนิดว่าเป็นศิษย์เก่าและกรรมการของสมาคมที่เป็นตอหม้อต้นหนึ่งซึ่งรองรับตัวสมาคมอยู่นี้ทีเดียว เพราะเจ้าตัวได้วิ่งเต้นตัวเป็นเกลียวร่วมกับคุณจรูญ อดีตนายก เพื่อให้ได้มาซึ่งสถานที่นี้ และแม้นายกคนปัจจุบันนี้ก็ได้อาศัยกำลังของเพื่อนช่วยควบคุมการก่อสร้าง การซื้อหาสิ่งของ การคิดหาแหล่งหาเงิน โดยดึงเอาคุณอดิศร โฆวินทะ อุปนายกคนปัจจุบัน เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ และร่วมแรงร่วมทุนทรัพย์เพื่อให้ตัวสมาคมสำเร็จเป็นรูปขึ้นได้ เพื่อนทำทุกอย่างโดยมิได้เห็นแก่ผลประโยชน์

หรือความดีเด่นว่าจะมีเป็นเช่นไรแก่ตน สุดแต่ว่าถ้าจะทำให้ประโยชน์ของสมาคมสำเร็จลุล่วงสมความประสงค์ของสมาชิกแล้ว เพื่อนอุทิศตัวอุทิศเวลาทำให้ทุกอย่าง จึงกล่าวได้ว่าเพื่อนรักสมาคมด้วยน้ำใจและสายเลือดของเซียงเงี๊ยบโดยแท้

แต่ถ้าขณะใดเมื่อนายกหรือกรรมการส่วนใหญ่มีมติหรือความคิดเห็นที่ชวนให้ลื่นไถลผิดไปจากสปิริตหรือวิญญาณของเซียงเงี๊ยบที่แท้ไป แม้ส่วนใหญ่นั้นเป็นเพื่อนรัก เป็นผู้ใหญ่ที่เคยเกรงใจนับถือ และไม่อาจจะคัดค้านเขาได้ในขณะนั้น แต่อาศัยวิญญาณเซียงเงี๊ยบแท้ของเพื่อน ๆ ได้เที่ยวหารือผู้ใหญ่อื่น ๆ และมาชวนฉันให้ไปช่วยกันแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมเพื่อคัดค้านกันให้สุดฤทธิ์เท่าที่จะคิดทำได้ ทั้งนี้เพื่อนบอกว่า **ไม่ใช่เพื่อคิดเอาแพ้เอาชนะ แต่ต้องการความถูกต้อง และคงอยู่ของวิญญาณเซียงเงี๊ยบที่แท้**

อย่างเช่นการแก้ไขข้อบังคับของสมาคมเพื่อมิให้ต้องมีการเลือกตั้งกรรมการของสมาคมเป็นประจำปีอย่างที่รุ่นผู้ใหญ่ได้ทำกันมาแล้วด้วยดี เพื่อนมีความเห็นเด็ดเดี่ยวว่าไม่ถูกต้อง ผิดร้ายยิ่งกว่าการไม่มีตัวสมาคมเองเสียอีก เพราะการที่ไม่มีตัวสมาคมต้องเที่ยวอาศัยอยู่ตามโรงเรียนพณิชยการนั้น เหมือนเพียงไม่มีร่างกายที่สมบูรณ์ แต่เมื่อมีข้อบังคับของสมาคมที่ผู้ใหญ่นักเรียนเก่ารุ่นพี่รุ่นพ่อท่านได้วางไว้ดีแล้วนั้น เหมือนมีตัววิญญาณที่ดีอยู่

"แม้ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ไม่ว่าเหตุการณ์จะเป็นเช่นไร เราก็ยังมีการประชุมใหญ่กันได้ทุก ๆ ปี เหตุผลเพียงเพื่อการจะมีตัวสมาคมขึ้นเองแล้ว เงินขาดเพียงเท่านี้ ทำไมถึงจะต้องมีบทฉะเพาะกาลอันสกปรกทำลายวิญญาณของเซียงเงี๊ยบรุ่นพี่รุ่นพ่อขึ้นไว้ในข้อบังคับของสมาคมเล่า ? เราจะแก้ไขดัดแปลงของเก่าที่เขาทำไว้ดีเพราะจะต้องช่วยกันแก้ไขไปในรูปที่ทำให้ดีขึ้นกว่าเก่า จึงจะตรงกับคำว่า "ฮ้อ "หรือ "เซียงเงี๊ยบฮ้อ" ใช่ไหม ?"

เพราะเหตุนี้ เพื่อนจึงได้ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๓ วันมานั่งง้อนั่งอ้อนวอนให้ฉันไปร่วมประชุมใหญ่ของสมาคม (ไม่ใช่ประจำปี แต่เพื่อที่จะแก้ไขข้อบังคับเท่านั้น)

เพราะฉันเคยบอกปัดไปว่าเป็นเพียงกรรมการที่ปรึกษาและสมาชิกตลอดชีพ เมื่อเขาไม่มีเรื่องอะไรมาปรึกษาก็ไม่อยากไปข้องเกี่ยว ถึงจะเป็นสมาชิก เมื่อสมาชิกส่วนมากเขาจะเอากันอย่างนั้นก็ต้องปล่อยไป แต่เพื่อนไม่ยอมให้เป็นเช่นนั้น ขอร้องให้ฉันไปประชุมเพื่อชี้แจงแสดงความเห็นในเรื่องนี้อย่างตรงไปตรงมา เพราะว่าฉันได้เคยร่วมร่างข้อบังคับนี้มาตั้งแต่เริ่มแรกสมัยคุณพระเสนอพจนภาคย์ และต่อมาได้มีการแก้ไขในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองเสร็จใหม่ ๆ แต่ก็เพียงแก้ไขในส่วนปลีกย่อย ไม่ถึงแก่มีบทฉะเพาะกาลเพื่อผูกขาดการเป็นกรรมการอย่างเช่นปัจจุบันนี้ เพื่อนขอร้องและคาดคั้นฉันทุกทางให้ไปให้ได้ แม้ว่าฉันจะว่าเพื่อนไปแรง ๆ สองสามครั้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อนก็ไม่ถือและคือรั้นให้ฉันไปประชุมให้ได้ โทรศัพท์มากำชับในบ่ายวันนั้นอีกก่อนหน้าเวลาประชุม.

ทั้งนี้ เพราะเพื่อนมีความเห็นว่า การเป็นกรรมการสมาคมนั้น ความจริงแล้วเกือบไม่มีใครเต็มใจอยากเข้ามาเป็นดอก ถ้าไม่ใช่เพราะถูกขอร้องถูกเลือกและเพราะรักโรงเรียนพณิชยการ รักสมาคม รักคำว่าเลือดเชียงเงี๊ยบจริง อย่างเช่นตัวอย่างของเพื่อนเองซึ่งได้บอกปัดการเป็นกรรมการกับรุ่นน้อง ๆ นี้มากว่า ๒ ปีครั้งหนึ่งแล้ว แต่เมื่อมีการจะลงมือสร้างสมาคมขึ้น เมื่อถูกขอร้องและรบเร้าหนัก ๆ เข้า เพื่อนก็เข้ามาเป็นกรรมการ และทำทุกอย่างมากกว่าหรือไม่น้อยกว่ากรรมการคนใดเลยและตายลงในขณะเป็นกรรมการของสมาคมด้วย ทั้งยังได้ช่วยเป็นกรรมการสร้างอุโบสถให้วัดบางแวกอยู่ในขณะนี้ร่วมกับท่านอาจารย์ใหญ่พณิชยการธนบุรี (อาจารย์สันต์) เพื่อนก็ยังคงยืนยันว่าไม่จำเป็นต้องไปมีบทฉะเพาะกาลไว้ในข้อบังคับให้มีรอยมลทินในวิญญาณเชียงเงี๊ยบไปเปล่า ๆ

เพื่อนเป็นคนทำงานจริง ๆ เมื่อได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่อะไรแล้ว ทำอย่างเข้าถึง ไม่ว่าการซื้อเหล็กซื้อไม้หินกรวดทราย เพื่อนพยายามที่จะให้ได้ของดีราคาถูกควบคุมการกินกำไรหรือตกหล่นเสียหาย ตลอดจนการทำงานของช่าง ข้อนี้ ท่านสมภารวัดบางแวก และท่านอาจารย์สันต์เป็นพะยานยืนยันได้เป็นอย่างดี เมื่อขาดเพื่อนไปเสีย

เช่นนี้ ในระหว่างที่พระอุโบสถหลังใหม่ยังไม่แล้วเสร็จ ก็เท่ากับขาดกำลังอันสำคัญยิ่งของวัดบางแวกและ ร.ร. พณิชยการธนบุรีไป ที่ฉันกล้ากล่าวยืนยันเรื่องนี้อย่างหนักก็เพราะเพื่อนรักและท่านอาจารย์สันต์ ได้พากันนำแบบแปลนพระอุโบสถมาที่สำนักงานให้ฉันช่วยถอด ช่วยกะประมาณราคา และช่วยร่างช่วยทำสัญญาจ้างเหมาฉะเพาะค่าแรงงาน ตลอดจนสืบดูฐานะของผู้ประมูลได้ให้ด้วยอยู่ตลอดเวลา แม้เมื่อวันวางศิลาฤกษ์เพื่อนก็พาฉันเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชเพื่อรับพระราชทานพระกิ่งทองคำจากพระหัตถ์ของพระองค์ท่านโดยตรงที่วัดปากน้ำนั้น

เพื่อนสนใจในการอบรมเยาวชนในด้านจริยศึกษา ได้อุทิศเวลาไปช่วยจัดตั้งและหาเงินดำเนินการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดมหาธาตุ ของมหาจุฬาลงกรณ์ โดยออกหาเงินและดำเนินการในด้านธุระการเกือบทุกอย่าง ทุกวันอาทิตย์จะต้องดูแลในเรื่องบริการพระภิกษุผู้มาช่วยเป็นครูอาจารย์สอนให้ได้รับความสดวกในเรื่องอาหารเพล เวลาทราบว่ามีผู้เชิญฉันไปบรรยายหรืออภิปรายธรรมะที่ใด เพื่อนไม่ละเว้นที่จะขอติดตามไปด้วย เพื่อช่วยเป็นกำลังใจมิให้ฉันประหม่าหรือตื่นเต้น แม้เป็นทางไกลในต่างจังหวัด ทั้งนี้เพราะเพื่อนสนใจในด้านจริยธรรมมาก ทั้งที่กิจการงานด้านการค้าส่วนตัวของเพื่อนเองก็รึงรัด และจำเป็นต้องขยายตัวออกไปเพื่อให้รับกับสถานะการณ์ของตลาด แต่งานหลวงของเพื่อนก็ไม่ขาด และงานราษฎร์ก็ไม่เสีย

เมื่อเพื่อนต้องการเงินเพื่อจะขยายงาน ได้มาปรารภกับฉันและเพื่อนฝูงบางคน ฉันเองก็ได้ช่วยเหลือเพื่อนไปไม่น้อยกว่าครึ่งแสน แต่ทุกคนที่ช่วยเหลือเพื่อนตามที่ออกปากมาหาต้องมีอะไรหนักใจไม่ กลับสบายใจยิ่ง เพราะเพื่อนเป็นคนกตัญญูรู้คุณคน ผู้ใหญ่ทุกคนที่เคยอุปการะหรือแม้ว่าช่วยเหลืออะไร เพื่อนแม้เพียงเล็กน้อยเพื่อนจะจดจำมาเล่าและพรรณาให้ฟังอยู่เสมอ พร้อมกับจ้องหาโอกาศตอบแทนท่านเท่าที่จะทำได้ เพื่อนฝูงทุกคนจึงรักและไว้วางใจเพื่อนมากในเรื่องเงินทอง ดังฉันได้กล่าวแล้วแต่ต้นว่า เพื่อนเป็นคนตรงต่อเวลา ตรงต่อคำมั่นสัญญา ตรงต่อคำพูดและเพื่อนอย่างที่สุด กิจการค้าน้ำปลาของเพื่อน จึงเจริญก้าวหน้าและเจริญขึ้นเป็นลำดับ แต่เมื่อ

เพื่อนมาล่วงลับลงโดยฉับพลันเช่นนี้ ฉันจึงมีความวิตกและเป็นห่วงงานของเพื่อนยิ่งกว่าเงินที่ให้เพื่อนยืมไปขยายงานเสียอีก เพราะลูก ๆ ทายาทของเพื่อนยังเล็กนัก ผู้ที่จะรับงานแทนเพื่อนนั้นไม่แน่ว่าจะมีฝีมือและน้ำใจ ได้ครึ่งหนึ่งของเพื่อนหรือไม่ แต่ผลแห่งกรรมคือการกระทำหรืองานตลอดจนชื่อเสียงที่เพื่อนได้ทำไว้ดีแล้ว คงจะช่วยให้เขาเหล่านั้นดำเนินงานของเพื่อนให้เป็นไปตามอุดมคติได้ตลอดรอดฝั่งเป็นแน่ แม้จะช้าไปบ้าง

ฉันขอนำความรู้สึกเมื่อวันรดน้ำศพเพื่อนที่วัดมกุฏฯ มาลงไว้เป็นอนุสรณ์ ณ โอกาสนี้ด้วยใจจริง

พิจิน เพื่อนรัก / *เพื่อนนอนพักหน้าอิ่มยิ้มดีหนอ*
ไม่ลุกขึ้นยืนทักมิตรที่คิดง้อ / *หรือหยอกล้อคุยเล่นเช่นเคยมา*
ในศาลาวังเวงจิตชวนคิดถึง / *ตื่นตลึงว่าเป็นไปได้หรือหนา*
ทั้งลูกเมียพร้อมพรั่งหลั่งน้ำตา / *ที่เพื่อนยาตายแท้แน่หรือเอย*

เพื่อนเอ๋ยเพื่อนนี้ / *เคยเป็นที่ใกล้ชิดของมิตรสหาย*
ได้หยอกล้อเพื่อนเล่นไม่เว้นวาย / *แต่ไม่คลายความรักมักไมตรี*
เหตุเพราะว่าเพื่อนรักใจหนักแน่น / *เพราะมีแก่นคือธรรมนำวิถี*
ยามใครทุกข์เพื่อนช่วยด้วยยินดี / *ต่อแต่นี้จะหาใครได้เหมือนเอยฯ*

ความเอ๋ยความลำบาก / *ที่เพื่อนมียังปรากฏอยู่สดใส*
ทั้งญาติลูกเมียเศร้าเสียใจ / *ด้วยอาลัยความดีที่มีมา*
แต่บัดนี้เพื่อนพรากจากไปแล้ว / *ทิ้งลูกแก้วเมียมิตรให้คิดหา*
เห็นแต่ร่างเพื่อนรักประจักษ์ตา / *กับใบหน้าที่อิ่มอมยิ้มเอยฯ*

ความเอ๋ยความลำบาก / *เคยทุกข์ยากร่วมรักกันนักหนา*
ปลุกปล้ำงานสมาคมตลอดมา / *ทนอุตส่าห์กล้ำกลืนสุดฝืนใจ*
พอความยากบากหน้าค่อยดีขึ้น / *ต้องสุดฝืนที่เพื่อนรักมาตักษัย*
โอ้เวรกรรมของมนุษย์สุดอาลัย / *ไม่มีใครรู้วันตายร้ายจริงเอย*

บัดเอ๋ยบัดนี้ เห็นร่างที่นอนสลดหมดความหมาย
ทิ้งทุกอย่างแม้ที่สุดของเรือนกาย เหมือนขอนไม้อยู่กับที่ไม่มีติง
อันโลภ รัก โกรธ หลงพะวงห่วง ก็เลยล่วงละไปไร้ที่สิง
อีกความรักเกลียดเคียดแค้นชิง ต่างหยุดนิ่งเพราะหมดสิ้นชีวินเอย.

ความเอ๋ยความหยุด ย่อมสิ้นสุดลงด้วยม้วยสังขาร
จะยากดีมีจนพ้นประมาณ อัครฐานยศศักดิ์หนักเพียงไร
จะหาใครให้ช่วยไม่ม้วยมอด สุดจะรอดเรื่องของคนพ้นวิสัย
แต่อนาถที่ตั้งหน้าหาเอาไว้ ถึงคราวไปก็ต้องทิ้งทุกสิ่งเอย

ฉะเอ๋ย ฉะนั้น จงชวนกันระลึกตรึกเสมอ
เรื่องลาภยศสรรเสริญสุขที่ปลุกเปรอ อย่าหลงเพ้อหลงคิดหลงติดใจ
อันความทุกข์มีอยู่คู่ชีวิต ผู้รู้คิดแล้วเห็นขำทำไถล
เลิกยึดหมั่นถือมั่นกับมันไซร้ ถึงคราวไปใจสว่าง "ว่าง" จริงเอย

ฉันคิดว่ากรรมดีที่เพื่อนสะสมอบรมไว้ คงทำให้เพื่อนคิดถึงเรื่องนี้ได้ในเมื่อจิตจะออกจากร่าง ใบหน้าของเพื่อนจึงยิ้มอิ่มละมัยเหมือนจะบอกเชิญชวนให้เพื่อน ๆ คิดเป็นปฤษณาตามนี้ว่า "ฉันมีสุขแล้ว เพราะเป็นผู้แบมือมิได้กำเอาอะไรติดไปด้วย"

ขอวิญญาณเพื่อนจงไปสู่สุขคติสมกับที่นอนอมยิ้มนั้นเถิด.

มนู.

ไว้อาลัย

คุณพิจิน อรัญนารถ เป็นเพื่อนข้าพเจ้า รักและนับถือต่อกัน เป็นผู้มีอัชฌาศัยแผ่เผื่อ ชอบช่วยเหลือทั่วไป จึงมีเพื่อนฝูงมิตรสหายรักใคร่นับถือและสนิทสนมมากมาย เป็นผู้มีใจบุญสร้างกุศลและปฏิบัติธรรมเป็นกิจวัตร

คุณพิจิน อรัญนารถ ได้จากไปแล้ว แม้จะรู้ว่าเป็นไปตามธรรมดาก็อดที่จะเศร้าใจและอาลัยมิได้ เหลือแต่คุณงามความดีทิ้งไว้มากหลายนั้นดอก ประทับใจข้าพเจ้ามิลืมเลย

จึงขอให้ผลบุญทั้งหลายทั้งปวง ที่คุณพิจิน อรัญนาถ ได้สร้างสมไว้ส่งให้ไปสวรรค์

นายตุ๋ย เหล่าสุนทร

อาลัย พิจิน อรัญนารถ

ยังจำได้เหมือนกับประสพการณ์ที่เพิ่งจะบังเกิดขึ้นเมื่อสองสามวันนี้เอง ยังจำได้ดีว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ พิจินได้มาเข้าโรงเรียนอัสสัมชัญ เป็นเพื่อนร่วมห้องกับพวกเรา เราเล่นกันกินด้วยกันและเรียนด้วยกัน เพราะฉนั้นเราจึงรักกันมาก สาระทุกข์สุขดิบเรารู้กันดีในระหว่างพวกเรา หากพวกเรามีปัญหา นั่นคือปัญหาของพิจินด้วย กิจกรรมหลายอย่างที่พวกเราทำในระหว่างเรียนหนังสือด้วยกัน ต้องมีพิจินร่วมอยู่ด้วยเสมอ เหตุที่พิจินต้องย้ายจากโรงเรียนอัสสัมชัญไปอยู่โรงเรียนพณิชยการวัดแก้วแจ่มฟ้า ก็เนื่องด้วยพิจินเรียนหนังสือเก่ง เรียนเก่งจริง ๆ ในขณะที่พวกเราเรียนอยู่มัธยม ๒ ชั้นนั้น ท่านบราเดอร์อธิการได้พูดผ่านครูประจำชั้นถึงพวกเราว่า หากใครสอบได้ ๘๐ % ขึ้นไปตอนกลางปีจะได้เลื่อนไปอยู่มัธยม ๓ ความหมายก็คือ พวกเรียนเก่งจะได้เรียน ๒ ชั้นภายในหนึ่งปี เมื่อสอบกลางปีเสร็จปรากฏว่าสอบได้ ๔ คน คือ ช่วง (นามสกุลจำไม่ได้) บรรจง (พ.ต.ต. พิเศษ บรรจง สถิรแพทย์) พิจินและผม (อุดม วิทยนคร) แต่ผู้ที่ได้รับอนุมัติให้ข้ามชั้นมี ๒ คน คือช่วงกับบรรจง พิจินกับผมได้เลื่อนขึ้นมาอยู่ห้อง ๒๑ A. ซึ่งทำให้พิจินจำต้องวิ่งเต้นค้นหาเหตุผล ปรากฏว่าไม่มีที่ที่จะให้เราสองคนไปนั่งเรียนในมัธยม ๓ ได้ เมื่อประจักษ์ผลว่า เราสองคนเลื่อนชั้นในตอนกลางปีไม่ได้แน่ พิจินเลยหาทางไปเข้าโรงเรียนพณิชยการวัดแก้วแจ่มฟ้า ซึ่งพิจินก็เข้าได้โดยไปเรียนในชั้นมัธยม ๖ ของโรงเรียน และจบมัธยมศึกษาจากโรงเรียนนั้น

จากนั้นพิจินได้ไปต่อการศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเป็นนักศึกษากินนอน (Boarder) ที่นั่น ซึ่งสมัยนั้นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีนักศึกษาสองประเภท คือกินนอนและไป—กลับ ผมได้ไปมั่วกับพิจินที่ธรรมศาสตร์พักหนึ่ง แต่ไม่ใช่ประเภทกินนอน เพราะผมเป็นนักศึกษาประเภทไป—กลับ แต่เราสองคนเรียนไม่จบ จากนั้นก็ได้แยกไปประกอบธุรกิจการงานของตนเองตามถนัด

ในระยะที่อยู่ที่ธรรมศาสตร์นั้นมีเรื่องขันที่ใคร่อยากจะเล่าให้ฟังสักเรื่องหนึ่ง คือถ้าหากวิชาใดที่พิจินติวให้เพื่อน เพื่อนจะสอบได้ และพิจินเองจะตก เป็นอยู่อย่างนี้หลายหนและหลายวิชา ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้พิจินต้องออกจากธรรมศาสตร์มาประ-กอบธุรกิจส่วนตัว ผมจำได้ว่าพิจินเคยไปทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ครั้งหนึ่ง และในตอนนั้นเอง ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะอธิการบดีของมหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนชื่อพิจิน (จาก โปเจียงมาเป็นพิจิน)

ความสามารถอีกประการหนึ่งของพิจินที่อยากจะกล่าวถึง คือ พิจินเองนั้นมีความสามารถในเรื่องภาษาจีนอยู่มาก คือพูด—อ่านและเขียนได้ดีทีเดียว ฉนั้นจึงเห็นได้ว่า ในด้านธุรกิจที่ทำอย่างแบบจีน พิจินไปได้ดีอย่างคาดไม่ถึง และประสพความสำเร็จด้วยความสามารถของตนเองจริง ๆ

ถึงพิจินจะมีธุรกิจมากและยุ่งอยู่ตลอดเวลา แต่พิจินไม่เคยทอดทิ้งเพื่อนฝูงเลย เพราะธุระปะปังของเพื่อนก็คือธุระของพิจินเสมอ

จำได้อีกว่าเมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ พิจินได้เคยเดินทางไปต่างประเทศในแดนตะวันออก สมัยที่ประเทศจีนยังไม่เป็นคอมมิวนิสต์ พิจินได้เคยไปเดินเล่นที่เซี่ยงไฮ้ กำแพงเมืองจีน—ปักกิ่ง เพราะตอนนั้นพิจินเคยส่งจดหมายและรูปถ่ายมาให้ผม จุดประสงค์ของพิจินก็เพื่อไปดูภาวะการค้าของตลาดในแถบโลกซีกนี้ ตอนนั้นการเดินทางโดยเครื่องบินผ่านประเทศเราดูเหมือนจะยังไม่มี

เรื่องรักและเอาใจใส่ต่อเพื่อนฝูงพิจินรักษาระดับได้ดีมาก เราเที่ยวเรากินและไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ แต่เช้าวันหนึ่ง

กริ๋ง กริ๋ง กริ๋ง เป็นเสียงของโทรศัพท์ในตอนสายของวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๓ เมื่อรับสายและทราบจากโทรศัพท์ ผมแทบช๊อคตกจากเก้าอี้ เพราะข่าวที่มาทางสายนั้นเป็นข่าวที่ทำให้ใจหายหมด พิจินเพื่อนที่รักและสนิทมาก ได้จากไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับมาอีก

การจากไปของพิจินเป็นการสูญเสียอย่างมากมายในหมู่เพื่อนฝูง เพราะเพื่อนฝูงรักพิจินมาก แทบจะกล่าวได้ว่า พิจินคือศูนย์กลางของเพื่อนฝูง ได้กล่าวแล้วว่าความทุกข์หรือความเดือดร้อนของเพื่อนฝูงเป็นความทุกข์ของพิจินเสมอ เมื่อพิจินมีชีวิตอยู่ การจากไปของพิจินครั้งนี้จึงก่อให้เกิดความเศร้าสลดใจอย่างใหญ่หลวงของบรรดาเพื่อน ๆ และวงศาคณาญาติ

ผมรู้ผมเข้าใจดีว่าพิจินไม่ใคร่เป็นตัวของตัวเองโดยอิสระนัก เนื่องจากพิจินเป็นของทุกคนทุกฝ่าย ผู้หลักผู้ใหญ่พระสงฆ์องค์เจ้า ครูบาอาจารย์ ญาติพี่น้อง ครอบครัวและมิตรสหาย แทบทุกคนทุกฝ่ายเป็นเจ้าของพิจินทั้งนั้น พิจินไม่บิดหรือปฏิเสธการขอร้องและช่วยเหลือเลย เมื่อถูกร้องขอ เป็นธุระปะบั่งให้จนสุดความสามารถและโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ความเห็นอกเห็นใจผู้ใกล้ชิดและมิตรสหายเสมอ ผมอยากจะพูดว่าน้ำใจอย่างพิจินหายากจริง ๆ ในด้านความประเสริฐและปรารถนาดี

พิจิน ในความรู้สึกของเพื่อนฝูง กล่าวได้ว่า เมื่อขาดพิจิน เราขาดความอบอุ่นและความหวังดีจากพิจินไปอย่างสุดแสนจะเสียดาย

พิจินเป็นประทีปของเพื่อน ๆ ด้วยในด้านความสามารถที่สมานความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นในหมู่มิตรหรือเพื่อนฝูงที่ห่างเหินไปโดยไม่เข้าใจกันและกันได้หันหน้าเข้าหากัน พิจินมีความปรารถนาดีจริง ๆ ในการประสานความเข้าใจอันดีในหมู่มิตรสหาย ที่พวกเราจะลืมไม่ได้เลย

พวกเราเสียดาย อาลัยพิจินเหลือเกิน เศร้าสลดใจสุดที่จะกล่าว ขอให้ดวงวิญญาณของพิจินเป็นประทีปที่สุกใสที่สุดในสรวงสวรรค์ และขอให้ได้รับความรักความคุ้มครองจากบรรดาเทพยเจ้าทั้งหลาย เพื่อความศิริโรจนาการทั้งมวล ซึ่งควรอย่างยิ่งสำหรับดวงวิญญาณของพิจิน อรัญนารถ เพื่อนสุดที่รัก

อุดม วิทยนคร

คำไว้อาลัย

ตามที่คุณศิริ สุวรรณศิริ และญาติพี่น้องของคุณพิจิน อรัญนารถ ได้ให้เกียรติกับผมเขียนคำไว้อาลัยคุณพิจินนั้น ผมรู้สึกเป็นเกียรติและขอขอบคุณอย่างยิ่ง

ผมเชื่อว่าทุกท่านที่มาในงานวันนี้ย่อมรู้จักคุณพิจิน อรัญนารถ และผมเชื่อว่ายังมีท่านที่รู้จักคุณพิจินดีที่ไม่สามารถมาในวันนี้อีกเป็นจำนวนมาก จะกล่าวมากไปก็จะ "เฝือ" จึงขอกล่าวสั้น ๆ ว่า

เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นของธรรมดาที่ทุกคนต้องพบ และผู้เกี่ยวข้องย่อมจะต้องมีความรู้สึกต่อผู้ที่จากไปในลักษณะต่าง ๆ กัน ถ้าจะคิดให้ดีแล้ว คุณพิจินเป็นผู้ที่ "พร้อม" แล้วทุกอย่างตามแบบฉบับที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้าองค์ปัจจุบันได้เคยทรงตรัสไว้ว่า ".....เมตตาเป็นธรรมค้ำจุนโลก......" และ ".....ผู้ที่เกิดมาแล้วไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทั้งช่วยเอื้อเฟื้อผู้อื่นที่ควร นับว่าไม่เสียชาติเกิด....."

คุณพิจินและครอบครัว ได้ร่วมกันมีชีวิตอยู่อย่างง่าย ๆ ในขณะเดียวกันก็ได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการ "เซียงเงี๊ยบ") โดยมิได้คิดเบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบหรือให้ร้ายผู้อื่นเลย ผมจำได้ว่าคุณพิจินแต่งกายอย่างง่าย ๆ กินก็ง่าย นอนก็ง่าย และเป็น **เพื่อน** กับคนทั่วไปหมด ไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือเด็กผู้ใหญ่ ฉะนั้น การจากไปของคุณพิจินอย่างง่าย ๆ จึงเป็นการง่ายที่ทุกคนที่รู้จักและจะรู้จักต่อไปจะต้องรัก นับถือ และเคารพคุณพิจินตลอดจนครอบครัวของคุณพิจินด้วย

ถ้าความดีของคุณพิจินจะช่วยส่งให้จากไปสู่สุขคติ และช่วยส่งให้ครอบครัวของคุณพิจินได้ละเสียซึ่งความทุกข์โศรก และได้รับการส่งเสริมให้มีความสุข ผมและท่านที่รู้จักคุณพิจินคงจะพลอยมีความสุขและยินดีด้วยไม่น้อย

ดร. ไพศาลย์ จามรมาน

ผู้กลับมา

สมพูน ปัณฑิตานนต์
แปล และเรียบเรียง

จาก THE MAN WHO RETURNED

โดย Edmond Hamilton

ขณะเมื่อสติสัมปชัญญะเริ่มกลับคืนมาสู่ตน จอนวู๊ดฟอร์ดไม่รู้ตัวเลยว่ากำลังนอนอยู่ ณ ที่ไหน รู้สึกเพียงเลือนลางว่าเหยียดยาวอยู่ท่ามกลางความมืดสนิท อากาศที่หายใจเข้าไปอับและทึบ เหนื่อยอ่อนไปทั่วสกนธ์ เริ่มทบทวนความจำด้วยความฉงนฉงายว่ากำลังอยู่ที่ไหน และมาที่นั่นได้อย่างไร

เขาไม่ได้เอกเขนกอยู่บนเตียงที่บ้านแน่ ๆ บ้านเขาไม่มืดตื๋ออย่างนี้ดอก บ้าน? ความทรงจำเรื่องอื่นทะยอยคืนมาสู่สมองอันมัวซัวของจอนวู๊ดฟอร์ด ภาพของเมียรักและลูกชายคนเดียวเด่นชัดขึ้นมา เขาเริ่มรำลึกได้ว่านอนป่วยอยู่ที่บ้าน ป่วยหนักทีเดียวแหละ เท่านั้นเองที่จำได้

ที่ที่เขาถูกพาตัวมานี่เล่า เป็นอะไรกันแน่ ทำไมถึงได้มืดมิดและเงียบสงัดอย่างนี้ เหตุไฉนจึงไม่มีใครสักคนมาอยู่เคียงข้าง เขาเป็นคนป่วยนี่นา ลูกเมียน่าจะใส่ใจดูแลให้ดีกว่านี้ เมื่อนึกมาถึงตอนนี้อารมณ์ขุ่นเคืองวูบขึ้นมา

เขาเริ่มรู้สึกว่าเวลาหายใจเจ็บหน้าอก อากาศก็ดูจะอ้าวและอับสิ้นดี ทำไมไม่มีใครเปิดหน้าต่างให้สักบานนะ ความขุ่นเคืองทับทวีมากขึ้นจนกระตุ้นกล้ามเนื้อให้ปฏิบัติงาน ยื่นมือขวาออกไปเพื่อควานหากริ่งหรือปุ่มสัญญาไฟเรียกคน

มือของเขาเขยิบเขยื้อนไปทางข้างได้เพียงสองสามองคุลีก็หมดทางไป ลองใช้นิ้วมือลูบคลำดูอย่างระโหยโรยแรง ดูเหมือนจะเป็นผนังทึบทำด้วยไม้หรือโลหะบุด้วย

ผ้าต่วนนุ่มนิ่ม เหยียดยาวไปตลอดด้านข้างขวา และเมื่อเขาขยับแขนอันปวกเปียกอีกข้างดู ก็ปรากฏว่ามีผนังอยู่ทางด้านซ้ายเช่นเดียวกัน

ความงุนงงเข้ามาแทนที่อารมณ์ขุ่นเคือง มันเรื่องอะไรกันนี่ ลูกเมียถึงได้เอาตัวเขาซึ่งเป็นคนป่วยมาซุกไว้ในที่แคบ ๆ อย่างนี้ มันเรื่องอะไรกัน! ไหล่ทั้งสองข้างเบียดชิดติดกับผนัง เขาบอกกับตัวเองว่า ประเดี๋ยวก็คงจะทราบเหตุผล แล้วก็เผยอกายขึ้นเพื่อเปล่งเสียงเรียกใครสักคนที่เฝ้าดูแลเขาอยู่

แต่แล้วก็ประหลาดใจเป็นที่สุดเมื่อหัวโหม่งเข้ากับผนังบุต่วนตรงหน้าเบื้องบนเข้าอีก ยกแขนทั้งสองขึ้นท่ามกลางความมืดสำรวจดูก็พบว่า มีผนังหรือเพดานคลุมเหยียดทาบอยู่ตั้งแต่ศีรษะจดปลายเท้าเหมือนกับผนังทั้งสองด้าน เบื้องล่างที่เขานอนทับอยู่ก็เป็นพื้นที่ปูรองด้วยผ้าแพรอย่างดี ลูกเมียเอาตัวเขามาใส่หีบบุนวมหาสวรรค์วิมานใดหนอ?

ขณะที่สมองของวู๊ดฝอร์ดกำลังว้าวุ่นอยู่นั้น ก็รู้สึกว่ามีอะไรบางอย่างทำให้รู้สึกรำคาญ คอเสื้อนั่นเองรัดคอเขาจนเจ็บ เป็นคอเสื้อแบบคอสูงอกแข็ง รัดเสียแน่นจนแทบจะชำแรกแทรกเข้าไปในเนื้อ นี่ก็ค่อนข้างจะดูพิกลอีกที่เขาสวมเสื้อคอแข็ง เหตุไฉนลูกเมียจึงจับตัวคนป่วยเช่นเขามาแต่งเสียเต็มยศแล้วเอามาใส่หีบใบนี้?

ฉับพลันนั้นเองวู๊ดฝอร์ดก็ร้องกรีดขึ้น เสียงก้องสท้านโสตรประสาทราวกับว่าเสียงสำรวลร่าของปีศาจร้าย คำตอบโจ่งแจ้งขึ้นมาทันที เขาไม่ใช่คนป่วยอีกต่อไปแล้ว เป็นคนตาย! หรืออย่างน้อยที่สุดลูกเมียก็คิดว่าเขาม้วยมรณาไปแล้วจึงเอามาบรรจุในโลงใบนี้ ผนึกฝาโลง! แล้วก็ฝังเขาเสียทั้งเป็น!

ความหวาดกลัวที่สิงอยู่มาชั่วชีวิตปรากฏเป็นจริงขึ้นมา ลางสังหรณ์อันเร้นลับก่อรูปเป็นตัวตนขึ้นมาอย่างขนพองสยองหัว เขาหวาดหวั่นต่อความน่าสพึงกลัวนี้มานับแต่ยังเยาว์วัย เพราะรู้ตัวดีว่าเป็นโรคชนิดหนึ่งซึ่งในเวลานอนหลับกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกายเกร็งไปทั่ว จนมีลักษณะไม่ผิดอะไรกับคนตาย เขาเคยฝันร้ายหลายต่อหลายครั้งว่าถูกฝังทั้งเป็น แม้ว่าต่อมาภายหลังอาการหลับเหมือนคนตายนี้จะหายไป แต่ความหวาดกลัวก็สิงอยู่ในใจตลอดเรื่อยมา

เขาไม่เคยปริปากบอกลูกเมียถึงเรื่องนี้ แต่ก็ด้วยความหวาดกลัวนี้เองได้คาดคั้นสั่งเสียครอบครัวไว้ว่า เมื่อเขาตายลงก่อนบรรจุไม่ต้องฉีดยากันเน่า และให้นำร่างมาเก็บไว้ในกุฏส่วนตัวมิให้ฝังดิน เพื่อว่าในกรณีที่เกิดไม่ได้ตายจริงขึ้นมา สิ่งเหล่านี้แหละจะช่วยชีวิตตนไว้ได้ แต่บัดนี้เขาตระหนักดีว่า มันกำลังทำให้เขาประสพกับชตากรรมอันน่าสพึงกลัวดั่งที่เขาหวาดหวั่นอยู่ รู้แน่แก่ใจดีว่าตนเองกำลังนอนอยู่ในกุฏก่อด้วยหินกลางสุสานอันเงียบสงัด เสียงร้องคงจะไม่มีทางเล็ดลอดออกไปนอกกุฏ หรือแม้เพียงนอกโลงได้ ขณะเมื่อเขาเป็นโรคนอนกล้ามเนื้อเกร็งนั้นลมหายใจจะไม่มีเลย แต่ขณะนี้เขาตื่น กำลังหายใจอยู่ อากาศภายในโลงกำลังจะหมดไปอย่างรวดเร็ว ที่สุดเขาก็จะต้องตายเพราะขาดอากาศ

จอนวู้ดฝอร์ดคลุ้มคลั่งไปชั่วครู่ แผดเสียงร้องออกมาจากลำคออันอัดอั้นไปด้วยความกลัว ปากก็ร้อง มือและเท้าทั้งสองข้างก็ตะกุยผิวพื้นที่บุด้วยผ้าต่วนรอบตัวและเบื้องบนมือทั้งสองข้างกำแน่นทุบรัวบนฝาหีบเบื้องบนสุดกำลัง แต่พันธนาการอันแน่นหนาก็ไม่มีท่าที่ว่าจะขยับเขยื้อน

ตะเบ็งเสียงจนกระทั่งเจ็บคอสุดจะเปล่งสำเนียงใดออกมาอีกได้ มือตะกุยผ้าต่วนที่บุฝาหีบจนกระทั่งถึงพื้นโลหะ, เล็บฉีก ผงกศีรษะขึ้นแล้วก็กระแทกเข้ากับฝาหีบครั้งแล้วครั้งเล่า จนกระทั่งมึนงงหงายผลึ่งกลับมา

เขานอนแบบไปชั่วครู่ หมดปัญญาที่จะทำอะไรต่อไปได้ ในสมองสับสนอลหม่านไปด้วยภาพสยดสยองนานับประการ อากาศเพิ่มความอึดอัดและอบอ้าวมากขึ้นทุกครั้งที่หายใจเข้าไม่ผิดอะไรกับสูดเอาเปลวไฟเข้าไปเต็มปอด ด้วยความตื่นตระหนกที่วูบขึ้นมาอีก เขาเริ่มแผดเสียงร้องต่อไป

ไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย ในสภาพการณ์อันน่าสยดสยองเช่นนี้ เขาต้องทำทุกวิถีทางที่จะไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อความกลัว มีเวลาเหลืออีกไม่กี่นาทีซึ่งเขาจะต้องใช้ให้เป็นประโยชน์ที่สุดเพื่อให้รอดพ้นจากที่ขุมขังอันน่าสพึงกลัวนี้

เมื่อตั้งสติแม่นมั่นแล้วจิตใจก็ค่อยสงบลง เขาเริ่มทดลองพลังความเคลื่อนไหวที่ยังเหลือ สองมือกำแน่นดันพรวดขึ้นเบื้องบนเต็มเหนี่ยวไม่ได้ผล ความคับแคบ

ของโลงทำให้มือทั้งสองข้างเบียดชิดลำตัว ไม่มีหลักที่จะใช้มือดันขึ้นข้างบนให้ถนัดและแรงพอ

เท้าล่ะปล่อยไว้เฉย ๆ ทำไม แต่พอลองใช้เตะขึ้นข้างบนก็เห็นว่า แรงสู้ใช้มือไม่ได้ คิดพยายามงอเข่าทั้งสองข้างขึ้นเพื่อยอดันฝาออกไป ก็งอเข่าขึ้นสูงไม่ได้ ความเลี่ยนของผ้าต่วนที่พื้นโลงทำให้ลื่นเท้ายันไม่ติด

ลมหายใจของเขาเวลานี้ ไม่ผิดอะไรกับเปลวไฟที่แลบเลียเข้าไปในรูจมูก ในปอด และในสมอง เขารู้ดีว่าพลังกายกำลังลดน้อยถอยลงสติสัมปชัญญะก็จะสิ้นตามไปในไม่ช้า ฉะนั้น หากจะคิดทำอะไรก็ต้องลงมือโดยฉับพลัน มือลูบคลำผ้าต่วนอันนุ่มนิ่มที่อยู่รอบกายแล้วก็อดคิดไม่ได้ว่า มันช่างเป็นสิ่งแดกดันประชดประชันอย่างน่าขนลุกขนพอง ... ... เขาถูกนำตัวมาวางลงบนกับมรณะนี้อย่างทนุถนอมเป็นที่สุด!

ฉุกใจขึ้นมาได้ว่าหากใช้ไหล่ดันฝาขึ้นอาจได้ผล ค่อย ๆ พยายามตะแคงกายไม่ใช่ของง่ายเลยในหีบอันแสนคับแคบอย่างนี้ ต้องกระดิกตัวขยับเขยื้อนทีละนิดแต่ละครั้งด้วยความเจ็บปวดรวดร้าว

จอนวู๊ดฝอร์ดดิ้นกระเสือกกระสน จนตะแคงข้างมาทางซ้ายได้สำเร็จ ไหล่ขวาชิดยันฝาโลง แนบไหล่ซ้ายยันเป็นฐานกับพื้นโลงดันไหล่ขวาขึ้นเต็มแรง ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ไม่มีท่าทีว่าฝาจะขยับเขยื้อนเหมือนเช่นเดิม

โหมตัวดันขึ้นอีก จิตใจเริ่มทอดอาลัยตายอยาก ถ้าเป็นไปในรูปนี้ ไม่ช้าก็เห็นจะต้องยอมแพ้ แหกปากร้องตะกุยตะกายต่อไป แก้วหูเริ่มลั่นเปรี๊ยะ เวลาเหลือน้อยเต็มทีแล้ว รวบรวมกำลังเป็นครั้งสุดท้ายโหมไหล่ขึ้นกระแทกอย่างหมดอาลัย

คราวนี้มีเสียงดังเอี๊ยดคล้ายอะไรกำลังจะเลื่อนหลุด มันเป็นเสียงซึ่งดังก้องเข้าไปในโสตรประสาทของจอนวู๊ดฝอร์ด ประหนึ่งสำเนียงของระฆังแห่งความหวังนับร้อยนับพัน รีบโหมแรงดันฝาโลงหนักยิ่งขึ้นโดยมิพะวักพะวงต่อความชอกช้ำ พลังในร่างกายมีเท่าไหร่ทุ่มลงไปจนหมดสิ้น

มีเสียงดังเอี๊ยดอีกครั้ง แล้วก็มีเสียงคล้ายห่วงหรือขอโลหะหัก คราวนี้เขากระแทกไหล่พรวดขึ้นสุดแรงเกิด ฝาโลงดีดผางเปิดออกกระแทกเข้ากับผนังหินเสียงสนั่นก้อง อากาศเย็นเฉียบวูบเข้ามาปะทะร่าง เขาค่อย ๆ ตะกายขึ้นจากโลงหล่นตุ๊บลงนอนงอก่ออยู่บนพื้นหิน

กว่าจะควบคุมตัวเองรวบรวมกำลังลุกขึ้นยืนได้ ก็กินเวลาหลายนาที ภายในกุฏเล็กนี้ไม่มีโลงศพอื่นใดอีกนอกจากของเขาเอง ภายในมืดสนิท นอกจากแสงเรืองเรืองของดวงดาว ซึ่งลอดเข้ามาทางช่องหน้าต่างกระจิดริดทางด้านหนึ่งของกำแพง

จอนวู๊ดฝอร์ดเดินโซเซมาที่ประตูเหล็กอันหนักอึ้งที่ปิดกุฏไว้ ลูบคลำกุญแจอย่างเงอะงะ ความหวาดกลัวต่อสถานที่มีมากจนเกือบจะทำให้เขาต่าวดิ้นอยู่ตรงนั้น โลงซึ่งตั้งอยู่บนยกพื้นฝาเปิดอ้าพิงกำแพงหิน มองดูเหมือนอสุรกายอ้าปากอันน่ากลัวคอยขม้ำเขาอยู่

เขาพยายามคลายสลักกุญแจด้วยมืออันสั่นระริก ถ้าหากหาทางออกจากกุฏนี้ไม่ได้ละจะทำอย่างไรดี แต่แล้วก็พบว่ากุญแจนี้เปิดง่ายจากภายใน หมุนสลักเลื่อนดาลออก บานประตูเหล็กอันหนักอึ้งก็เผยออก จอนวู๊ดฝอร์ดก้าวออกไปสู่ราตรีนั้นด้วยความกระวนกระวาย

หยุดยืนอยู่หน้ากุฏหับบานประตูเหล็กไว้อย่างเดิม หัวใจเต็มตื้นไปด้วยอารมณ์ทุรนทุรายสุดพรรณา สุสานเบื้องหน้าทมึนอยู่ในแสงดาว ประหนึ่งนครปีศาจซึ่งเต็มไปด้วยอนุสรณ์ที่ระลึกคนตาย และกุฏเก็บศพตะคุ่ม ๆ อยู่ในแสงสลัว อากาศเย็นยะเยือกจับขั้วหัวใจ เกล็ดน้ำแข็งซึ่งจับตัวเรี่ยราดอยู่บนพื้นดินส่งแสงประกายวอบแวบ ทางด้านนอกกำแพงเตี้ยของสุสานมองเห็นแสงไฟจากตัวเมืองระยิบระยับพราวพราย

วู๊ดฝอร์ดเริ่มเดินดุ่มลัดตัดข้ามสุสานออกมาโดยไม่แยแสต่อความหนาวเหน็บ แห่งใดแห่งหนึ่งท่ามกลางแสงไฟนั้นแหละคือบ้านของเขา ลูกเมียซึ่งคิดว่าเขาตายไปแล้วคงยังโศกศัลย์รำพรรณถึงเขาอยู่ พวกนั้นจะดีใจกันเพียงใดหนอเมื่อเห็นเขาฟื้นคืนชีวิตมา หัวใจพองโตเมื่อวาดภาพความปรีดาปราโมทย์ของลูกเมียต้อนรับตัวเขาผู้กลับมา

เดินมาถึงกำแพงหินเตี้ย ๆ ของสุสานก็ปีนข้ามออกมาอย่างว่องไว เวลาคงจะหลังเที่ยงคืนไปมากแล้ว ผู้คนรถราจึงบางตาเต็มที

วู๊ดฝอร์ดรีบจ้ำมาตามถนน ผ่านผู้คนซึ่งจ้องมองดูอย่างประหลาดใจ ชั่วครู่เขาจึงตระหนักว่า เป็นเพราะลักษณาการภายนอกของเขามันดูพิกลอยู่ มันก็น่าสนเท่ห์อยู่หรอกที่พบชายกลางคนแต่งตัวชุดใหญ่เต็มยศ ไม่มีหมวก ไม่มีเสื้อคลุม มาเดินท่อม ๆ อยู่ในถนนนอกเมืองกลางดึกในคืนฤดูหนาวอย่างนี้

แต่เขามิได้ใส่ใจต่อสายตาเหล่านั้น ดึงปกคอเสื้อนอกขึ้นเพื่อบรรเทาความหนาว จิตใจที่ท่วมท้นไปด้วยความกระวนกระวายทำให้ไม่รู้สึกสท้านต่อความเย็นยะเยือกนี้เลย เขาต้องการกลับบ้าน กลับไปหาเฮเลน อยากจะเห็นเวลาเธอตลึงงันแล้วโลดแล่นด้วยความปราโมทย์ เมื่อพบว่าเขาฟื้นคืนชีวิตกลับมา

รถรางวิ่งโครมครามไล่หลังมา วู๊ดฝอร์ดขยับจะก้าวขึ้นไป แต่แล้วก็ต้องถอยกลับเมื่อล้วงกระเป๋าดูพบแต่ความว่างเปล่า แน่เหลือเกินไม่น่าสงกาอะไรเลย ใครเขาจะเอาเงินมาใส่กระเป๋าให้คนตาย ไม่เป็นไรเดินเอาเดี๋ยวก็ถึง

เมื่อเข้าเขตย่านที่บ้านเขาตั้งอยู่ ชำเลืองมองเข้าไปในร้านขายของ เห็นตัวเลขวันที่บนปฏิทินที่แขวนอยู่ข้างฝาก็ใจหายวาบ วันที่ที่ปรากฏอยู่นั้นห่างจากวันสุดท้ายที่เขาจำเหตุการณ์ได้ถึงสิบวัน นี่หมายความว่าเขาถูกผนึกอยู่ในกุฏนั่นเกือบอาทิตย์หนึ่งเต็ม ๆ

ค่อนข้างเหลือเชื่อ และน่ากลัวมาก ที่เขาถูกขังอยู่ในหีบศพมากว่าหนึ่งอาทิตย์ แต่เขาบอกกับตัวเองว่าไม่เป็นไรแล้ว แบบนี้กลับจะทำให้ลูกเมียเพิ่มความลิงโลดมากขึ้นเมื่อพบว่าเขายังมีชีวิตอยู่ สำหรับตัววู๊ดฝอร์ดเองมีความรู้สึกคล้ายกับว่ากำลังกลับจากการเดินทางไกลมากกว่าจะเป็นการฟื้นคืนมาจากความตาย

ฟื้นคืนมาจากความตาย ! เขาเกือบจะหัวเราะออกมาดัง ๆ ขณะที่จ้ำมาตามถนนซึ่งมีต้นไม้เรียงรายสองข้างทางอันเป็นแหล่งที่บ้านเขาตั้งอยู่ เมื่อคิดไปถึงว่าเพื่อน ๆ

จะอัศจรรย์ใจเพียงใดเมื่อพบเขา พวกนั้นอาจคิดว่าเขาเป็นผีหรือศพเดินได้ และก็คงกลัวจนหัวหดทีเดียวแหละเมื่อประจันหน้ากับเขา

เมื่อคิดมาถึงตอนนี้ทำให้ฉุกใจขึ้นมาว่า เขาไม่ควรเดินพรวดพราดเข้าไปหาเฮเลน เธออาจถึงช๊อคตายถ้าเห็นสามีผู้ซึ่งเธอทำพิธีบรรจุใส่โลงไปด้วยตนเองเมื่อสิบวันก่อนสำแดงกายขึ้นมาอย่างกระทันหัน จะต้องหาทางผ่อนคลายความตกใจของเฮเลนต่อการปรากฏร่างของเขา ต้องแน่ใจว่าเขาจะไม่ทำให้เธอหวาดผวาจนเกินไป

คิดได้ดังนั้นเมื่อถึงบริเวณบ้านซึ่งอยู่ห่างจากถนนใหญ่พอประมาณ วู๊ดฝอร์ดก็เดินลัดตัดสนามหญ้าโดยไม่ผ่านทางเข้าด้านหน้า มองดูหน้าต่างห้องสมุดยังเห็นไฟเปิดสว่างอยู่ เขาก็เดินเข้าไปใกล้หน้าต่างเพื่อจะดูว่ามีใครอยู่บ้าง จะได้กระจายข่าวการกลับมาของเขาให้เฮเลนทราบอย่างนิ่มนวล

เขาค่อย ๆ ปีนขึ้นไปบนระเบียงนอกห้องสมุดอย่างแผ่วเบา ย่องเข้าไปชิดขอบหน้าต่างแล้วมองลอดเข้าไปภายใน

สายตามองผ่านม่านหน้าต่างเห็นทุกสิ่งทุกอย่างภายในอย่างชัดเจน แม้จะเปิดไฟไว้สลัว ๆ หิ้งหนังสือ ตู้หนังสือของเขาตั้งเรียงรายพร้อมทั้งตะเกียงและเตาผิง เฮเลนเมียรักของเขานั่งอยู่บนโซฟาร์หันข้างให้หน้าต่าง แนบข้างอยู่ด้วยชายคนหนึ่งซึ่งวู๊ดฝอร์ดจำได้ดีว่าเป็นเคอร์ติสดอวส์เพื่อนสนิทของเขาเอง

เห็นดังนั้นวู๊ดฝอร์ดเกิดความคิดขึ้นมาว่า ควรจะพยายามหาทางเรียกดอว์สออกมาข้างนอก และให้ดอว์สเป็นคนบอกกับเฮเลนว่าเขากลับมา หัวใจของเขาเต้นโครมครามเมื่อมองเห็นภาพเมียรักนั่งอยู่เบื้องหน้า

แต่แล้วเคอร์ติสดอว์สก็พูดขึ้นได้ยินแว่ว ๆ มาถึงวู๊ดฝอร์ดนอกหน้าต่างว่า "เป็นสุขไหมจ๊ะ เฮเลน ?"

"สุขเหลือเกินค่ะ ที่รัก" หล่อนตอบพลางหันหน้าไปทางดอว์ส

วู๊ดฝอร์ดเบิ่งตาอยู่ในความมืดอย่างงงงัน หล่อนจะมีความสุขได้ลงคอได้อย่างไร ในเมื่อสามีเพิ่งตายทำพิธีฝังไปหยก ๆ

เสียงเคอร์ติสดอว์สพูดขึ้นอีกว่า "มันนานแสนนานเหลือเกิน เวลานับเป็นปี ๆ ที่ฉันเฝ้าคอยเธออยู่"

หล่อนเอื้อมมือไปกุมมือเขาไว้อย่างแผ่วเบา "ดิฉันทราบดี แม้คุณจะไม่เคยเอ่ยปากพูด ดิฉันนับถือความซื่อสัตย์ของคุณที่มีต่อจอนเหลือเกินค่ะ"

หล่อนมองเหม่อไปที่เปลวไฟในเตาผิง "จอนเป็นสามีที่ดีมากค่ะเคอร์ส เขารักดิฉันจริง ๆ และดิฉันก็ไม่เคยทำให้เขาระแวงได้เลยว่ามิได้รักเขา กลับมารักคุณซึ่งเป็นเพื่อน แม้กระนั้นเมื่อเขาตายดิฉันก็อดรู้สึกโศรกเศร้าไม่ได้ แต่แม้ในใจดิฉันจะเศร้าเพราะเขาตายลง อีกใจหนึ่งก็อดดีใจไม่ได้ว่าในที่สุดคุณกับดิฉันก็เป็นอิสสระที่จะรักกันได้

ดอว์สโอบไหล่หล่อนอย่างทนุถนอม "ที่รัก คุณไม่ผิดหวังใช่ไหม ที่ผมรวบรัดขอร้องให้คุณแต่งงานกับผมทันที ? คุณไม่สนใจใช่ไหมว่าจะมีคนนินทาว่ากล่าวเราสองคน ?"

"ดิฉันไม่แคร์อะไรทั้งสิ้น นอกจากตัวคุณ" หล่อนบอกเขา "จอนก็ตายไปแล้ว ลูกแจ๊คก็มีเมียมีบ้านช่องอยู่ ไม่มีเหตุผลอะไรเลยที่เราจะแต่งงานกันไม่ได้ ดิฉันดีใจค่ะที่เราตัดสินใจแต่งงานกัน"

ท่ามกลางความมืดภายนอกหน้าต่าง จอนวู๊ดฝอร์ดยืนงันและด้วยสายตาอันพร่าพราว เขามองเห็นดวงหน้าของเมียรักซึ่งฉาบด้วยแสงไฟภายในห้องเลื่อนเข้าแนบกับใบหน้าของฝ่ายชาย

"ที่รัก ดิฉันภูมิใจเหลือเกินที่ในที่สุดดิฉันก็ได้เป็นภรรยาคุณ ดิฉันไม่ห่วงหรอกว่าใครจะนินทาว่าร้ายอย่างไรในเรื่องของเรา" เขาได้ยินถนัด

วู๊ดฝอร์ดระทดระทวยถอยออกมาจากหน้าต่าง หยุดจังงังใต้ครึ้มไม้ในเงามืดหัวใจสั่นสท้าน

นี่แหละหรือที่เขาได้รับจากการผุดขึ้นมาจากหลุมฝังศพกลับบ้าน นี่แหละหรือความลิงโลดที่เขาคาดว่าเฮเลนจะแสดงมาเมื่อเขากลับ

มันไม่น่าจะเป็นความจริงไปได้เลย หูของเขาจะแซเชือนไปกระมัง เฮเลนจะกลายเป็นเมียเคอร์ติสดอว์สไปได้อย่างไร แต่แล้วสัมปชัญญะส่วนหนึ่งก็บอกเขาอย่างเหี้ยมโหดว่าเป็นความจริง

เขาเคยสำนึกอยู่เสมอว่าความรู้สึกของเฮเลนที่มีต่อตัวเขานั้น ไม่อาจเทียบเท่าได้กับความรู้สึกที่เขามีต่อเธอ แต่ก็ไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่า เธอจะรักดอว์สผู้เป็นสหาย เขาเริ่มระลึกได้ถึงเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ร้อยพันประการที่บ่งถึงความรักของคนทั้งคู่

ทีนี้ตัวเขาล่ะจอนวู๊ดฝอร์ดน่ะจะทำอะไรดี เดินพรวดพราดเข้าไปประจันหน้าแล้วก็บอกกับทั้งคู่ว่าใจเร็วด่วนได้กันไปหน่อย ที่ถือว่าเขาตายไปแล้ว และเขากลับมาเพื่อเรียกร้องสภาพเป็นอยู่ในชีวิตและเมียของเขาคืน

เขาทำลงไปไม่ได้ เขาอาจหมดความปราณีหากว่าตลอดเวลานับสิบปีที่อยู่ด้วยกันมา เฮเลนจะได้เคยแสดงออกมาแม้แต่น้อยว่าขาดความจงรักภักดีในตัวเขา แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมาเฮเลนร่วมชีวิตมากับเขาอย่างสงบเสงี่ยมมิได้ปริปากบ่น เขาจึงไม่อาจปรากฏกายขึ้นเพื่อทำลายความสุขที่เธอได้พบใหม่ และทำให้ชื่อของเธอมัวหมอง

วู๊ดฝอร์ดระริกออกมาอย่างขื่นขม ถ้ากระนั้นเขาก็ต้องยอมเป็นคนตายทั้งเป็นละซี ก็ประหลาดดี แต่ก็ไม่มีทางเลือกอื่นได้นอกจากนี้

จะทำอย่างไรดีล่ะ จะให้เฮเลนทราบว่าเขายังมีชีวิตอยู่ก็ไม่ได้ จะกลับเข้าบ้านซึ่งตนเองเป็นเจ้าของก็ไม่ได้ ต้องไปที่ไหนสักแห่ง ที่ไหนดีหนอ

หัวใจพองโตขึ้นโดยฉับพลันเมื่อคิดไปถึงบุตรชายแจ๊ค อย่างน้อยที่สุดเขาควรไปหา บอกให้ลูกชายทราบว่าเขายังมีชีวิตอยู่ แจ๊คคงจะดีใจเหลือเกินเมื่อพบหน้าพ่อและคงยอมเก็บเป็นความลับไม่ให้มารดาทราบ

ความคิดถึงลูก ช่วยให้จอนวู๊ดฝอร์ดคลายความงุนงง เริ่มกระฉับกระเฉงขึ้นอีก เขาเดินย้อนผ่านแนวต้นไม้ออกสู่ถนนใหญ่ด้วยอาการตรงข้ามกับเมื่อครู่ก่อนที่เขาเดินเข้าสู่ตัวบ้านด้วยอาการร้อนรน บัดนี้เขาเร้นกายออกมาราวกับไอ้หัวขะโมยที่หวาดระแวงว่าจะพานพบใครเข้า

พอออกถึงถนนใหญ่ก็เดินตัดข้ามบริเวณมุ่งไปสู่นิวาศสถานของบุตรชาย บนถนนมีคนเดินอยู่เพียงสองคนเพราะความหนาวเย็นดูจะทวีมากขึ้นและเวลาก็ผ่านเที่ยงคืนไปโขแล้ว วู๊ดฝอร์ดรีบจ้ำไปตามทางพลางถูมืออันเย็นชาทั้งสองข้างอยู่ไปมา

เขามาถึงบ้านหลังเล็กกระทัดรัดสีขาวของลูกชาย และถอนหายใจด้วยความโล่งอกที่ยังมองเห็นแสงไฟทางหน้าต่างชั้นล่าง เขาเกรงว่าผู้คนจะนอนหลับกันเสียหมด เดินลัดตัดสนามหญ้าซึ่งเย็นเป็นน้ำแข็งไปสู่หน้าต่าง ซึ่งมีแสงไฟลอดออกมาเพื่อจะดูว่าบุตรชายอยู่ที่นั่นหรือเปล่า อยู่คนเดียวหรืออยู่กับใคร

เขาแอบมองเข้าไปภายในเช่นเดียวกับที่ทำมาแล้วที่บ้านเขาเอง แจ๊คยังคงนั่งอยู่ที่โต๊ะเขียนหนังสือเล็ก ๆ มีเมียสาวนั่งเคลียอยู่บนเท้าแขนเก้าอี้ฟังผู้สามีอธิบายอะไรบางอย่างจากแผ่นกระดาษบนโต๊ะ

จอนวู๊ดฝอร์ดแนบหน้าเข้ากับบานกระจกหน้าต่าง เพื่อให้ได้ยินคำพูดของแจ๊ค

"เห็นไหม โดโรธี เราจะทำได้พอดีเลย ถ้าเอาเงินสะสมของเรารวมกับเงินประกันชีวิตของพ่อ" แจ๊คเป็นผู้พูด

"โอ แจ๊ค" โดโรธีร้องออกมาด้วยความปราโมทย์ "คุณเคยใฝ่ฝันมานานแล้ว ที่จะมีธุระกิจอะไรเล็ก ๆ ของตัวคุณเอง"

แจ๊คพยักหน้า "ตอนแรกเริ่มนี้จะไม่ใหญ่โตนัก แต่ผมจะทำให้มันขยายขึ้นให้ได้ เป็นโอกาสที่ผมรอคอยมานานแล้ว และผมมั่นใจว่าจะทำได้สมความปรารถนา"

"ว่าที่จริง" เขากล่าว ใบหน้าสลดลงเล็กน้อย "น่าเสียดายที่ป๋าต้องมาจากไปอย่างนี้ แต่ก็เพราะว่าตายไปจริง ๆ นี่เองแหละ เงินประกันชีวิตของป๋าช่วยแก้สารพันปัญหาให้เราเริ่มชีวิตใหม่ได้ เอาละ ทีนี้เธอลองเอาค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด.........." เขากล่าวและก็เริ่มแจกแจงตัวเลขเป็นทิวแถวแก่โดโรธีซึ่งฟังอยู่อย่างตั้งอกตั้งใจ

จอนวู๊ดฝอร์ดเคลื่อนกายถอยห่างจากหน้าต่างออกมาอย่างอ้อยสร้อย ความรู้สึกพร่าพรายงุนงงยิ่งกว่าเก่า เขาลืมไปสนิทถึงเรื่องเงินประกันชีวิตที่ทำไว้ โดย

ตั้งใจไว้เพื่อให้แจ๊คเริ่มก่อร่างสร้างตัว เดี๋ยวนี้เขาเห็นกับตาแล้วว่าทางบริษัทจ่ายเงินมาให้แล้วเมื่อทราบแน่ว่าเขาตาย

เขายังไม่ตาย เขายังมีชีวิตอยู่ แต่ถ้าแจ๊คทราบเรื่องนี้เข้าก็หมายถึงอวสานของโอกาสที่ลูกชายเขาปรารถนามาช้านาน แจ๊คจะต้องคืนเงินประกันให้กับบริษัท โอกาสที่ใฝ่ฝันไว้ปลาศนาการไป เขาจะมีแก่ใจบอกให้ลูกชายทราบได้อย่างไรกัน

ไหน ๆ ตัวเขา นายจอนวู๊ดฝอร์ด ก็ได้ตั้งปนิธานเป็นแม่นมั่นแล้วว่า เพื่อความสุขของเมียรัก จะไม่ให้โลกรู้ว่าเขาฟื้นขึ้นมา เขาก็น่าจะทำเช่นเดียวกันเพื่อลูกได้เป็นทางออกที่ดีที่สุดแล้ว และแล้ว จอนวู๊ดฝอร์ดก็ผละจากบ้านหลังน้อยหายลับไปในความมืด

เมื่อออกมาถึงถนนใหญ่เขาหยุดยืนอย่างปราศจากจุดหมาย ลมน้ำแข็งเริ่มพัดจัดหนาวเย็นจับขั้วหัวใจ เสื้อคลุมก็ไม่มี ได้แต่เพียงกระชับคอเสื้อให้แน่นขึ้น

พยายามคิดอย่างหนักว่าจะทำอะไรต่อไปดี ทั้งเฮเลนและแจ๊คจะต้องไม่มีวันทราบได้ว่าเขายังมีชีวิตอยู่ ซึ่งหมายความว่าจะต้องไม่มีผู้ใดในเมืองนี้ทราบด้วยเช่นกัน เขาจะต้องออกจากเมืองไปอยู่ที่ไหนสักแห่งหนึ่ง เปลี่ยนชื่อเปลี่ยนเสียงเริ่มชีวิตใหม่

แต่จะทำเช่นว่าได้เขาก็ต้องการความช่วยเหลือ ต้องการเงิน จะหาได้ที่ใดล่ะ จะไปหาลูกหาเมียก็หมดหนทาง ใครเล่าที่เขาจะหันหน้าไปพึ่งได้โดยไม่ให้การกลับมาของเขารู้แพร่หลายทั่วไป

โฮเวิร์ดนอร์ส ชื่อนี้ผุดขึ้นมาที่ริมฝีปากทันที นอร์สผู้นี้เป็นนายจ้างของเขาเอง เป็นประธานบริษัทที่วู๊ดฝอร์ดทำงานอยู่ด้วยหลายปี วู๊ดฝอร์ดเป็นพนักงานเก่าแก่คนหนึ่ง โฮเวิร์ดนอร์สคงจะช่วยเหลือเขาให้มีงานทำที่ไหนสักแห่งหนึ่งได้ แล้วปกปิดเรื่องของเขาไว้เป็นความลับ

เขารู้จักบ้านของนอร์สดี อยู่นอกเมืองไปสักสองสามไมล์ เขาเดินไปไกลขนาดนั้นไม่ได้แน่ เงินค่าแท๊กซี่หรือค่ารถประจำทางก็ไม่มีจะเสีย จำต้องใช้วิธีพูดโทรศัพท์ถึงนอร์ส

วู๊ดฝอร์ดเดินย้อนกลับไปทางกลางใจเมือง ศีรษะก้มงุดไปข้างหน้า เพื่อต้านกระแสร์ลมซึ่งเย็นยะเยือกไปทั่วสรรพางค์กาย เมื่อพบร้านอาหารที่เปิดตลอดคืนเข้าแห่งหนึ่งเข้าก็ขออนุญาตเจ้าของร้านใช้โทรศัพท์ หมุนหมายเลขของนอร์สด้วยนิ้วมือซึ่งแข็งเกร็งด้วยความเย็น

สักครู่เสียงงัวเงียของนอร์สก็อู้อี้มาตามสายโทรศัพท์ "คุณนอร์สครับ นี่ผมวู๊ดฝอร์ด จอนวู๊ดฝอร์ด" เขาพูดกรอกตอบไปอย่างเร็วปรื๋อ

มีเสียงอุทานอย่างไม่เชื่อจากโฮเวิร์ดนอร์ส "คุณบ้าเร๊อะ จอนวู๊ดฝอร์ดตายไปแล้ว และก็ฝังไปตั้งสองอาทิตย์แล้ว"

"ยังครับ ผมพูดจริง ๆ ผมนี่แหละ จอนวู๊ดฝอร์ดกำลังพูดอยู่" วู๊ดฝอร์ดย้ำ "ผมยังไม่ตาย ยังมีชีวิตอยู่ มีลมหายใจ เหมือนคุณนี่แหละ หากคุณเข้าเมืองมาพบผมได้คุณจะเห็นกะตาคุณเอง"

"ผมเห็นจะไม่ขับรถเข้าเมืองตอนตีสองอย่างนี้ เพียงเพื่อไปพบกับคนบ้าหรอก" นอร์สตอบมาอย่างฉุนเฉียว "คุณจะคิดเล่นตลกเพื่อประสงค์อะไรก็ตาม เสียเวลาเปล่า ๆ ที่มาเล่นกะผม"

"แต่คุณต้องช่วยผม" วู๊ดฝอร์ดวิงวอน "ผมต้องการเงิน ผมต้องหลบออกจากเมืองไปโดยไม่ให้ใครรู้ ผมก็รับใช้บริษัทคุณมาหลายสิบปีแล้ว คุณกรุณาสงเคราะห์ผมบ้างสักครั้งเถอะครับ"

"นี่ ฟังดี ๆ น๊ะ นายจะเป็นใครก็ตาม" นอร์สกระชากเสียงมาตามสาย "เมื่อตอนนายนั้นยังมีชีวิตอยู่น่ะ ฉันก็แสนจะรำคาญเต็มประดาแล้ว เพราะความไม่เข้าท่าของเขา หากเราไม่เวทนาสักนิดละก้อคงได้เตะออกจากบริษัทไปนานแล้ว แต่นี่แกก็ตายไปแล้ว นายอย่าคิดว่าจะเอาชื่อเขามาไถเงินฉันได้เลย เลิกกันได้"

เสียงกระแทกโทรศัพท์ดังกริ๊ก วู๊ดฝอร์ดแทบไม่เชื่อหูตนเอง ตามองเพ่งที่เครื่อง อย่างนี้เอง บริษัทมองตัวเขาอย่างนี้เอง ตัวเองสิมัวหลงตีราคาตนเองว่าเป็นคนมีค่าและมีประโยชน์มากที่สุดคนหนึ่งของบริษัท

มันต้องมีใครสักคนหนึ่งที่เขาพึ่งพาอาศัยได้ ใครก็ได้ที่ยอมเชื่อว่าจอน วู๊ดฝอร์ดยังไม่ตาย ใครสักคนที่ยินดีปรีดาเพียงต่อความคิดที่ว่าเขาอาจมีชีวิตอยู่

วิลลิสแกรนน์นั่นไง เพื่อนสนิทกับเขามากที่สุดรองจากเคอร์ติสดอว์สก็คือแกรนน์ เคยเอื้อเฟื้อให้วู๊ดฝอร์ดยืมเงินสองสามครั้ง และคงเต็มใจช่วยเหลือเขาอีกสักหน

วู๊ดฝอร์ดรีบต่อโทรศัพท์ไปยังหมายเลขของแกรนน์ คราวนี้เขาเพิ่มความระมัดระวังในการเริ่มต้นยิ่งขึ้น เมื่อได้ยินเสียงอีกฝ่ายดังขึ้น

"วิลลิส ผมมีอะไรบางอย่างจะบอกคุณซึ่งค่อนข้างเหลือเชื่อ แต่คุณต้องเชื่อ คุณได้ยินผมพูดไหม" เขากล่าว

"ใครกันนี่ คุณกำลังพูดเรื่องบ้า ๆ อะไร" แกรนน์ถามมาด้วยน้ำเสียงตระหนก

"วิลลิส นี่จอนวู๊ดฝอร์ด ได้ยินไหม จอนวู๊ดฝอร์ด ทุกคนคิดว่าผมตายแล้ว แต่ผมอยู่ ยังไม่ตาย และอยากพบคุณ"

"อะไรน๊ะ" เสียงอีกฝ่ายลั่นมาตามสาย "โธ่ คุณถ้าจะเมามาก ผมเห็นจอนวู๊ดฝอร์ดนอนอยู่ในโลงด้วยตาเอง ตายแน่ ๆ ผมรู้"

"ฟังผมก่อน เรื่องมันไม่เป็นอย่างนั้น ผมยังไม่ตาย" วู๊ดฝอร์ดแทบจะตะโกนออกมา "ผมเพียงต้องการเงินนิดหน่อยเพื่อจะออกไปจากที่นี่ คุณต้องให้ผมยืมน๊ะ คุณเคยกรุณาผมบ่อย ๆ และคราวนี้ผมจำเป็นต้องใช้เงินยิ่งกว่าคราวไหน ๆ ผมต้องออกไปจากที่นี่"

"อ้อ เท่านี้เอง" วิลลิสแกรนน์กล่าว "เพียงแต่ผมเคยช่วยเหลือวู๊ดฝอร์ดมาบ้าง คุณคิดว่าคุณจะมารีดเงินจากผมได้ด้วยการโทรศัพท์มาลวงว่าคุณเป็นตัวเขายังงั้นรึ นี่แน่ะ ตัวนายวู๊ดฝอร์ดน่ะ มันก็เชื้ออหิวาต์เราดี ๆ นี้เอง เพราะไอ้เรื่องยืมเงินเป็นนิจสินนี่แหละ ผมน่ะโล่งใจไปแล้วเมื่อเขาตาย แล้วนี่คุณยังจะมาพยายามทำให้ผมเชื่อว่าเขาฟื้นชีพขึ้นมาเพื่อไถผมอีกงั้นเรือะ"

"แต่เขาไม่ได้ตายเลย ผมคือจอนวู๊ดฝอร์ดจริง ๆ ———" วู๊ดฝอร์ดพยายามค้านอย่างไร้ผล

"เสียใจ พรรคพวก" แกรนน์ตอบมาด้วยน้ำเสียงเย้ยหยัน "ทีหน้าทีหลังละก้อเลือกปลอมเป็นคนเป็นเถอะน๊ะ อย่าไปเลือกคนตายเข้า" แล้วก็วางสายไป จอนวู๊ดฝอร์ดวางหูโทรศัพท์คืนที่อย่างเซื่องซึม แล้วก็พยุงกายออกมานอกถนนใหญ่

ลมพัดจัดขึ้น หอบเอาเกล็ดหิมะมาปะทะใบหน้า ราวกับถูกสาดด้วยทราย ทั่วร่างสั่นสะท้านด้วยความหนาว เดินสะเปะสะปะลัดเลาะไปตามร้านรวงซึ่งปิดมืดตามถนน ทั้งร่างกายและจิตใจกำลังจะกลายเป็นน้ำแข็งเพราะความเย็น

เขามองเห็นแล้ว ไม่มีใครอีกเลยที่จะหันหน้าไปพึ่งพาได้ แต่ความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องหลบลี้ออกจากเมืองนี้ก็ยังคงมีอยู่ และก็จะพึ่งได้ก็ตัวเองเท่านั้นจึงจะทำได้

พายุหิมะอันเย็นเฉียบ ชำแรกแทรกเสื้อนอกแบบบางเข้าไปถึงผิวเนื้อในมือทั้งสองสั่นระริก

สายตาเหลือบเห็นป้ายสถานสงเคราะห์คนอนาถาเข้า ก็รีบสาวเท้าดิ่งไปทันที ขออาศัยนอนพักที่นี่สักคืนก็ยังดี พรุ่งนี้จะได้รีบออกนอกเมืองไปแต่เช้าตรู่

พอก้าวเข้าไปข้างใน ชายในเครื่องแต่งกายมอซอสองสามคนซึ่งนั่งสัปงกอยู่เหลือบมองมายังเขาอย่างประหลาดใจ เช่นเดียวกันกับเสมียนหนุ่มผู้ซึ่งเขาเดินเข้าไปหา

"ผม ..... ผมอยากจะขอนอนพักที่นี่สักคืน" เขาบอกกับเสมียนผู้นั้น

เสมียนหนุ่มจ้องมองดู "คุณมาล้อผมเล่นหรือไงนี่"

วู๊ดฝอร์ดสั่นศีรษะ "เปล่าครับ ผมไม่มีเงินติดตัวสักเก๊ ข้างนอกก็หนาวเหลือเกิน ผมต้องหาที่พักสักแห่ง"

เสมียนแสยะยิ้มอย่างดูแคลน "ฟังนี่แน่ะ พี่ชาย ไม่มีใครหรอกที่ประดับเฟอร์นิเจอร์อย่างคุณนี่แล้วถังแตก ออกไปเสียดี ๆ ก่อนที่ตำรวจจะมาลากคอไป"

วู๊ดฝอร์ดก้มลงมองดูเครื่องแต่งกายของตัว เสื้อนอกอย่างนี้ เชิ๊ตขาวอกแข็ง รองเท้าหนังดำเป็นมันเงาปลาบ แล้วก็เข้าใจดี

เอ่ยกับเสมียนผู้นั้นอย่างหมดอาลัย "แต่ว่าเสื้อผ้าพวกนี้มันไม่มีความหมายอะไรเลย ผมพูดจริง ๆ ผมไม่มีเงินสักแดงเดียว"

"พอที ไปได้ ไปเสียก่อนที่จะต้องให้คนมาลากคอออกไป" เสมียนหนุ่มปกาสิต

วู๊ดฝอร์ดค่อย ๆ ถดถอยมาที่ประตูก้าวออกไปสู่ความหนาวเหน็บอีกครั้ง ลมยิ่งโหมหนัก หิมะพรั่งพรูลงมาหนาขึ้น ขณะที่เขากระเสือกกระสนผ่าแรงลมไปข้างหน้า หิมะก็เกาะพอกตัวทางด้านหน้าแทบจะมิด

ดูเป็นเรื่องตลกสิ้นดีที่เสื้อผ้าในพิธีฝังศพนี่เอง เป็นเหตุให้เขาไม่ได้รับความช่วยเหลือเจือจาน แบบนี้ขอทานจากผู้คนที่ผ่านไปมาก็คงอด ใครเล่าจะเมตตากับวณิพกในเครื่องแต่งกายหรูหราเช่นเขา

ร่างกายสั่นเทิ้ม ฟันกระทบกันกึก ๆ ด้วยความเย็น ขอแต่เพียงที่ที่จะบังกระแสร์ลมเย็นยังกับน้ำแข็งนี่เท่านั้นแหละก็พอแล้ว นัยน์ตาเริ่มสอดส่ายไปตามแนวถนนอย่างหมดอาลัย หาเรือนโรงสักแห่งที่พอจะอาศัยหลบไปพักพิง

ปะช่องทางเข้าที่เว้าลึกพอดูเข้าแห่งหนึ่ง แต่ยังมิทันที่จะขดตัวลงนอนเพื่อให้พ้นแรงลมและหิมะ เสียงรองเท้ากระทบพื้นเป็นจังหวะหนักแน่นก็มาหยุดกึกตรงหน้า รู้สึกว่าเท้าทั้งสองโดนเคาะด้วยไม้ พร้อมกับเสียงสั่งอันทรงไว้ซึ่งอำนาจให้ลุกขึ้นกลับบ้านกลับช่องเสีย

วู๊ดฝอร์ดคร้านที่จะให้อรรถาธิบายต่อตำรวจผู้นั้นว่า ตนมิใช่ไอ้ขี้เมาหาทางกลับบ้านไม่ได้ พยุงร่างลุกขึ้นอย่างอ่อนเปลี้ยแล้วก็มะงุมมะหงาหราต่อไปตามถนน หิมะลงจัดมากจนมองไปข้างหน้าได้ไม่เกินสองสามก้าว

หิมะชำแรกลงไปในรองเท้าแบบบางทั้งคู่ขณะที่ย่ำสวบ ๆ ไปข้างหน้า ในไม่ช้าเท้าทั้งสองก็เย็นชายิ่งกว่าส่วนอื่นของร่างกาย แต่ละก้าวที่ย่างออกไปเชื่องช้าและลำเค็ญ ศีรษะโน้มงุดไปข้างหน้าเพื่อต้านกับพายุหิมะอันขาวโพลน

ความรู้สึกคลับคล้ายคลับคลาว่า เดินมาจนสุดแถวร้านรวงที่ปิดมืดเงียบเชียบ ถึงกำแพงหินเตี้ย ๆ สะดุ้งสุดตัวเมื่อรำลึกขึ้นได้ว่าเป็นกำแพงสุสานที่เพิ่งจากออกไปเมื่อสองสามชั่วโมงมานี้ เขาหนีออกมาจากกุฏในสุสานแห่งนี้เอง

กุฏ! ทำไมเขาไม่ได้นึกถึงกุฏนี้เสียแต่แรกนะ เขาถามตัวเอง กุฏน่าจะเป็นที่หลบแรงลมอันเย็นยะเยือกและหิมะได้เป็นอย่างดี ที่นี่แหละที่เขาจะต้องนอนค้างคืนโดยไม่มีใครขัดขวาง

แต่เมื่อนึกไปถึงความหวามหวาดหวั่นขวัญสยองก่อนออกจากที่นี้ไป เขาก็หยุดชงักไปชั่วครู่ เขายังจะกล้าย้อนเข้าไปยังที่ซึ่งตนเองดิ้นรนกระเสือกกระสนหนีออกมารึ สายลมเย็นปานน้ำกระโชกมาปะทะร่างอย่างหนักหน่วง กระตุ้นให้ตัดสินใจเด็ดขาด — — — กุฏนี่แหละคือที่พักพิงและเป็นสิ่งที่ร่างกายของเขาซึ่งเย็นเกือบจะเป็นน้ำแข็งต้องการมากกว่าสิ่งอื่นใด

ปีนข้ามกำแพงหินเตี้ยอย่างเก้งก้าง เดินผ่านแนวอนุสาวรีย์และฮวงซุ้ยอันขาวโพลงมุ่งไปสู่กุฏหลังที่หนีออกมา หิมะตกหนาขึ้นกลบรอยเท้าที่เขาทิ้งไว้เบื้องหลังขณะย่ำโซซัดโซเซไปสู่กุฏิหลังนั้นจนหมดสิ้น

เมื่อถึงก็ขยับบานประตูเหล็กดูอย่างกระวนกระวาย ถ้าเผื่อทำดาลลั่นไว้เมื่อตอนหนีออกมาล่ะ แต่แล้วก็ถอนใจโล่งอกเมื่อประตูเผยอ้า รีบผลุบเข้าไปแล้วหับประตูมืดสนิทแต่ก็พ้นแรงลมและหิมะ ร่างกายอันชาเย็นจนปราศจากความรู้สึกค่อยผ่อนคลายลงบ้างเล็กน้อย

วู๊ดฝอร์ดนั่งลงที่ซอกกุฏ อย่างน้อยที่สุดก็พอเป็นที่พักพิงได้สักคืน มันช่างตลกสิ้นดีที่ต้องซมซานกลับมาที่นี่เพื่ออาศัยที่คุ้มหัว แต่ก็นับว่าบุญเหลือแล้วที่ยังพอพักพิงได้ พอรุ่งสางพายุสงบแล้วเขาก็จะเร้นกายออกนอกเมืองไปโดยไม่ให้ใครเห็น

เขานั่งสำเนียกเสียงพายุหิมะหวีดหวิวอยู่ภายนอก พื้นของกุฏซึ่งเป็นหินก็เย็นเฉียบจนแขนขาชาตะคริวจับ ผลสุดท้ายฝืนใจทรงกายลุกขึ้นยืน เดินกลับไปกลับมาถูมือถูแขนวนเวียนอยู่

ถ้าได้ผ้าห่มสักผืน เสื่อคลุมหนา ๆ ก็ได้ สำหรับปูนอนก็อเรี่ยม เพราะขืนนอนเขลงไปบนพื้นหินนั่นเห็นจะกลายเป็นน้ำแข็งไปแน่ ขณะที่เดินวนไปเวียนมาอยู่นั้นก็ชนเอาหีบศพ ซึ่งตั้งอยู่บนยกพื้นเข้าโครมเบ้อเร่อ ทำให้เกิดความคิดใหม่ขึ้นโดยฉับพลัน

โลงนี่แหละ จะเป็นไรไป ข้างในบุรอบด้วยผ้าต่วนผ้าไหมหนาเตอะ ในโลงนั้นมันคงอุ่นดีพิลึกละ ดีกว่าบนพื้นหินเป็นไหน ๆ แต่เขาจะกล้ากลับลงไปนอนในโลงนั้นอีกรึ

วู๊ดฝอร์ดย้อนรำลึกถึงความหวาดกลัว ที่เขาได้ประสพมาเมื่อตอนฟื้นขึ้นจากโลงอีกครั้ง แต่แล้วก็บอกกับตัวเองว่าไม่มีความหมายอะไรเลย เพราะคราวนี้ไม่มีเครื่องพันธนาการอะไรมาผูกมัดตัวเหมือนตอนแรก แล้วก็ขณะนี้เนื้อหนังมังสาของเขาใคร่ความอบอุ่นจากผ้าบุในโลงนี่เหลือเกินแล้ว

ค่อย ๆ ปีนข้ามขอบโลงอย่างระมัดระวัง หย่อนตัวลงแล้วก็เหยียดกายลง ผ้าไหมที่บุอยู่มันทำให้อบอุ่นดีเหลือเกิน เอนศีรษะลงหนุนหมอนอันอ่อนนุ่มแล้วก็ถอนหายใจด้วยความโล่งอก ค่อยยังชั่วหน่อย

เขามีความรู้สึกว่าเกือบจะถึงคั่นบรมสุขอยู่แล้วทีเดียว แต่หลังจากนอนไปได้สักครู่ ส่วนบนของร่างกายก็ยังคงหนาวอยู่ เนื่องจากอากาศเย็นยังผ่านเข้ามาในโลงที่เปิดอ้าอยู่ได้ ไอ้อากาศเย็นนี่แหละทำให้อุ่นไม่ทั่วตัวดี ถ้าหากปิดฝาโลงเสียไม่ให้อากาศเย็นเข้าได้ — — — —

เอื้อมมือออกไปจับขอบฝาโลงโลหะอันหนักอึ้ง แล้วก็ปล่อยให้มันปิดปังลงมา ทีนี้เขาก็เข้ามาอยู่ในความมืดสนิทภายในโลงซึ่งปิดสนิทอีกวาระหนึ่ง แต่ก็สบายดีเพราะอากาศเย็นเข้าไม่ได้แล้ว ไอตัวเริ่มออกทำให้รู้สึกอุ่นขึ้นทุกที

ไหมล่ะ ปิดฝาโลงอย่างนี้ดีกว่าเปิดไว้เป็นกอง ตลอดร่างอบอุ่นทั่วกันดีแล้วอากาศภายในโลงชักจะอ้าวและทึบ ชักจะเริ่มง่วงในขณะที่สูดอากาศอันอุ่นอ้าวเข้าไปและทำท่าจะหลับผลอยไปด้วยความรู้สึกแสนสำราญที่ได้เอนกายอยู่บนฟูกไหมอันนุ่มนิ่ม

เริ่มอึดอัดหายใจไม่สะดวก น่าจะแง้มฝาโลงไว้สักนิดให้อากาศบริสุทธิ์เข้าได้บ้าง แต่ตอนนี้มันอุ่นดีเหลือเกิน อากาศข้างนอกแสนจะเย็น ความง่วงทวีคูณมากขึ้นทุกขณะ

บางสิ่งบางอย่างภายใต้จิตสำนึกอันเลือนลาง บอกกับตัวเองว่ากำลังจะหายใจไม่ออกตาย ก็จะเป็นไรไปเล่า เขาคิดด้วยสมองอันง่วงงุนอยู่ในโลงนี่มันแสนสบายกว่าโลกภายนอกมากมายนัก เขาสิโง่นักที่มัวเสียเวลาดิ้นรนออกไปจากโลงอันอบอุ่นแสนสบาย เพื่อกลับไปสู่โลกภายนอก

ไม่ละ อยู่อย่างนี้ดีกว่าเป็นไหน ๆ ความมืด ความอบอุ่น และนิทรารมย์ซึ่งกำลังคืบคลานเข้ามา จะไม่มีผู้ใดล่วงรู้ได้เลยว่าเขาตื่นฟื้นขึ้นมาและออกจากที่นี้ไป ทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นเหมือนเช่นเดิม — — — — เหมือนเช่นเดิม และแล้วด้วยดวงจิตอันสงบปราศจากกังวลและอาวรณ์ จอน วู๊ดฝอร์ดก็ล่องละลิ่วไปตามสายธารแห่งวิสัญญีภาพอันมืดมนต์อย่างไม่มีวันกลับคืนมาอีก

ท่านถาม - เราตอบ

ถาม การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนานั้นทำอย่างไร?

ตอบ ต้องปฏิบัติให้ถูกตามหน้าที่ของตน ซึ่งแยกเป็นภิกษุสามเณรประเภท ๑ คฤหัสถ์ประเภท ๑ *พระภิกษุสามเณร* เมื่อบวชแล้วต้องศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยให้รู้และเข้าใจและปฏิบัติตาม ไม่เลี้ยงชีพผิดพระวินัยเช่นซื้อถูกขายแพง ไม่รับสินบน ไม่อาศัยเพศภิกษุสามเณรเป็นที่พักเพื่อหวังผลอันผิดจากธรรมวินัย *คฤหัสถ์* ต้องไม่อาศัยศาสนาบังหน้าเลี้ยงชีพ มุ่งทำแต่สิ่งที่ไม่เป็นภัยแก่ศาสนา บำรุงพระภิกษุสามเณรผู้ประพฤติดีประพฤติชอบด้วยปัจจัย ๔ อันสมควรแก่สมณะ ไม่ส่งเสริมภิกษุสามเณรผู้ประพฤติผิดธรรมวินัย หาทางขจัดให้หมดไปจากพระศาสนา รักษาศีล ๕ ศีล ๘ และประพฤติกุศลกรรมบถ ๑๐

ถาม ข้าพเจ้ามีคู่รักแต่ต่างศาสนากัน เธอบอกว่าถ้ารักจริงและต้องการแต่งงาน ข้าพเจ้าจะต้องเลิกนับถือศาสนาเดิมไปปฏิญาณตนนับถือศาสนาที่เธอนับถืออยู่ ข้าพเจ้าตัดสินใจไม่ได้เพราะรักทั้งสองอย่าง ขอได้แนะนำด้วย

ตอบ ข้าพเจ้าเห็นใจเรื่องความรัก แต่มันเป็นปมด้อยหรือช่องโหว่ ซึ่งจะทำให้เสียใจภายหลังในเมื่อความรักคลาย นอกจากนี้จะต้องเป็นเบี้ยล่างเขาเสมอไป ครั้งแรกเขาบังคับได้ ต่อไปก็คงบังคับได้อีก

ถาม ดิฉันมีลูกชายคนเดียวและรักมากที่สุด แต่ลูกดิฉันชอบเอาแต่ใจของตัว เมื่อต้องการอะไรไม่ได้สมหวังหรือไม่ได้ทันใจ ก็แสดงความเกรี้ยวกราดต่าง ๆ จะมีวิธีแก้นิสัยเธอได้อย่างไร?

ตอบ ที่ลูกเป็นอย่างนั้นก็เพราะรักและตามใจทุกอย่าง ต้องโทษแม่หรือพ่อ วิธีแก้คือ อย่าตามใจในเมื่อไม่ควรตามใจ จงเชื่อคำพังเพยที่ว่า "รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี" เป็นหลักปฏิบัติ อย่าเป็นคนใจอ่อนเกินไป

ถาม สามีของดิฉันไม่ชอบทำบุญ แต่ดิฉันชอบทำบุญ ทุก ๆ ครั้งจะทำบุญต้องแอบทำและฐานะของครอบครัวดิฉันก็ไม่เดือดร้อนเรื่องเงินทอง การทำบุญอย่างนี้จะได้บุญไหม ?

ตอบ ได้ และได้ดีด้วยเพราะทำด้วยความเต็มใจจริง ๆ

ถาม เวลาทำบุญเลี้ยงพระที่บ้านเกิดความโกรธเพราะคนใช้ทำไม่ถูกใจ การทำบุญครั้งนี้จะได้บุญไหม ?

ตอบ ได้ แต่ผลแห่งความโกรธย่อมแซกอยู่ในสิ่งที่ได้นั้นเสมอ เช่นจะได้รูปสวยก็ต้องมีอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นตำหนิ ตัดทอนความสวยลง หรือจะได้วัตถุก็มีตำหนิ ฉะนั้นเวลาทำบุญทำทานไม่ควรโกรธ ควรทำใจให้ชุ่มชื่นอยู่เสมอ เพราะจะได้รับผลดีเต็ม ๑๐๐ %

ถาม จิตใจของคนทุกวันนี้กระด้างหยาบคายเป็นส่วนมาก เป็นเพราะอะไร ?

ตอบ เพราะกิเลสหนาขึ้น ผู้เข้าถึงธรรมแท้ ๆ มีน้อย ข้อพิสูจน์ง่าย ๆ จะเป็นการเขียนการพูดก็ตาม ถ้าเสียดสีผู้อื่นคนชอบและสนใจ ถ้าเป็นการพูดหรือเขียนถึงเรื่องศีลธรรมตามธรรมดาไม่มีการว่าเสียดสีกระทบกระเทียบผู้อื่นแล้ว ไม่มีคนนิยมหรือสนใจ แม้จะมีก็เป็นส่วนน้อย

ถาม คนถือพระพุทธศาสนาแท้ ๆ ทำไมจึงยังติดใจหลงใหลในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งนอกเหนือไปจากคำสอนของพระพุทธเจ้า เช่นถือผี เป็นต้น ?

ตอบ เพราะยังเข้าไม่ถึงธรรมและเป็นเพียงถือศาสนาไว้เท่านั้น ยังไม่ได้เอาธรรมของของศาสนาที่ถือไว้มาปฏิบัติ จึงเข้าใจศาสนาผิดไปจากความเป็นจริง อีกอย่างหนึ่ง เรื่องศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจมุ่งให้คนละชั่วประพฤติดี ผลตอบแทนไม่

ใช่วัตถุ หรือเป็นวัตถุซึ่งเกิดเพราะการประพฤติธรรมนั้น ๆ แต่คนส่วนมากยังเข้าใจว่าเป็นเพราะอย่างอื่น

วัตถุที่ได้มานั้นทำให้เกิดความปลื้มใจได้เร็ว ซึ่งต่างจากธรรมะแม้จะให้เกิดความอิ่มใจก็เพราะผู้ปฏิบัติเท่านั้น คนอื่นมองไม่เห็น ส่วนวัตถุคนมองเห็น เช่นอาจารย์บอกใบ้หวยมีคนนับถือมากก็เพราะผู้นับถือได้วัตถุคือเลขนั้นเลขนี้ มีความหวังคือถูกหวยได้เงิน

ถาม คนมีเงินทองมากแม้ประพฤติทุจริตก็มีคนยกย่องนับถือ ส่วนคนที่พอมีกินมีใช้และประพฤติสุจริต คนไม่ยกย่องนับถือ เป็นเพราะอะไร ?

ตอบ เพราะนิสัยวัตถุ ขาดธรรมนิยม มุ่งความสุขสบายเฉพาะหน้าเท่านั้น ไม่ได้นึกถึงความเสื่อมเสียซึ่งจะเกิดแก่ชาติหรือศาสนา ในระยะสั้นหรือระยะยาว เพราะความนิยมดังกล่าว ความเจริญก้าวหน้าจึงมีได้ยาก ๑๐๐ บาท เป็นสาธารณประโยชน์เพียง ๒๕ บาท นอกนั้นเป็นอัตตประโยชน์เสีย.

ถาม ทุกวันนี้บ่นกันว่า "เด็กสมัยนี้ไม่ไหว ประพฤติเกกมะเหรกเกเร" และอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง เรื่องนี้เป็นความผิดของเด็กหรือของใครกันแน่ ?

ตอบ เด็ก ๆ ต้องตามผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่ไม่ทำให้เป็นตัวอย่างแล้ว เด็กก็ไม่กล้าทำ ความผิดต้องตกเป็นของผู้ใหญ่ การจะแก้ความประพฤติของเด็กต้องแก้ที่ผู้ใหญ่ ถ้าแก้ที่เด็กอย่างเดียว ต่อให้แก้กันจนตายไม่สำเร็จ ผู้ใหญ่สกปรกจะบังคับให้เด็กสะอาดได้อย่างไร ?

ถาม ภิกษุเป็นพหูสูตรทรงพระไตรปิฎก เรียกว่าสาวกหรือได้นามอย่างอื่น ?

ตอบ เรียก "สุตพุทธเจ้า" ไม่เรียกว่าสาวก มีพระบาลียืนยันคำตอบนี้ว่า นโส ตุมฺหากํ สาวโก นาม พุทฺโธ นาม เอส" จุนทะท่านทั้งหลายที่เป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาแห่งตถาคตนี้ ภิกษุใดเป็นพหุสูตรทรงพระไตรปิฎก ภิกษุองค์นั้น ตถาคตหาเรียกว่าสาวกไม่ (แต่) ตถาคตตรัสว่าเป็นพระพุทธ แต่ละองค์ทรงนามว่า สุตพุทธะ

ถาม จะเอาของพระพุทธเจ้าไปบูชาพระธรรม เอาของพระธรรมไปบูชาพระพุทธเจ้า ควรหรือไม่ควร ?

ตอบ ควร ไม่มีโทษ

ถาม คำว่า *ธรรมกาย* เป็นชื่อของอะไร ?

ตอบ เป็นชื่อของพระพุทธเจ้า ดังพระพุทธดำรัสว่า คำที่กล่าวว่าธรรมกาย ๆ นี้เป็นชื่อแห่งพระตถาคตเจ้าโดยแท้ (พุทธพจน์)

ถาม พระพุทธเจ้าเคารพยำเกรงอะไรมากที่สุด ?

ตอบ เคารพยำเกรงพระธรรมมากที่สุด

ถาม การถึงพระไตรสรณคมน์นั้น ต้องเปล่งวาจาว่า พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ จึงจะชื่อว่าถึงพระไตรสรณคมน์ หรือไม่เปล่งวาจาดังกล่าวก็ได้ ?

ตอบ ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ มีปสาทะความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยแล้ว ถึงจะเปล่งวาจาอย่างอื่น ก็เป็นอันถึงพระรัตนตรัย

ถาม พุทธศาสนิกชนเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยกันทุกคน หรือพูดง่าย ๆ ว่า นับถือพระรัตนตรัย ก็พระรัตนตรัยที่คนนั้น ๆ นับถืออยู่ จะเจริญและอยู่กับผู้นั้นตลอดไป เขาจะเอาอะไรรักษาไว้ ?

ตอบ การรักษาพระรัตนตรัยต้องรักษาด้วยศรัทธา คือ ความเชื่อและปสาทะความเลื่อมใส ๑ ปัญญาคือสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบ ๑ ผู้ใดมีศรัทธาและปัญญา ๒ ประการนี้ พระรัตนตรัยก็อยู่กับผู้นั้น

ถาม ผู้ถึงพระรัตนตรัย ถ้าตาย ขาดจากไตรสรณคมน์ไหม ?

ตอบ ขาด แต่ขาดชนิดไม่มีโทษ

ถาม การขาดจากพระรัตนตรัยอย่างไหนจึงมีโทษ ?

ตอบ ขาดเพราะ ถือลัทธิอื่นที่ไม่มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

ถาม ข้าพเจ้าถือพุทธศาสนา ญาติของข้าพเจ้าบวชเป็นพระเป็นชีในศาสนาอื่น ข้าพเจ้าจะไหว้เขา ไตรสรณคมน์ของข้าพเจ้าจะขาดไหม ?

ตอบ ถ้าถือว่าไหว้ญาติ สรณคมน์ไม่ขาด ถ้าถือว่าเขาดีกว่าพระรัตนตรัยแล้วไหว้ไตรสรณคมน์ขาด

ถาม ไตรสรณคมน์ของแต่ละคนจะเศร้าหมอง เพราะอะไร ?

ตอบ เพราะ

๑. ไม่รู้ลักษณะพระรัตนตรัย

๒. สงสัยในพระรัตนตรัย

๓. มีความเห็นผิด

ถ้าตรงกันข้าม พระรัตนตรัยของผู้นั้นย่อมรุ่งเรืองผ่องแผ้ว

ถาม พระรัตนตรัยสรณคมน์นี้ ใครแสดงไว้ แสดงที่ไหน เพื่อประโยชน์อะไร ?

ตอบ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ตรัสที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี เพื่อให้สำเร็จกิจคือการบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรทั้งปวง ในตอนที่จะส่งพระอรหันต์ ๖๐ รูปไปประกาศพระศาสนาครั้งแรก

ถาม นับถือพระรัตนตรัยทำไม ?

ตอบ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้ง ๓ นี้ เรียกว่าพระรัตนตรัย ๆ เป็นหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธ พระสงฆ์เป็นประเภทบุคคล พระธรรมเป็นประเภทคำสอน เมื่อเรายึดถือพระพุทธในฐานะเป็นทักขิเณยบุคคล พระสงฆ์ในฐานะผู้รักษาพระศาสนา พระธรรมในฐานะนำออกจากความทุกข์แล้ว ความประพฤติของเราก็ดี เกิดประโยชน์ทั้งตนและผู้อื่น *รวมความว่านับถือพระรัตนตรัยนั้นเพื่อยึดไว้เป็นหลักปฏิบัติให้ถูกตามเป้าหมาย*

ถาม ชาวพุทธยกย่องกันหนาว่า คำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่าพระธรรมนั้นนำผู้ปฏิบัติให้ออกจากทุกข์ แต่ปรากฏว่าชาวพุทธในปัจจุบันนี้ เฉพาะประเทศไทย

นั้นมีมากทั้งพระทั้งเณรฆราวาส ดู ๆ แล้วก็เห็นมีทุกข์ทุกคน ออกจะเป็นการยกย่องเกินความจริงใช่ไหม ?

ตอบ ไม่ใช่การยกย่องเกินความจริง ถ้าปฏิบัติได้จริงตามคำสอนของพุทธบิดาแล้วพ้นจริง ๆ แต่ที่ยังมีทุกข์อยู่เพราะปฏิบัติยังไม่ถึงจุดมุ่งหมายของพุทธบิดา เปรียบเสมือนเราจะจากกรุงเทพ ฯ ไปเชียงใหม่ แต่เรามีค่าพาหนะเพียงอยุธยา ต้องลงรถแค่นั้น จะว่าเชียงใหม่ไม่มีจริงจะถูกหรือ ?

ถาม ถ้าธรรมดีจริง ทำไมชาวพุทธจึงไม่สนใจปฏิบัติ หรือสนใจฟังธรรมเช่นในวันพระ บางวัดมีคนฟังเทศน์ไม่ถึง ๑๐ คน ซึ่งเทียบกับสถิติผู้ถือพุทธศาสนาแล้วไม่สมกันเลย

ตอบ ใครว่าชาวพุทธไม่สนใจปฏิบัติธรรม ถ้าชาวพุทธไม่สนใจปฏิบัติธรรมแล้ว ประเทศไทยคงจะเปลี่ยนโฉมหน้าเป็นอย่างอื่นไปแล้ว ชาวพุทธทุก ๆ คน ปฏิบัติธรรมต่างกันแต่มากหรือน้อยเท่านั้น การที่มีคนไปฟังเทศน์ที่วัดน้อยนั้น จะเอาเป็นเครื่องวัดว่าไม่ปฏิบัติธรรมไม่ได้

ถาม ชาวพุทธยกย่องพระสมณโคดม โลกวิทู ผู้รู้แจ้งโลกบ้าง สตฺถา เทวมนุสฺสานํ เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์บ้าง และยังมีอะไรอีกหลายอย่าง แม้ในทางปาฏิหาริย์ก็มีมาก แต่ทำไมจะต้องมีพระอินทร์พระพรหมเข้ามาช่วยเสมอ เช่นในคราวเสด็จเข้าไปกรุงราชคฤห์ครั้งแรกเมื่อตรัสรู้แล้ว ถูกประชาชนห้อมล้อมจนไม่สามารถเสด็จไปได้ พระอินทร์ต้องแปลงเพศเป็นชายงามลงมาปรากฏกายให้ประชาชนเห็น เมื่อประชาชนพากันหันไปสนใจพระอินทร์แปลงแล้ว พระสมณโคดมจึงเสด็จไปได้ นี่แสดงให้เห็นว่าพระสมณโคดมไม่ดีจริง ต้องอาศัยผู้อื่นช่วย

ตอบ พระเดชกับพระคุณเป็นของคู่กัน พระอินทร์นั้น เปรียบเสมือนพระเดชของพระองค์ แต่พระองค์ไม่เอาพระเดชใช้เพื่อให้ผู้อื่นเดือดร้อน พระองค์เอาธรรม

เป็นเดช นอกจากนี้จะเป็นใครก็ตาม จะต้องมีผู้ช่วยเหลือในการงานนั้น ๆ ถ้าขาดผู้ช่วยเหลืองานจะก้าวไปไม่ได้ หรือผู้จะสร้างชื่อเสียงให้ดีเด่นขึ้นมาต้องมีผู้สนับสนุน และผู้ช่วยป้องกัน ถ้าขาดผู้ป้องกันจะดีเด่นไปไม่ได้นาน จะต้องคว่ำลงมาวันใดวันหนึ่ง

พระพุทธเจ้าพระองค์ดีพร้อมทุกอย่าง คือ ดีทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม เช่น

๑. สอนให้รู้จักประหยัด

๒. สอนให้สามัคคีปรองดอง

๓. สอนไม่ให้เบียดเบียนกัน

๔. สอนให้รักใคร่เมตตาสงสารกัน

๕. สอนให้ขยันหมั่นเพียร

นอกจากนี้ยังสอนไว้อีกมาก สอนแต่เป็นประโยชน์แก่เอกชน และสังคมทั่ว ๆ ไปทั้งพระองค์ก็ปฏิบัติด้วย ไม่ได้สอนอย่างเดียว

ถาม ความเจริญคนต้องการ ความเสื่อมไม่มีใครต้องการ ก็อะไรทำให้พระภิกษุในพุทธศาสนาเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนา ?

ตอบ เพราะพระภิกษุนั้น ๆ ประกอบด้วย

๑. มีศรัทธา

๒. มีศีล

๓. เป็นพหูสูตร

๔. ว่าง่ายสอนง่าย

๕. มีมิตรดี

๖. ไม่เกียจคร้าน

๗. มีสติอยู่เสมอ

๘. สันโดษ

๙. ไม่ปรารถนาลามก

๑๐. มีความเห็นถูกต้อง

ถ้าตรงกันข้ามก็เป็นให้เกิดความเสื่อม (อัง. ทกส.)

ถาม คำว่าศรัทธาพูดกันจนชินปาก ที่ว่ามีศรัทธานั้นมีอย่างไร?

ตอบ คือมีความเชื่อถือในความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ดังที่ปรากฏในพุทธคุณว่า เป็นพระอรหันต์ เป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว เป็นผู้ฝึกที่ยอดเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้ตื่นจากหลับคือกิเลส เป็นผู้จำแนกธรรม

ถาม มิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิดนี้ดีหรือไม่ดี?

ตอบ ไม่ดี เพราะให้เกิดผลเสียทั้งปัจจุบันและอนาคต เช่นคนเห็นว่าบิดามารดาไม่มีคุณกับตน โลกจะเป็นอย่างไร และคนประเภทนี้ต้องตกนรกแน่ เพราะเขากระทำตามความเห็นของเขา

ถาม คนนับถือศาสนาอื่นเขาถือว่าตายแล้วเกิดอีก ไม่ตกนรกกันหมดหรือ?

ตอบ จะตกหรือไม่ตกนรกนั้นแล้วแต่เหตุ เขาถือว่าตายแล้วเกิดแล้วไม่ได้ทำชั่วใด ๆ เขาก็ไม่ตกนรก ถ้าเขาทำความชั่วเช่นลักขโมย ฉ้อราษฎร์บังหลวงก็ตกนรก

ถาม คนถือว่าตายแล้วเกิด กับคนถือว่าตายแล้วสูญ ทั้งสองพวกนี้จะเกิดผลพลอยได้แก่สังคมในปัจจุบันอย่างไรบ้าง

ตอบ คนที่ถือว่าตายแล้วเกิด ย่อมกลัวเกิดในสถานที่ไม่ดี เช่นเกิดเป็นลูกคนจน หรือเกิดมามีอวัยวะพิการ เป็นต้น เพราะอาศัยความกลัวเป็นเหตุ การประพฤติใด ๆ ที่จะเป็นภัยแก่สังคมเข้าใจว่ามีน้อย เปรียบเหมือนคนกลัวไฟไหม้มือก็ไม่เอามือใส่เข้าไปในไฟ

ส่วนคนที่ถือว่าตายแล้วสูญไม่เกิดอีกต่อไป ประเภทนี้มีความประพฤติเป็นภัยแก่สังคมมาก เพราะเขาถือว่าชาตินี้ชาติเดียวเท่านั้น มักทำอะไรตามใจ

ชอบไม่ค่อยเกรงกลัวความผิด มีความละอายต่อความลามกน้อย เช่น โกงไม่เลือก

ถาม ศาสนาพุทธสอนว่า เชื่อว่าตายแล้วเกิด และเชื่อว่าตายแล้วสูญ เป็นมิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิดทั้งนั้น ดูเหมือนพูดไม่มีหลัก จะเอาแน่นอนอะไรไม่ได้ ?

ตอบ ศาสนาพุทธสอนไว้อย่างนี้จริงและแน่นอน ไม่ใช่น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหรงเหรง คนที่ไม่แสดงเหตุว่าตายแล้วเกิดเพราะอะไร และตายแล้วสูญเพราะอะไร ทึกทักว่าเกิดสูญทีเดียว แม้คนยังมีกิเลสตัณหาตายแล้วก็สูญ ลักษณะนี้เป็นมิจฉาทิฏฐิ ถ้าเข้าใจว่าคนที่ตายแล้วต้องเกิดอีก เพราะยังมีกิเลสตัณหา และสอนให้ผู้อื่นเข้าใจและเชื่อถือตาม ไม่จัดเป็นมิจฉาทิฏฐิ เพราะถือเอาทั้งเหตุและผล

ถาม เพื่อนของข้าพเจ้าคนหนึ่งเชื่อว่า การทำบุญ การบวช การรักษาศีล ไม่จำเป็นและไม่ให้ผลอะไร เพราะธรรมชาติแบ่งไว้แล้ว เป็นคนดีคนเลว คนมีคนจน การทำบุญกุศลเป็นต้นที่จะช่วยให้เป็นอย่างอื่นนั้น เป็นไปไม่ได้ ?

ตอบ น่าสงสารที่เขามีความความคิดเห็นและเชื่ออย่างนั้น เรื่องธรรมชาติแบ่งไว้นั้นบางอย่างแก้ไม่ได้ เช่นธรรมชาติกำหนดไว้ว่า คนและสัตว์เกิดมาแล้วต้องตายอย่างนี้แก้ไม่สำเร็จ แต่บางอย่างแก้ได้หรือผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ ความเป็นคนดีคนเลวมีเหตุทั้งนั้น ไม่ใช่ไม่มีเหตุ ตัวอย่างนาย ก. ทำความดีความชอบไว้มาก ต่อมาเขาคิดเหมือนกับเพื่อนของคุณและประพฤติเหลวไหล เช่น ฆ่าคนโดยเจตนา เลิกนับถือพ่อแม่ เห็นว่าพ่อแม่คือสัตว์ประเภทหนึ่ง นาย ก. จะเป็นคนดีอยู่ตลอดไปตามที่ธรรมชาติแบ่งไว้หรือไม่ ?

อนึ่ง เพื่อนของคุณเกิดมาไม่มีเสื้อผ้าพันกายเลย ไม่มีเงินทองติดมาเลยแม้แต่สตางค์เดียว ทำไมเพื่อนของคุณจึงไม่ปล่อยไปตามธรรมชาติ ทำงานรับจ้างเอาเงินค่าจ้างทำไม นั่งคอยนอนคอยธรรมชาติเอาเงินมาให้เอาข้าวมาให้กินก็แล้วกัน ความเห็นอย่างนี้ผิดถนัด แม้แต่สังคมปัจจุบันก็

รังเกียจเขา คนอย่างนี้ใครจะไว้ใจ ประเดี๋ยวลูกเมียของเราบ่น เขาจะถือว่าผู้หญิงธรรมชาติสร้างมาสำหรับชาย ลูกสาวใครเมียใครไม่เป็นไร

ถาม ผู้ที่ฟังพระหรือสามเณรกำลังเทศน์อยู่ หลับเสียบ้าง คุยกันบ้าง หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดเสียงดังบ้าง จะชื่อว่าไม่เคารพพระธรรมได้ไหม ?

ตอบ จัดว่าไม่เคารพพระธรรมทีเดียว และผลเสียย่อมเกิดแก่ผู้ไม่เคารพพระธรรมนั้น แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังเคารพพระธรรม และทรงฟังเทศน์ที่พระสาวกแสดง

ถาม พระเทศน์อธิบายตามใจชอบของตน ผิดจากพุทธพจน์อรรถกถาฎีกา ไม่สมเหตุผลพูดคล่อง ๆ พอให้จบไปกัณฑ์หนึ่ง ๆ หรือเพื่อให้ผู้ฟังชมตนว่าพูดเก่ง อย่างนี้จะเรียกว่าไม่เคารพพระธรรมได้ไหม ?

ตอบ ไม่เคารพพระธรรมทีเดียว ใช่แต่ไม่เคารพเท่านั้น บางครั้งยังกล่าวตู่พระพุทธพจน์อีกด้วย หรือพาให้ผู้ฟังเข้าใจธรรมผิดและนำไปปฏิบัติผิด ๆ อีกด้วย

ถาม คนที่ไม่เคยให้ทาน รักษาศีล ฟังเทศน์ ทำแต่ปาณาติบาตแทบตลอดชีวิต เวลาใกล้จะตายตั้งใจจะรับศีล ๕ แต่รับไปได้เพียงไตรสรณคมน์เท่านั้นก็หมดความรู้สึกไม่สามารถรับศีลได้ คนประเภทนี้ถ้าตายลงเวลานั้น มีโอกาสจะได้ไปในสวรรค์ชั้นใดชั้นหนึ่งบ้างหรือไม่ ?

ตอบ ไปเกิดในสวรรค์ได้แต่เกิดในชั้นต่ำที่สุดคือชั้นจาตุมหาราช เหตุที่เกิดในสวรรค์ได้เพราะกรรมที่ทำคือรับพระไตรสรณคมน์นั้นยทาสันนกรรม กรรมที่ผู้นั้นทำไว้เมื่อใกล้ตาย จึงแต่งปฏิสนธิ ไม่มีกรรมใดสามารถให้ผลก่อนนอกจากครุกรรมเท่านั้น มีบุคคลตัวอย่างในเรื่องกรรมนี้ ดังนี้

พรานเบ็ดคนหนึ่งชื่อทมิฬโทวาริก ตกปลาเลี้ยงชีพตลอด ๔๐ ปี ไม่เคยให้ทาน รักษาศีล ฟังเทศน์ ต่อมาโรคชราครอบงำไม่สามารถจะลุกนั่งได้ใกล้จะตาย พระจุฬปิณฑปาติยติสสเถระ อยู่ที่คีรีวิหาร ซึ่งไม่ไกลจากบ้านของเขาทราบว่าเขาป่วยคิดว่าควรอนุเคราะห์เขา แล้วพระเถระก็ไปยืนอยู่ที่ประตูเรือนนายทมิฬโทวาริก ภรรยาเขาเห็นจึงรีบไปบอกสามีว่าพระเถระมา

นายทมิฬโทวาริกพูดว่า ข้าอยู่ที่นี้มา ๕๐ ปีแล้ว ไม่เคยไปมาหาสู่ท่านเลย ท่านคงมาด้วยธุระอื่น ไม่ใช่มาเยี่ยมไข้แน่ หรือท่านจะมาบิณฑบาต เธอลงไปนิมนต์ให้ไปโปรดข้างหน้า ภรรยาก็ปฏิบัติตามสามีสั่ง พระเถระถามว่า อุบาสกค่อยทุเลาแล้วหรือยัง นางตอบว่าอาการทรุดหนักมากแต่ยังสติอยู่พอพูดรู้เรื่อง พระเถระเข้าไปใกล้เขาแล้วเตือนว่า อุบาสกท่านจงรักษาศีล ๕ เถิด ทมิฬ ฯ พูดว่านิมนต์ให้ศีลเถอะครับผมจะรักษาศีล พระเถระก็ให้สรณคมน์ก่อน พอรับสรณคมน์เท่านั้นลิ้นแข็งไม่อาจรับต่อไปได้ พระเถระคิดว่าเพียงไตรสรณคมน์ก็พออาศัยได้แล้ว จึงออกจากบ้านนั้นไป เมื่อพระเถระกลับไปแล้วทมิฬก็ตายไปเกิดในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราช ด้วยผลกรรมคือรับไตรสรณคมน์ในเวลาใกล้จะตาย

ถาม ลูกหญิงโสเภณีไม่ทราบว่าใครเป็นพ่อ ต่อมาเขาได้ฆ่าชายผู้ให้กำเนิดเขาตายโดยตั้งใจ จะเป็นอนันตริยกรรมไหม ?

ตอบ เป็น ท่านแสดงไว้ว่า บุตรหญิงแพศยาไม่รู้ว่าชายผู้นี้เป็นบิดาตน ถึงไม่รู้จักบิดาก็ดี ถ้าต้องเกิดด้วยสัมภวราคะแห่งชายใด ถ้าฆ่าชายนั้นก็เป็นปิตุฆาต เป็นอนันตริยกรรม

ถาม คฤหัสถ์ชายหญิงสามเณรยุให้พระแตกกันจะเรียกว่าทำสังฆเภทได้ไหม ?

ตอบ ไม่ได้ ผู้จะทำสังฆเภทนั้นหมายเอาเฉพาะภิกษุเท่านั้น คนอื่นทำสังฆเภทไม่ได้ ที่ว่าสงฆ์แตกกันนั้นคือแยกเป็น ๒ ฝ่าย และทั้งสองฝ่ายมีจำนวนภิกษุ สามารถทำสังฆกรรมเช่นสวดปาฏิโมกข์ได้ ไม่ได้หมายเอาฝ่ายละ ๑–๒ รูป ถ้าฝ่ายหนึ่ง ๕ รูป ฝ่ายหนึ่ง ๓ รูป ก็ไม่เป็นสังฆเภท หรือฝ่ายหนึ่ง ๔ รูป ฝ่ายหนึ่ง ๓ รูป ๒ รูป รูปเดียวก็ไม่เป็นสังฆเภท

ถาม พระภิกษุหรือสามเณร ไม่ต้องการให้บ้านใส่บาตรประจำตน ใส่บาตรพระภิกษุสามเณรรูปอื่น ครั้นเห็นเขาใส่บาตรพระเณรอื่นก็หาวิธีขัดขวางต่าง ๆ พระภิกษุสามเณรนั้นจะเรียกว่าเป็นผู้ตระหนี่ได้ไหม ?

ตอบ จัดว่าเป็นผู้ตระหนี่ตระกูล มีโทษคือยากจนเสื่อมจากลาภสักการะ

ถาม การถวายสังฆทาน ที่จะเป็นสังฆทานโดยสมบูรณ์นั้น จะต้องเคารพในอะไร ?

ตอบ ต้องเคารพในสงฆ์ซึ่งจะเป็นสังฆทานแท้ มีเรื่องเล่าว่ากุฎุมพีคนหนึ่งเป็นเจ้าของวิหารคิดจะถวายสังฆทาน และให้เป็นสังฆทานโดยสมบูรณ์จึงตั้งใจอุทิศต่อสงฆ์ และขอภิกษุรูปหนึ่งมารับสังฆทานที่บ้าน ปรากฏว่า ภิกษุที่มารับสังฆทานนั้นเป็นพระทุศีล ก่อนแต่พระจะมาเขาให้คนปัดกวาดเช็ดสถานที่ ๆ จะถวายสังฆทานนั้นให้สะอาด แล้วปูลาดอาสนะไว้ เบื้องบนตรงอาสนะผูกเพดานประดับด้วยดอกไม้ เมื่อพระมาถึงก็ต้อนรับล้างเท้าให้ ทาด้วยน้ำมันหอม แสดงความเคารพด้วยใจจริงราวกะว่าเคารพพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถวายสังฆทาน

ภายหลังจากฉันแล้ว พระรูปนั้นมาที่บ้านกุฎุมพีนั้นอีกเพื่อขอยืมจอบไปถางหญ้า กุฎุมพียืนอยู่ที่เรือนเอาเท้าเขี่ยจอบให้ พูดว่าท่านจงเอาไป คนทั้งหลายเห็นก็สงสัย ถามว่า ท่านปฏิบัติกับพระรูปนี้ผิดแปลกจากเวลาถวายสังฆทานเพราะเหตุใด เขาตอบว่าเวลาเช้าข้าพเจ้าเคารพสงฆ์ ไม่ได้เคารพพระทุศีล (ทักขิณาวิภังคสูตรมัชฌิมนิกาย)

ถาม คนแก่ ๆ พูดให้ฟังว่า "เด็กที่คลอดจากครรภ์มารดาใหม่ ๆ ถ้าพ้นจากนรกมาเกิดจะร้องไห้ ถ้าจากสวรรค์มาเกิดจะยิ้มแย้ม" คำพูดอย่างนี้มีหลักฐานปรากฏอยู่ในคัมภีร์พุทธศาสนาหรือท่านกล่าวเอาเอง โดยไม่มีหลักฐานอ้างอิง ?

ตอบ การร้องไห้ของเด็กแรกคลอด ซึ่งไม่มีเหตุอื่นทำให้เจ็บปวดแล้วร้องไห้นั้น มีคำของพระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ คือ อรรถกถาแห่งสมณมุณฑิกสูตรในมัชฌิมนิกายแสดงไว้ว่า จิตของเด็กซึ่งคลอดจากครรภ์มารดาใหม่ ๆ นั้น ยังยึดอารมณ์ในส่วนอดีตอยู่ ถ้ามาแต่นรกก็ยังระลึกถึงความทุกข์ในนรกเป็นอารมณ์ แล้วร้องไห้ ถ้ามาแต่สวรรค์ เมื่อระลึกถึงสมบัติทิพย์ ก็ยิ้มแย้มชอบใจ

ถาม คนบางคนชอบพูดมาก ไม่รู้กาลเวลา เขามักพูดกันว่าพูดมากก็โกหกมาก การพูดมากประกอบด้วยโทษไหม ?

ตอบ ประกอบด้วยโทษถึง ๕ ประการ คือ:—

๑. มุสา
๒. ส่อเสียด
๓. หยาบคาย
๔. พูดเหลวไหล
๕. ตายแล้วไปเกิดในอบาย

(อัง. ปัญจก.)

ถาม จิตใจของคนรู้ได้ยาก และไม่มีใครจะยอมรับว่าตนเป็นคนเสีย แม้แต่คบหาสมาคมเป็นมิตรกันก็ยังมีการซ่อนเร้นเอารัดเอาเปรียบกัน ผมมีเพื่อนฝูงมาก และจะรู้ได้อย่างไรว่า คนไหนเป็นมิตรแท้ควรคบหา ?

ตอบ ผู้ประกอบด้วยองค์คุณ ๗ ประการ คือ:—

๑. ให้สิ่งที่ให้ได้ยากแก่มิตร
๒. ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่มิตร
๓. อดกลั้นต่อถ้อยคำของมิตร
๔. บอกความลับของตนแก่มิตร (ชนิดเปิดอก)
๕. ปกปิดความลับของมิตร
๖. ป้องกันอันตรายอันจะมีมาถึงมิตร
๗. ไม่ทอดทิ้งยามมิตรต้องวิบัติ และไม่ดูหมิ่น ผู้ประกอบด้วยองค์คุณ ๗ ประการนี้ คือมิตรแท้ควรคบ

(อัง. สัตตก)

ถาม อ่านพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ ปรากฏว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้พบกับอุปกาชีวก ในระหว่างแม่น้ำคยากับไม้โพธิ์ต่อกัน ชีวกได้

ถามพระองค์ถึงบุคคลผู้เป็นครูอาจารย์ และธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้ เมื่อพระองค์ตรัสบอก......พระองค์เป็นผู้ชนะแล้ว อุปกาชีวกก้มศีรษะลง แลบลิ้นแล้วหลีกทางไป ไม่ปรากฏในพุทธประวัติว่าอุปกาชีวกเป็นอย่างไรต่อไป เรื่องของอุปกาชีวกยุติแค่นั้นหรือมีอย่างไรอีก?

ตอบ ยังมีอีก ซึ่งมีอยู่ในอรรถกถาปราสาสิสูตร คัมภีร์ปัญจปสูทนีว่า อุปกาชีวกจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้ว ได้ไปชนบทแห่งหนึ่งชื่อวังกหาร อาศัยบ้านนายพรานอยู่ นายพรานผู้เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ได้อุปัฏฐากอุปกาชีวกนั้น ต่อมานายพรานจะไปเที่ยวหาเนื้อ ได้สั่งธิดาของตนชื่อนางสาวนาวาผู้มีรูปสวยว่า เจ้าอย่าละเลยพระอรหันต์ของฉันนะ

รุ่งขึ้นอุปกาชีวกเข้าไปที่บ้าน ได้เห็นนางสาวนาวาก็เกิดความรักใคร่ไม่สามารถบริโภคอาหารได้ จึงถือภาชนะใส่อาหารกลับที่พักแล้วเก็บไว้ แล้วนอนอดอาหาร คิดว่าถ้าเราไม่ได้นางสาวนาวาเป็นภรรยา เราจะต้องตายตรงที่เรานอนนี้ๆ พอวันที่ ๗ นายพรานกลับบ้าน ถามเรื่องอุปกาชีวกต่อลูกสาวตน ลูกสาวบอกว่าท่านมาวันเดียวแล้วไม่มาอีก นายพรานรีบไปที่พักของอุปกาชีวก ถามถึงเหตุที่ไม่เข้าไปรับอาหารที่บ้านของตน อุปกาชีวกไม่พูดอะไรได้แต่นอนถอนใจใหญ่ นายพรานพูดว่าท่านต้องการอะไรบอกผม ๆ ยินดีจะจัดให้ท่านทุกอย่าง อุปกาชีวกบอกว่าอาตมาได้นางนาวาจึงจะรอดตาย ถ้าไม่ได้ต้องตายแน่

นายพรานถามว่า ท่านรู้ศิลปอะไรบ้าง?

อุปกาชีวกบอกว่า ไม่รู้อะไรเลย

นายพรานบอกว่า ไม่มีความรู้จะเลี้ยงครอบครัวได้อย่างไร?

อุปกาชีวกบอกว่า ถึงอาตมาไม่มีความรู้ จะเป็นคนขายเนื้อและหาบเนื้อให้ท่าน

นายพรานพูดว่า ดีเหมือนกัน (ไม่ต้องหาลูกจ้าง) แล้วเอาผ้าขาวให้นุ่ง พาไปบ้านยกลูกสาวให้เป็นภรรยา เมื่อเขาอยู่กับภรรยามีบุตรคนหนึ่งชื่อ

สุภัททะ เวลาสุภัททะร้องไห้ภรรยาก็ปลอบลูกด้วยคำเยาะเย้ยว่า ลูกคนหาบเนื้อเอ๋ย ลูกคนขายเนื้อเอ๋ย เจ้าอย่าร้องไห้เลย อุปกาชีวกฟังแล้วละอายใจ พูดว่าฉันมีสหายอยู่คนหนึ่งชื่ออนันตชินะ (ผู้ชนะไม่มีที่สุด) ฉันไม่อยู่จะไปหาสหาย ภรรยารู้ว่าเขาไม่พอใจยิ่งพูดประชดหนักขึ้น

อุปกาชีวกทนไม่ไหว ได้หนีจากบ้านนั้นไป สมัยนั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่พระเชตวันมหาวิหารกรุงสาวัตถี ได้ตรัสสั่งภิกษุไว้ว่า ถ้ามีผู้มาถามว่าอนันตชินะอยู่ที่ไหนจงพาไปหาเรา อุปกาชีวกรอนแรมมาตามทางถามเรื่อยมาจนถึงกรุงสาวัตถี เมื่อเข้าไปที่พระเชตวันมหาวิหาร ก็ถามภิกษุว่าอนันตชินะอยู่ที่ไหน ? ภิกษุได้นำไปเฝ้าสมเด็จพระผู้มีพระภาค เขาทูลถามว่าพระองค์จำข้าพเจ้าได้ไหม ? ตรัสตอบว่าจำได้ แล้วตรัสถามต่อไปว่าเธออยู่ที่ไหน? เขาได้กราบทูลเรื่องราวเบื้องหลังของเขาทั้งหมดให้ทรงทราบ และกราบทูลขอบรรพชา พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเธอแก่แล้วจักสามารถบรรพชาได้หรือ เขารับว่าได้ พระผู้มีพระภาคทรงประทานบรรพชาให้ และทรงสอนกรรมฐานให้ อุปกาชีวกภิกษุพยายามเจริญกรรมฐาน ต่อมาได้สำเร็จอนาคามิผล เมื่อมรณภาพแล้วไปเกิดในพรหมโลกชั้นอวิหา และสำเร็จอรหัตผลในเวลาเกิดนั้น

ถาม เด็กยังอยู่ในครรภ์ มารดาพูดกับพระว่า ลูกของดิฉันจะเป็นชายหรือหญิงก็ตามก็ขอนับถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะอย่างนี้ เด็กคนนั้นจัดว่าเป็นผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะแล้วหรือยัง ?

ตอบ ยัง เพราะการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะนั้นเกี่ยวกับจิตด้วย

ถาม เราจะเรียกพระสงฆ์ (สมมุติสงฆ์) ทุกวันนี้ว่าสาวกของพระพุทธเจ้าได้ไหม ?

ตอบ ได้ เพราะสาวกมี ๒ ประเภท คือ

๑. อริยสาวก

๒. ปุถุชนสาวก

อริยสาวก ได้แก่ผู้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะ หรือฟังธรรมจากสาวกของพระพุทธเจ้าเช่นพระสารีบุตร แล้วปฏิบัติจนสามารถทำลาย

สังโยชน์ให้หมดไปเป็นชั้น ๆ ตามหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ สำเร็จเป็นพระโสดาบันสกิทาคามี อนาคามี หรืออรหันต์อย่างใดอย่างหนึ่งทั้ง ๔ ประเภทนี้เรียกว่า อริยสาวก

ส่วนผู้ใดฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะ หรือจากสาวกของพระพุทธเจ้า หรือจากกัลยาณปุถุชนซึ่งเอาธรรมของพระพุทธเจ้ามาแสดงให้ฟังแล้วปฏิบัติตาม แต่ไม่ได้เป็นพระอริยบุคคลมีพระโสดาบัน เป็นต้น เรียกว่า ปุถุชนสาวก คือมีคติไม่เที่ยงอาจจะเป็นเกิดในอบาย หรือสุคติก็ได้ พระภิกษุทุกวันนี้เมื่อปฏิบัติตามคำสอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้จะบกพร่องบ้างตามวิสัยปุถุชนก็จัดเข้าในประเภทสาวกได้

ถาม คนที่ใกล้จะตายมีอะไรปรากฏให้เขาเห็นบ้าง?

ตอบ มีอารมณ์ของกรรมและกรรมนิมิตร

อารมณ์ของกรรม ได้แก่บุญหรือบาปที่เขาทำไว้ เพราะเวลานั้นจะนึกคิดถึงความดี เช่นการถวายทานที่เขาเคยทำ ซึ่งเป็นอารมณ์ของกรรมฝ่ายดี หรือนึกคิดถึงความชั่ว เช่นตนเคยด่า เคยลักขโมย ซึ่งเป็นอารมณ์ของกรรมฝ่ายชั่ว หรือนึกคิดถึงทรัพย์สมบัติลูกเมีย *ต่อจากนั้นกรรมนิมิตร* คือนิมิตรของกรรมดีและกรรมชั่วนั้นจะปรากฏออกมาให้เห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นนิมิตรของกรรมชั่วก็จะปรากฏเป็นรูปหอกดาบเปลวไฟ และสิ่งที่น่ากลัวต่าง ๆ ถ้านิมิตรอย่างนี้ปรากฏก็เป็นเครื่องแสดงว่าผู้ที่ได้เห็นนิมิตรอย่างนี้ ตายแล้วจะต้องไปเกิดในทุคติ คือ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะอกุศลกรรมแต่งปฏิสนธิ

ถ้าเป็นนิมิตรของกรรมดีก็จะปรากฏเป็นรูปปราสาทพระ หรืออย่างอื่นอันชอบให้เพลิดเพลินยินดี ถ้านิมิตรอย่างนี้ปรากฏก็เป็นเครื่องแสดงว่าผู้นั้นตายแล้วจะไปเกิดในสุคติ คือมนุษย์หรือสวรรค์ เพราะกุศลกรรมแต่งปฏิสนธิ

ฉะนั้น เพื่อให้เกิดอารมณ์แห่งกรรมที่ดี ชาวพุทธจึงนิยมกันว่าเวลาคนเจ็บหนักใกล้จะตายจึงให้บอก อรหํ หรือ พุทฺโธ หรือนิมนต์พระมาสวดพุทธคุณให้ฟัง

ถาม การบอก อรหํ หรือ พุทฺโธ แก่คนเจ็บนั้น เป็นผลดีแก่คนเจ็บอย่างเดียว หรืออาจจะเกิดเป็นผลร้ายก็ได้ ?

ตอบ เรื่องนี้ก็แล้วแต่คนเจ็บนั้นได้อบรมมาทางไหน ถ้าคนเจ็บเคยอบรมมาทางธรรม เข้าใจความมุ่งหมายคำว่า อรหํ หรือ พุทฺโธ และรู้เรื่องผลกรรมอยู่บ้าง การบอกนั้นนับว่าดีและควรบอก ถ้าคนเจ็บไม่เคยอบรมมาในทางธรรม ถ้าได้ยินคนบอก อรหํ หรือ พุทฺโธ ต้องดูคนเจ็บเป็นหลัก ถ้าไม่เคยอบรมทางธรรมจงหาวิธีอื่นซึ่งไม่ทำให้คนเจ็บเข้าใจว่าแช่งให้ตาย

ถาม การทำกรรมที่จะเป็นบุญหรือบาปนั้น เป็นที่ตรงไหน ?

ตอบ เป็นบุญหรือเป็นบาปอยู่ที่ชวนจิต (ชวนะจิต) คือจิตที่แล่นไปในกุศลหรืออกุศล คือความคิดที่ดีหรือชั่วเวลาทำกรรมนั้น ๆ ถ้าแล่นไปในกุศลก็เป็นบุญ ถ้าแล่นไปในอกุศลก็เป็นบาป

ถาม กุศลและอกุศลนี้ไม่ใช่บุญและบาปอย่างนั้นหรือ ?

ตอบ ถูกแล้ว ยังไม่ใช่บุญและบาป แต่เป็นเหตุให้เกิดบุญ หรือบาป คือ กุศลให้เกิดบุญ อกุศลให้เกิดบาป

ถาม อะไรเป็นเหตุให้เกิดกุศลและอกุศล ?

ตอบ โลภ โกรธ หลง เป็นเหตุให้เกิดอกุศล ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง เป็นเหตุให้เกิดกุศล

ถาม ปีหนึ่ง ๆ เราบริจาคเงินทำบุญกันมาก ๆ ทั้งที่เต็มใจทำและจำใจทำ ผลบุญไม่เห็นแสดงให้ปรากฏเลย เข้าใจว่าผลบุญนั้นจะไม่มีจริง ?

ตอบ ผลบุญมีจริง ที่พูดว่าผลบุญไม่แสดงให้ปรากฏนั้น เป็นการเข้าใจว่าบุญนั้นจะแสดงผลออกมาแต่ด้านวัตถุอย่างเดียว ความจริงบุญไม่ได้แสดงผลออกมาในรูป

วัตถุอย่างเดียว แสดงผลออกมาในด้านจิตใจที่เรียกนามด้วย คือเราทำบุญด้วยความเต็มใจ ๆ ของเราก็สบาย เมื่อนึกถึงการให้เมื่อไรก็เกิดความสบายใจ หรือเกิดปีติยินดีว่าเราได้ช่วยเพื่อนมนุษย์ให้มีความสุขตามฐานะ นั้นเป็นผลบุญส่วนหนึ่ง

ส่วนที่ทำด้วยจำใจนั้นไม่เป็นบุญเพราะไม่ได้เกิดจากจิตเป็นกุศล แต่ก็ได้ชนิดไม่สมบูรณ์ จะต้องมีอะไรบกพร่องไม่มากก็น้อย

ถาม คำพังเพยว่า สี่คนหาม สามคนแห่ คนหนึ่งนั่งแคร่ สองคนพาไป นั้นได้แก่อะไร ?

ตอบ *สี่คนหาม* ได้แก่ธาตุ ๔, *สามคนแห่* ได้แก่ โลภ โกรธ หลง, *คนหนึ่งนั่งแคร่* ได้แก่ จิตที่อาศัยร่างกาย *สองคนพาไป* ได้แก่บุญ บาป

ความหมาย อัตตภาพร่างกายเปรียบเหมือนแคร่ และอัตตภาพร่างกายนี้ประกอบด้วยธาตุ ๔ คือ ดินน้ำลมไฟ (วิญญาณ-อากาศธาตุ) จึงปรากฏเป็นรูปร่างขึ้น สมมุติเป็นหญิงเป็นชาย จิตอาศัยอยู่ที่อัตตภาพร่างกายเสมือนหนึ่งนั่งอยู่บนแคร่ และคนแต่ละคนมีความโกรธความโลภและความหลง ถูกอกุศลมูลทั้งสามนี้แห่ไป คือให้ประกอบกรรมต่าง ๆ เมื่อตายก็ถูกผลของบุญนำไปสุคติ ถูกผลบาปนำไปทุคติ

ถาม พระโมคคัลลานเป็นถึงอัครสาวกเบื้องซ้ายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งเป็นพระอรหันต์ด้วย แต่ถูกโจรทุบตีอาการสาหัสและนิพพานเพราะถูกทุบตีนั้น เรื่องอย่างนี้ไม่น่าจะมีแก่พระอรหันต์ ขอทราบว่าเป็นเพราะอะไร ท่านจึงถูกทุบตีเช่นนั้น ?

ตอบ ที่ท่านถูกทุบตีเพราะการทำไม่ดีในอดีตชาติ เรื่องมีอยู่ว่า ในชาติหนึ่งท่านเป็นบุตรของตระกูลหนึ่งทำงานทุกอย่างเสมือนแม่บ้าน เลี้ยงมารดาบิดาตาบอด ต่อมามารดาบิดาต้องการให้เขาแต่งงาน เพื่อจะได้ลูกสะใภ้มาช่วยลูกชายทำงาน ครั้งแรกเขาปฏิเสธแต่ต่อมาทนอ้อนวอนของมารดาบิดาไม่ได้ จึงได้แต่งงานกับหญิงคนหนึ่งซึ่งมารดาบิดาหาให้

ภรรยาปฏิบัติพ่อและแม่ผัวอย่างดีเพียง ๒-๓ วัน ต่อมาไม่ต้องการเห็นท่านทั้งสอง ฟ้องสามีว่าไม่อาจอยู่ร่วมบ้านเดียวกับมารดาบิดาได้ แต่สามีไม่เชื่อฟัง เมื่อสามีออกไปนอกบ้านก็ทำบ้านให้สกปรกด้วยเศษอาหารผ้าขี้ริ้ว สามีกลับมาเห็นแล้วถามว่าใครทำสกปรก ภรรยารีบตอบทันทีว่าคนตาบอดทั้ง ๒ คนนั้นแหละทำสกปรกจะมีใครอีก แล้วพูดว่าฉันอยู่ด้วยไม่ไหวแล้ว ไม่ไหวจริง ๆ

สามีถูกภรรยารบเร้าบ่อย ๆ จึงพูดว่า พี่จะจัดการเองไม่ต้องเดือดร้อน แล้วให้มารดาบิดารับประทานอาหาร บอกว่าญาติของเราที่บ้านโน้นต้องการให้คุณพ่อคุณแม่ไปเยี่ยม แล้วให้มารดาบิดาขึ้นเกวียนขับไปถึงกลางดงแห่งหนึ่งให้บิดาถือเชือกไว้ และมอบปฏักไว้ที่มือ บอกว่าโคจะไปเมื่อบิดาใช้ปฏักแทง ที่นี่มีโจรมากลูกจะลงจากเกวียนหลบไป เมื่อเขาลงเกวียนไปแล้วก็ทำเสียงเหมือนโจรปล้น มารดาบิดาได้ฟังแล้วเข้าใจว่าโจรปล้นจึงร้องบอกลูกว่าลูกเอ๋ย พ่อแม่แก่แล้วเจ้าจงรักษาตัวให้ดี แม้มารดาบิดาจะร้องอยู่อย่างนั้นเขาก็ทุบตีมารดาบิดาจนตาย แล้วทิ้งศพไว้ในกลางดงนั้น แล้วกลับไปหาภรรยา

เขาตายจากชาตินั้นไปตกนรกอยู่นาน พอพ้นจากนรกก็มาเกิดเป็นมนุษย์และตลอด ๙๙ ชาติถูกเขาฆ่าตาย ชาติสุดท้ายก็ถูกฆ่าตาย พระโมคคัลลานถูกฆ่าตายก็เพราะกรรมนี้

ถาม เด็กหนุ่ม (พระโมคคัลลาน์) สามารถฆ่าบิดามารดาบังเกิดเกล้าของตนซึ่งตาบอดทั้งสองข้างได้นั้น เป็นเพราะอะไร ?

ตอบ เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ:—

๑. เพราะอำนาจกาม

๒. เพราะสมาคมกับคนพาล คือภรรยาเป็นคนพาล

ถาม ผู้ทำร้ายคนที่ไม่ได้ทำร้ายตน พุทธศาสนากล่าวถึงโทษที่จะได้รับไว้อย่างไรบ้าง ?

ตอบ กล่าวถึงโทษไว้ ๑๐ ประการ คือ :—

๑. ได้รับเวทนาอันกล้า ซึ่งเกิดจากโรคต่าง ๆ

๒. ทรัพย์ที่หามาได้ย่อมฉิบหาย

๓. ถูกตัดมือเท้าเป็นต้น

๔. เป็นโรคร้ายแรงที่ไม่สามารถรักษาให้หาย

๕. จิตฟุ้งซ่าน ถูกไล่ออกจากตำแหน่ง

๖. ถูกกล่าวหาในเรื่องที่ตนไม่ได้ทำ เช่นหาว่าเป็นขโมย

๗. สิ้นญาติ

๘. ทรัพย์สินกลับกลายเป็นอย่างอื่น เช่น ทองกลายเป็นถ่าน

๙. สัตว์ของเลี้ยงเกิดวิบัติเช่นเกิดโรค

๑๐. ถูกไฟไหม้บ้านหรือฟ้าผ่า

ผู้ประทุษร้ายต่อผู้ไม่ประทุษร้าย ย่อมได้รับโทษอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๑๐ อย่างนี้ หรือหลาย ๆ อย่าง

ถาม ยังสงสัยเรื่องพระโมคคัลลานอีก คือ ท่านตกนรกเพราะฆ่าพ่อแม่ ที่ถูกเขาฆ่าท่านนั้นเป็นผลของอะไร ?

ตอบ เป็นเศษของบาป คือตกนรกชดใช้กรรมแล้วแต่ยังไม่หมด เศษบาปนั้นยังผลให้ท่านถูกฆ่าถึง ๑๐๐ ชาติ

ถาม เราฆ่าคนตายโดยเจตนาแต่ไม่มีใครรู้ และไม่ได้รับโทษตามกฎหมายบ้านเมืองจะบาปไหม ?

ตอบ บาป ผลของกรรมไม่เหมือนกฎหมาย จะมีใครรู้หรือไม่รู้ก็ตาม เมื่อทำชั่วแล้วต้องมีผล

ถาม เราจะรู้ได้อย่างไรว่าบาปเกิดขึ้นแก่เรา ?

ตอบ รู้ได้เพราะจิตใจเศร้าหมอง และผิวพรรณไม่สดใสเท่าที่ควร หรืออย่างอื่น ๆ ที่ให้ผิดปกติ

ถาม บาปมีตัวเหมือนยุงเลือดไหม ?

ตอบ ไม่มีตัว มีแต่ชื่อ ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยสิ่งที่มีตัว คือคน เช่นคนขโมยของผู้อื่น การขโมยเป็นเหตุให้เกิดบาป ผลของบาปคือให้ติดตารางและอย่างอื่น ๆ

ถาม ถ้าบาปไม่มีตัวมีแต่ชื่อ เราจะยกให้คนเป็นตัวบาปไม่ได้หรือ เพราะคนก่อให้เกิดบาป ?

ตอบ จะยกให้คนเป็นตัวบาปไม่ได้ เพราะคนจะทำเหตุให้เกิดบาปนั้นอาศัยความโลภความโกรธความหลงอีกทอดหนึ่ง เพราะคนมีความโลภความโกรธความหลงจึงทำเหตุให้เกิดบาป

ถาม บาปอาศัยอยู่กับคนหรืออาศัยอยู่กับวัตถุ ?

ตอบ อาศัยคน คือ ติดแนบแน่นอยู่กับใจคน ใจคนทำหน้าที่รักษาบาปไว้

ถาม ถ้าบาปติดอยู่กับใจ เราต้องการจะล้างบาปเพื่อชำระใจไม่ให้มีบาป จะทำอย่างไร ?

ตอบ ต้องทำเหตุที่ให้เกิดบุญมาก ๆ ให้บุญมีอยู่ในใจมาก ๆ บาปก็จะคลายไปเอง เปรียบเหมือนผ้าสกปรก ถ้าเราซักฟอกบ่อย ๆ ความสกปรกจะจางหรือหมดไป

ถาม คนเราเกิดมาทุกวันนี้ เกิดด้วยผลบาปหรือผลบุญ ?

ตอบ เกิดด้วยผลบุญ เพราะบาปส่งให้เกิดในนรก เปรต อสุรกาย หรือสัตว์ดิรฉาน อย่างใดอย่างหนึ่ง บุญเท่านั้นที่ส่งให้เกิดในสุคติ คือมนุษย์และเทพเจ้า

ถาม ถ้าคนเราเกิดด้วยผลบุญทำไมจึงไม่เหมือนกัน บางคนจนบางคนรวย ?

ตอบ คนที่เกิดมาแล้วรวยเพราะเขาทำบุญทั้งที่ให้เกิดเป็นมนุษย์และให้รวยด้วย ส่วนคนที่เกิดมาจนนั้น เขาทำบุญเฉพาะแต่ให้เป็นมนุษย์ แต่บุญที่จะให้รวยเขาไม่ได้ทำ

ถาม ประพฤติธรรมอะไรจึงเกิดเป็นมนุษย์ ?

ตอบ ประพฤติกุศลกรรมบท ๑๐ หรือ จิตยึดถือ เช่น นกกระเรียนเกิดในครรภ์ภรรยาช่างแก้วมณี

ถาม คนไม่ประพฤติกุศลกรรมบท ๑๐ จะเกิดเป็นมนุษย์ไม่ได้หรือ ?

ตอบ ไม่ได้เพราะไม่มีอะไรเป็นกำลังส่ง ไม่ต้องพูดถึงเกิดในชาติหน้า เพียงแต่ชาตินี้คนที่ไม่ประพฤติกุศลกรรมบท ๑๐ ก็เสียคนแล้ว คือเป็นคนแต่ร่างกายส่วนใจไม่เป็นคน

ถาม ทำบุญอะไรจึงไม่จน ?

ตอบ ต้องทำทาน

ถาม คนเกิดมาผิวพรรณไม่น่าดู เป็นผลของอะไร ?

ตอบ เป็นผลของความโกรธ

ถาม เทพเจ้าและพรหม กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกไหม ?

ตอบ ถ้ายังมีพยาบาทก็กลับมาเกิดอีก (กัณณกัตถลสูตร มัช, มัช)

ถาม คำว่ามีพยาบาทนั้น หมายความว่าอย่างไร ?

ตอบ หมายความว่ามีทุกข์ใจที่ละไม่ได้เด็ดขาด ด้วยอำนาจมรรค (อรรถกถากัณณกัตถลสูตร คัมภีรปปัญจปสูทนี)

ถาม ได้ยินได้ฟังเสมอว่า คนนั้นคนโน้นสำเร็จอย่างนั้นอย่างนี้ คำว่า *ผู้สำเร็จ* นี้ทางพุทธศาสนาหมายความว่าอย่างไร ?

ตอบ หมายเอาผู้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมทั้งสิ้น (ปปัญจปสูทนี)

ถาม คนอย่างไรจึงเรียกว่าผู้สวัสดี ?

ตอบ คนผู้มีจิตหลุดพ้นจากราคะโดยประการทั้งปวง (ปปัญจปสูทนี)

ถาม ผู้ไม่ทราบปีเกิดของตนแน่นอน และเข้าใจอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ได้ทำการอุปสมบทโดยถูกต้องตามพระวินัยทุกประการ แต่ความจริงผู้นั้นอายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันอุปสมบท เขาบวชแล้วจะเป็นพระภิกษุถูกต้องตามพระวินัยหรือไม่ ?

ตอบ ไม่เป็นพระโดยถูกต้องตามพระวินัย เพียงสามเณรเท่านั้น ถ้าจะให้เป็นพระภิกษุโดยถูกต้องตามพระวินัย เมื่ออายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้วต้องญัตติใหม่อีกครั้ง

ถาม ถ้าบวชแล้วไม่เป็นพระภิกษุและไม่มีใครรู้ เธอเข้าร่วมประชุมทำสังฆกรรมต่าง ๆ สังฆกรรมนั้น ๆ ไม่เสียหรือ

ตอบ กรรมจะเสียหรือไม่เสียนั้น แล้วแต่สังฆกรรมนั้น ๆ กำหนดจำนวนพระไว้เท่าไร ดังนี้

สวดปาฏิโมกข์ อย่างน้อยพระ ๔ รูป ใน ๔ รูปนั้น ถ้าผู้บวชอายุไม่ครบ ๒๐ ปี เป็นรูปที่ ๔ สังฆกรรมนั้นเสียใช้ไม่ได้

ปวารณาออกพรรษา สวดให้ผ้ากฐิน การให้อุปสมบทในถิ่นที่หาพระยาก (ปัจจันตประเทศ) อย่างน้อยต้องใช้พระ ๕ รูป ถ้าผู้บวชอายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์เป็นรูปที่ ๕ สังฆกรรมนั้นใช้ไม่ได้

การให้อุปสมบทในถิ่นที่หาพระง่าย (มัชฌิมประเทศ) ต้องใช้พระอย่างน้อย ๑๐ รูป ถ้าผู้บวชอายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์เป็นรูปที่ ๑๐ สังฆกรรมนั้นใช้ไม่ได้

การให้อัพภาพแต่ภิกษุผู้จะพ้นโทษ เพราะเป็นอาบัติสังฆาทิเสส ต้องใช้พระอย่างน้อย ๒๐ รูป ถ้าผู้บวชอายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์เป็นรูปที่ ๒๐ สังฆกรรมนั้นใช้ไม่ได้

ในสังฆกรรมดังกล่าวตามลำดับ คือ ผู้บวชอายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ เป็นรูปที่ ๕ ที่ ๖ ที่ ๑๑ และรูปที่ ๒๑ และไม่รู้ สังฆกรรมนั้น ๆ ใช้ได้

ถาม ผู้บวชอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ เราเข้าใจว่าเป็นพระ จึงทำบุญด้วยเชนใส่บาตรหรือถวายปัจจัยอย่างอื่น ๆ ตามควร อย่างนี้จะได้บุญไหม ?

ตอบ ได้ เพราะผู้บวชเป็นผู้มีศีล และเราก็ไม่ผิดใจสงสัยอะไรในความประพฤติของท่าน

ถาม การบวชไม่ต้องทำขวัญนาคจะเป็นพระไหม ?

ตอบ เป็น

ถาม ถ้าบวชไม่ต้องทำขวัญนาคก็เป็นพระ ทำไมผู้จะบวชส่วนมากต้องทำขวัญนาคและเสียเงินมาก ๆ ?

ตอบ การทำขวัญนาคก็ต้องการให้หมอทำขวัญ แนะนำสั่งสอนนาคให้สติรำลึกถึงคุณบิดามารดา และข้อปฏิบัติบางประการเมื่อบวชแล้ว "เจ้านาคเอ๋ย เมื่อบวชแล้วอย่าเกี้ยวสีกา อย่าพาลหาเรื่องให้ขุ่นเคืองจิตจะผิดวินัย หมากรุก สะกา

สะบ้า รำโทน โยนหอก โยนดาบ คาบกัญชา อย่าริเล่นหนา" เป็นการสอนกันก่อนบวชตอนหนึ่ง นอกจากนี้ก็เป็นการทำให้บิดามารดาของนาคเกิดปีติ-ปราโมทย์อีกส่วนหนึ่ง เพราะได้เห็นความพร้อมเพรียงของญาติพี่น้อง และได้จัดทำพิธีให้ครบตามความนิยม ไม่ต้องแคลงใจในภายหลังเพราะเสียงของผู้อื่น เช่น บวชทั้งทีก็ไม่ทำขวัญ เรายังตัดโลกธรรมออกจากใจไม่ได้ เมื่อยังอยู่ในโลกก็ต้องหมุนไปตามโลกในทางที่ไม่ผิดกฎหมายศีลธรรม และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนแต่อย่างใด

ถ้าจะพูดตามคติโลก ก็คือการส่งเสริมศิลปินประเภทนี้ให้ชีวิตชีวาอยู่ต่อไปแบ่งปันเงินกันใช้โดยแลกเปลี่ยนแรงงานซึ่งกันและกัน

ถาม ก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์ บางคนพูดว่าเวียนโบสถ์ไม่จำเป็น เพราะพระพุทธเจ้าเองและพระสาวกอื่น ๆ เวลาออกบวชก็ไม่ได้เวียนโบสถ์ ไม่รู้จะปฏิบัติอย่างไรกันแน่ ?

ตอบ ความเห็นส่วนตัวของอาตมาว่า ถ้าไม่ขัดข้องด้วยประการใด ๆ ควรเวียนเพราะเป็นการแสดงความเคารพ และให้เกิดปีติอีกส่วนหนึ่ง ทั้งให้ได้รับผลอันเป็นบุญอย่างอื่นทั้งนาคและผู้อื่นอีกด้วย จริง พระพุทธเจ้าและพระสาวกออกบวชไม่ได้เวียนรอบโบสถ์ ถ้าพวกเราเหมือนพระพุทธเจ้าและพระสาวก การเวียนรอบโบสถ์ก็ไม่จำเป็น อีกอย่างหนึ่งมาฆะวิสาขะเวียนเทียนกันทำไม ? การเวียนเทียนนั้นต้องมีความมุ่งหมาย ฉันใด การนำนาคเวียนรอบโบสถ์ก็ต้องมีจุดมุ่งหมายไม่ได้นำเวียนกันโดยไร้เหตุผล

ถาม เวลาจะนำนาคเข้าโบสถ์ บางรายออกฉุกละหุกมาก เช่น เบียดเสียดกันจับนาคหรือจับชายผ้าต่อ ๆ กัน และถือว่าสำคัญด้วย ถ้าจะคิดถึงเหตุผลจะมีอย่างไร ?

ตอบ ที่นิยมทำเช่นนั้น มีจุดประสงค์ ๒ ประการ คือ:—

๑. เพื่อส่งนาคให้พ้นพระยามาร จะได้บวชเป็นพระภิกษุสืบต่อพระพุทธศาสนา

๒. ถือว่าผู้ที่ได้เกาะชายผ้านาคเข้าโบสถ์ได้บุญมาก โดยเหตุผลว่านาคเป็นคนดีและกำลังจะเข้าไปอยู่ในสังคมของคนดี เพื่อศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติธรรมนำตนให้พ้นจากสังสารวัฏ เมื่อได้ติดตามคนดีเช่นนี้ ตนเองก็จะใกล้ความดีและมีใจมุ่งมั่นในการที่จะปฏิบัติความดี เพื่อให้พ้นจากภัยมีชาติภัยคือความเกิด แม้ไม่ถึงอย่างนั้นก็เท่ากับเดินตามคนดี

ถาม ผู้ฟังธรรมจากผู้แสดงซึ่งยังเป็นปุถุชนอยู่ ผู้ฟังจะสำเร็จเป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่โสดาบันได้ไหม ?

ตอบ ได้ มีเรื่องในอรรถกถาธรรมบทเป็นหลักฐานว่า อุบาสิกาคนหนึ่งได้เห็นภิกษุ ๓๐ รูป ไปเที่ยวแสวงหาที่จำพรรษา เกิดความเลื่อมใสศรัทธา จัดแจงหาที่จำพรรษาถวาย ภิกษุเหล่านั้นก็อยู่จำพรรษาในที่ใกล้บ้านซึ่งอุบาสิกานั้นจัดถวาย และพยายามเจริญวิปัสสนา เพราะทุก ๆ รูปยังเป็นปุถุชน คือ ยังมีโลภะ โทสะ โมหะ ต่อมาอุบาสิกานั้นถามภิกษุว่า ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติได้แต่ภิกษุเท่านั้นหรือ ภิกษุตอบว่าปฏิบัติได้ทุกคน เมื่อยินดีปฏิบัติ อุบาสิกาจึงขอให้ภิกษุสอนธรรมให้ ภิกษุก็สอนกายคตาสติกรรมฐาน คือ การพิจารณาสิ่งเกลียดในร่างกายเป็นอารมณ์ ว่าในร่างกายนี้เต็มไปด้วยของน่าเกลียด ให้อุบาสิกาจดจำไว้แล้วนำไปพิจารณาเสมอ ๆ ต่อมาก็ได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน สกทาคามีอนาคามี ก่อนพระภิกษุทั้งหลาย

แสดงให้เห็นว่า ปุถุชนสอนปุถุชนก็สามารถบรรลุคุณธรรมได้เช่นกัน

ถาม ศีลสิขาบทที่ ๑ คือ ปาณาติบาต การฆ่าสัตว์นั้น จะเป็นฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ดิรฉานซึ่งมีชีวิตเหมือนกัน ผู้ฆ่าย่อมได้รับโทษ คือบาปเท่า ๆ กันหรืออย่างไร ?

ตอบ ไม่เท่ากัน มีลดหลั่นกว่ากันดังนี้

ฆ่าสัตว์ตัวเล็กและมีคุณประโยชน์น้อย มีโทษน้อย

ฆ่าสัตว์ตัวโตและมีคุณประโยชน์มาก มีโทษมาก

ฆ่าด้วยกิเลสเป็นเหตุ แต่ความพยายามมีน้อย มีโทษน้อย
ฆ่าด้วยกิเลสเป็นเหตุ แต่มีความพยายามมาก มีโทษมาก
ฆ่ามนุษย์ผู้มีความดีน้อยมีความชั่วมาก มีโทษน้อย
ฆ่ามนุษย์ผู้มีความดีมากและทำประโยชน์มาก มีโทษมาก
ฆ่ามนุษย์มีโทษมากกว่าฆ่าสัตว์ดิรัจฉาน

ถาม การกล่าวส่อเสียด อย่างไหนมีโทษมาก มีโทษน้อย?

ตอบ ถ้าผู้ถูกส่อเสียดแตกกันมีโทษมาก ถ้าผู้ถูกส่อเสียดไม่แตกกันมีโทษน้อย

ถาม กล่าวคำผรุสวาท อย่างไหนมีโทษมาก มีโทษน้อย?

ตอบ กล่าวต่อหน้ามีโทษมาก กล่าวลับหลังมีโทษน้อย

ถาม การพูดสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ (สัมผัปปลาปวาท) อย่างไหนมีโทษมาก อย่างไหนมีโทษน้อย?

ตอบ ถ้าผู้ฟังเชื่อถือมีโทษมาก ถ้าผู้ฟังไม่เชื่อถือมีโทษน้อย

ถาม การคิดอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตัว (อภิชฌา) มีโทษมากน้อยกว่ากันอย่างไร?

ตอบ ถ้าของดีมีโทษมาก ของไม่ดีมีโทษน้อย

ถาม ปองร้ายผู้อื่น (พยาบาท) มีโทษมากน้อยกว่ากันอย่างไร?

ตอบ ถ้าผู้ถูกปองร้ายไม่มีคุณความดีอันใด หรือมีคุณความดีน้อยมีโทษน้อย ถ้าผู้ถูกปองร้ายมีคุณความดีมากมีโทษมาก

ถาม ความเห็นผิด (มิจฉาทิฏฐิ) มีโทษมากน้อยอย่างไร?

ตอบ ถ้าเห็นผิดในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ มีโทษน้อย ถ้าเห็นผิดในเรื่องใหญ่ ๆ เช่นเห็นว่าบุญบาปไม่มี มีโทษมาก

ถาม เรื่องนายนิริยบาลผู้รักษานรก ซึ่งเราชาวพุทธได้ฟังเสมอจากพระเทศน์ น่าจะเป็นกลอุบายอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้ฟังกลัว นายนิริยบาลคงไม่มีจริง หรือมีหลักฐานอ้างอิงอยู่ที่ไหนบ้าง?

ตอบ เรื่อง *นายนิริยบาล* นี้มีพูดถึงอยู่ในธนัญชานิสูตรมัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ พระสารีบุตรพูดกับธนัญชานิพราหมณ์.......บางคนประพฤติไม่ชอบธรรม เพราะ

เหตุญาติสาโลหิต นายนิริยบาลต้องฉุดคร่าเขาไปนรก เพราะเขาประพฤติไม่ชอบธรรม........

ถาม ถ้านายนิริยบาลมีจริง ทำไมพวกเราจึงไม่เห็น ?

ตอบ เพราะเป็นพวกอทิสมานกาย ไม่ปรากฏกายให้เห็น เปรียบเหมือนรูปที่ปรากฏอยู่ในจอโทรทัศน์เวลาที่รูปนั้นมาเข้าเครื่องรับเรามองไม่เห็น

ถาม เวลากลางคืนเราเห็นต้นไม้อยู่ในความมืดเข้าใจว่าผีหลอก และบอกผู้อื่น อย่างนี้จะจัดว่าเราพูดมุสาไหม ?

ตอบ ไม่เป็นมุสาเพราะไม่มีเจตนาโกหก ถ้าถือศีล ๆ ก็ไม่ขาด

ถาม การค้าขายมีได้กำไรหรือขาดทุนเป็นธรรดา ทั้งนี้ก็เนื่องจากสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ถ้าจะพูดถึงเรื่องกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าเคยตรัสเรื่องการขายขาดทุนและได้กำไรเกี่ยวกับกรรมไว้บ้างไหม ?

ตอบ เคยตรัสไว้ มีปรากฏอยู่ในพระสูตรที่ ๙ วรรคที่ ๓ ทุติยปัณณาสก์ อังคุตรนิกาย ทสกนิบาต พระสารีบุตรเถระ ทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าสิ่งใดเป็นเหตุปัจจัย ที่ทำให้การค้าขายของบางคนขาดทุน ไม่ได้ผลสมประสงค์ ทำให้การค้าขายของบางคนได้ผลสมประสงค์มีผลมาก

พระองค์ตรัสว่า บางคนเข้าไปหาสมณพราหมณ์ แล้วปวารณาว่าเมื่อท่านต้องการปัจจัยจงบอก เมื่อสมณพราหมณ์ขอปัจจัยตามที่ปวารณาไว้ แต่เขาไม่ให้ตามปวารณา ผลกรรมนั้นเป็นเหตุปัจจัยจึงทำให้การค้าขายของเขาขาดทุน และไม่ได้ผลสมประสงค์

ส่วนผู้ถวายปัจจัยตามที่ตนปวารณาไว้ ผลกรรมนั้นเป็นเหตุให้การค้าขายของเขาได้ผลสมประสงค์และมีผลมาก

ถาม ได้ศึกษาหลักธรรมของพุทธศาสนามาบ้างเล็กน้อย เบื้องต้นจะสอนเรื่องอะไรก็ตาม ลงท้ายต้องสอนให้ปฏิบัติเพื่อบรรลุพระนิพพานทั้งนั้น เพราะอะไรพุทธศาสนาจึงมุ่งหมายนิพพานเป็นประการสุดท้าย ?

ตอบ พุทธศาสนามุ่งนิพพานเป็นประการสุดท้ายนั้น เพราะพุทธศาสนารับรองการเวียนเกิดเวียนตายของผู้มีกิเลสตัณหา และการเกิดแต่ละครั้งจะเป็นมนุษย์สัตว์ดิรัจฉานหรือเทพเจ้าก็ตาม ยังมีเรื่องยุ่งชวนปวดประสาทนานาประการ เฉพาะอย่างยิ่งคือเรื่องของกาม ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความยุ่งและเป็นทุกข์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องการให้มวลสัตว์พ้นจากความยุ่งและความทุกข์ จึงสอนให้ปฏิบัติเพื่อบรรลุพระนิพพาน เพราะพระนิพพานหมดความยุ่งและความทุกข์

ถาม พิจารณาดูแล้วพุทธศาสนาสอนให้คนกลัวมากกว่าสอนให้กล้า "ถ้าเขาทำร้ายเราให้นิ่งเสียอย่าทำร้ายตอบ?"

ตอบ เรื่องกลัวหรือกล้านั้น พุทธศาสนาไม่ได้สอนให้กล้าหรือกลัวอย่างเดียว แต่สอนให้กลัวในสิ่งที่ควรกลัวและควรกล้า เช่นให้กล้าทำความดีทุกอย่าง และให้กลัวการทำความชั่วทุกอย่าง ตัวอย่างที่ยกมาในคำถามนั้นมุ่งสอนเพื่อให้ตัดเหตุร้ายซึ่งจะเกิดสืบต่อกันไปประดุจลูกโซ่ไม่มีเวลายุติลงได้ ถ้าใครทำได้ดีจริง ๆ

ถาม คำสอนในพุทธศาสนาสูงเกินกำลังคนในสมัยปัจจุบันนี้จะปฏิบัติได้ พิจารณาดูแล้ว เห็นว่าไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน หรือท่านผู้ตอบจะเห็นอย่างไร?

ตอบ เห็นว่าเหมาะสมทั้งกับเหตุการณ์ในปัจจุบันและอนาคตทีเดียว ตัวอย่างปัจจุบันนี้ชาติกำลังพัฒนาทั้งวัตถุและคน การพัฒนาวัตถุต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญคือเงินและรัฐจะได้เงินมาจากไหน? ได้มาจากภาษีอากร ประชาชนจะเอาเงินที่ไหนมาเสียภาษีอากร ต้องประกอบอาชีพโดยสุจริต มีความอุตสาหะพยายามเก็บรักษาทรัพย์ไว้ใช้จ่ายพอควรไม่คบสมาคมกับผู้มุ่งจะทำลายทรัพย์สินของตน

รัฐจะเก็บภาษีอากรได้ครบถ้วนก็เพราะผู้เสียภาษีอากรเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตไม่คดโกง เมื่อประชาชนเป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริตเสียภาษีอากรโดยครบถ้วนแล้ว เงินที่ได้มาจากภาษีอากรนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ชาติ คนของรัฐที่เรียกว่า

ข้าราชการ หรือข้ารัฐการ ต้องเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตด้วย เงินที่ได้มานั้นจึงจะเป็นประโยชน์แก่ชาติทุกบาททุกสตางค์

ที่ว่าคำสอนในพระพุทธศาสนาเหมาะสมกับเหตุการณ์ในปัจจุบันและอนาคตนั้น เพราะคำสอนที่เรียกว่าธรรม พระพุทธเจ้าวางไว้เป็นแบบฉบับแห่งการปฏิบัติโดยครบถ้วนทุกประการไม่บกพร่อง ที่เห็นได้ง่าย ๆ เช่น

๑. ความซื่อสัตย์สุจริต
๒. อุตสาหะพยายาม
๓. เต็มใจทำงาน
๔. เก็บรักษาใช้จ่ายพอควรแก่ฐานะ
๕, มุ่งประโยชน์ของชาติมากกว่าประโยชน์ตน
๖. ไม่อิจฉาริษยากัน

ถ้าทุกคนปฏิบัติตามธรรมดังกล่าวนี้ ความเจริญต้องรุดหน้าแน่ คือรุดหน้าทั้งวัตถุและคน ไม่ถอยหลังเด็ดขาด

ถาม เรื่องไสยศาสตร์ พระพุทธเจ้าไม่ทรงสรรเสริญ แต่ทรงติเตียนเพราะไม่ใช่ทางมรรคผลนิพพาน แต่ผู้ที่ส่งเสริมไสยศาสตร์ในปัจจุบันนี้ก็คือพระสงฆ์ซึ่งเป็นสาวกของพระองค์นั่นเอง (ปุถุชนสาวก) จะให้เข้าใจว่าอย่างไร ?

ตอบ เข้าใจว่าพระบางรูปและฆราวาสบางคนชอบไสยศาสตร์ สำหรับฆราวาสจะไม่พูดถึงเพราะมีห่วงมาก ธรรมดาคนมีห่วงก็ต้องหาของป้องกัน วัตถุหรือคนที่ตนห่วงไว้มาก ๆ ก่อน สำหรับพระภิกษุคง มุ่งลาภสักการะเป็นสำคัญ ดังที่ท่านผู้ถามเคยได้ยินได้ฟังอยู่แล้วเป็นประจำ ไม่จำเป็นต้องบรรยายให้เสียเวลา

ถาม ช้างม้าประกอบด้วยคุณสมบัติอะไรบ้าง เป็นช้างม้าที่พระราชาควรใช้ ?

ตอบ ช้างประกอบด้วยองค์ ๔

๑. *การฟัง* คือตั้งใจฟังคำสั่งของควาญว่า จะให้ทำอะไร

๒. *การฆ่า* ได้แก่ฆ่าช้างของพระราชาผู้เป็นข้าศึกของพระราชาตนในเวลาเข้าสงคราม

๓. *อดทน* อดทนต่อการถูกแทงด้วยหอก ฟันด้วยดาบ พุ่งด้วยหลาว และอดทนต่อเสียงกลองเสียงสังข์และเสียงกึกก้องทุก ๆ อย่างในเวลาเข้าสงคราม

๔. *การไป* ไปตามทิศทางที่นายควาญสั่งให้ไป ไม่เลือกทิศทาง

ม้าก็ประกอบด้วยองค์ ๔ เช่นกัน

๑. ความตรง

๒. ความว่องไว

๓. อดทน

๔. สงบเสงี่ยม

(อัง. จตุกฺก)

ถาม การพูดเท็จใคร ๆ ก็รู้ว่าไม่ดี แต่ทำไมคนจึงชอบพูด พระพุทธเจ้าทรงแสดงโทษที่ผู้พูดเท็จจะได้รับในอนาคตไว้อย่างไร ?

ตอบ ที่ชอบพูดเท็จเพราะไม่เห็นโทษและไม่รู้จักโทษ พระพุทธเจ้าทรงแสดงโทษไว้หลายอย่าง เช่นทรงแสดงไว้ในสัพพลหุสสูตรว่า "คนที่พูดเท็จมาก ๆ ย่อมทำให้เกิดในนรก ในกำเนิดเปรต สัตว์ดิรัจฉาน เมื่อพ้นจากกำเนิดดังกล่าวแล้ว เศษผลแห่งการไม่พูดจริง ย่อมให้ผู้นั้นถูกกล่าวตู่ด้วยเรื่องไม่จริงในเมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์"

ถาม คนที่พูดส่อเสียด หยาบคาย พูดสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เสมอ ๆ จะได้รับโทษในอนาคตอย่างไรบ้าง ?

ตอบ เกิดในนรก ในกำเนิดเปรต สัตว์ดิรัจฉานอย่างใดอย่างหนึ่ง *เศษผลการการพูดส่อเสียด* ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์จะต้องแตกจากมิตรเสมอคบใครไม่ยืด
เศษผลพูดหยาบคาย ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์จะได้ยินแต่เสียงที่ไม่ชอบใจเสมอ ๆ
เศษผลพูดสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์จะพูดอะไรก็ไม่มีใครเชื่อ แม้เรื่องที่พูดนั้นเป็นเรื่องจริง

(สัพพลหุสสูตร)

ถาม พระสัทธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเสื่อมสูญเหตุไร ?

ตอบ เพราะเหตุ ๔ ประการ คือ:—

๑. พระภิกษุเล่าเรียนไม่ดี คือไม่ศึกษาให้เข้าใจธรรมนั้น ๆ โดยถ่องแท้ เรียนรู้ชนิดที่เรียกว่า งู ๆ ปลา ๆ ไม่เข้าใจความหมายอรรถพยัญชนะ

๒. ภิกษุเป็นผู้ว่ายากสอนยาก

๓. ไม่ตั้งใจบอกกล่าวธรรม บอก (แสดง) พอให้พ้นหน้าที่ หรือพอได้กัณฑ์เทศน์ หรือให้ผู้ฟังเคารพนับถือตนว่าเป็นนักเทศน์เท่านั้น

๔. ภิกษุผู้เป็นเถระผู้ใหญ่เห็นแก่ลาภสักการะ ย่อหย่อนในการปฏิบัติธรรมวินัย ปล่อยให้นิวรณ์ครอบงำทอดทิ้งการบำเพ็ญวิเวก ไม่ทำความเพียรเพื่อให้ถึงธรรมที่ยังไม่ถึง ซึ่งเป็นเหตุให้ภิกษุบวชมาภายหลังเอาอย่าง

ส่วนเหตุให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ไม่เสื่อม เพราะภิกษุปฏิบัติตรงกันข้ามกับเหตุให้พระสัทธรรมเสื่อมสูญ

(อัง. จตุกฺก)

ถาม ผมยังไม่เคยบวชเรียน แต่มีนิสัยไม่ดีอย่างหนึ่งชอบอาฆาตผู้อื่น จึงขอให้พระคุณท่านได้กรุณาแนะนำวิธีกำจัดความอาฆาตให้ผมด้วย ผมจะพยายามทำตามที่พระคุณท่านแนะนำ

ตอบ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพุทธบิดาแห่งพุทธศาสนา ทรงแสดงวิธีกำจัดความอาฆาตซึ่งเรามีต่อบุคคลอื่นไว้ดังนี้คือ ตัวเรามีความอาฆาตในบุคคลใด ต้องทำใจให้มีความรัก ความสงสาร ความยินดีต่อผลดีที่ถูกเราอาฆาตได้รับ ถ้าใช้วิธีทั้ง ๓ ดังกล่าวมาแล้วยังไม่สำเร็จ เปลี่ยนเป็นฝึกหัดใจของเราไม่ให้สนใจในผู้นั้น คือเขาจะดีหรือชั่วก็ช่างเขา ถ้ายังไม่สำเร็จใช้วิธีสุดท้าย คือ นึกคิดว่าผู้ที่เราอาฆาตนั้นมีกรรมเป็นของ ๆ ตัว เขาทำดีหรือชั่วไว้เขาต้องได้รับผลนั้นตอบสนอง

ถ้าคุณพยายามฝึกหัดใจตามที่แนะนำมานี้ ต้องละความอาฆาตได้แม้จะไม่หมดก็ตาม

(ขุ. สุตฺต)

ท่านถาม - เราตอบ

ถาม บิดาของผมป่วยและแพทย์ลงความเห็นแล้วว่าไม่มีทางที่จะรักษาให้หายได้ และเดี๋ยวนี้ท่านก็ไม่สามารถช่วยตัวได้แม้แต่ยกแก้วน้ำดื่ม เป็นการทรมานอย่างมาก ผมสงสารท่าน แต่ไม่สามารถจะช่วยได้อย่างไร จึงคิดจะให้ท่านไม่ต้องทรมานต่อไป โดยฉีดยาให้ท่านหมดลมปราณเสียเลย ถ้าผมทำอย่างนี้จะบาปไหม ?

ตอบ อย่าทำเป็นอันขาด เพราะเป็นการตั้งใจฆ่าบิดาให้ตาย ทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นกรรมหนักที่สุด บาปมากที่สุด โทษถึงตกอเวจีมหานรกทีเดียว คุณพยายามพยาบาลบิดาของคุณต่อไปจนกว่าท่านจะตายเอง สงสารนั้นเป็นธรรมดา ขอให้คิดเสียว่าพรหมลิขิตชีวิตของท่านมาอย่างนั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่าการเจ็บป่วยเป็นพยาธิร้าย ใครป้องกันไม่ได้

ถาม การปฏิบัติบิดามารดา พุทธศาสนาสอนไว้ไหม ถ้าสอนไว้สอนให้ทำอย่างไร ผมจะได้ปฏิบัติตาม ?

ตอบ มีหลักฐานปรากฏอยู่ในสิงคาลสูตร ทีฆนิกายปาฏิกวรรค พระพุทธเจ้าวางแบบซึ่งลูกจะปฏิบัติต่อบิดามารดาไว้ ๕ ประการ คือ—

๑. ท่านได้เลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ

๒. ทำกิจของท่าน

๓. ดำรงวงศ์สกุล

๔. ประพฤติตนให้สมควรรับทรัพย์มรดก

๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

ถาม คนที่ไม่ทราบว่าใครเป็นบิดาของตนจะโดยเหตุใดก็ตาม การจะปฏิบัติตามแบบที่กล่าวมาในข้อก่อนนั้นย่อมทำไม่ได้ ถ้าเป็นอย่างนี้จะปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ประพฤติตนให้เป็นคนดี

๒. กราบระลึกถึงพระคุณของท่านเป็นปกติ

๓. ถ้าทำบุญกุศลใดพึงอุทิศส่วนกุศลนั้นไปให้ท่าน ถ้าทำอย่างนี้จัดว่าเป็นการตอบสนองคุณท่านในฐานะที่ท่านเป็นผู้ให้กำเนิด

ถาม บิดาของผมประพฤติตนเลวร้ายที่สุด เป็นที่รังเกียจของสังคม ผมรู้สึกละอายเพื่อนฝูงมาก อยากจะตัดความเป็นพ่อเป็นลูกกันให้เด็ดขาดไปเลย และไม่ยอมใช้นามสกุลพ่อต่อไป ถ้าผมทำอย่างนี้จะควรไหม ?

ตอบ อาตมาเข้าใจว่าทุก ๆ คนต้องการเป็นคนดี แต่ที่เสียไปคงเนื่องมาแต่สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งอื่นนำให้เป็นไป ถ้าถือตามคติพระพุทธศาสนาก็คือกรรมให้ผล

บิดาของคุณแม้จะประพฤติเลวร้ายอย่างไรก็ตาม ไม่ควรอย่างยิ่งที่คุณจะตัดความเป็นพ่อเป็นลูกกัน แม้คุณจะตัดก็คงปกปิดไว้ไม่มิดชิด ต้องมีผู้อื่นรู้ว่าคุณเป็นลูกของคนนั้น ขอให้คุณแยกความเป็นบิดากับความประพฤติของบิดาคุณไว้คนละส่วน ขอให้คุณเคารพนับถือท่านในฐานะเป็นบิดาผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดู ส่วนความประพฤติของท่าน คุณอย่าเอาเป็นอย่าง พยายามประพฤติให้ดีกว่าบิดาของคุณ และสังคมไม่รังเกียจ คุณจะได้รับการยกย่องว่าเป็นอภิชาตบุตร บุตรผู้ยิ่งกว่าบิดาด้วยคุณธรรม

ถาม ผมต้องการจะมีพระไว้เป็นนาบุญของบ้านสักรูปหนึ่ง จะสังเกตได้อย่างไรว่าพระรูปไหนสมควรจะเป็นนาบุญประจำบ้านได้ ?

ตอบ ต้องสังเกตความประพฤติของพระและคุณต้องศึกษาวินัยของพระให้เข้าใจเพื่อจะได้เป็นหลักตัดสินว่าพระรูปไหนสมควรจะเป็นนาบุญได้ แต่คุณต้องให้ความยุติธรรมด้วย เพราะพระปุถุชนจะให้สมบูรณ์เต็ม ๑๐๐% ไม่ได้ ต้องมีบกพร่องบ้าง แต่ไม่ถึงกับเสียพระหรือชาวบ้านติงเตือน ที่เรียกว่า โลกวัชชะ ขอให้ข้อสังเกตไว้บางอย่าง

๑. พูดตลบแตลงประจบสอพลอ

๒. ขอเสนอแม้ในสิ่งที่ไม่ควรขอ

๓. มุ่งแต่ได้ไม่ยอมเสียในเมื่อควรขอ

๔. ละเลยกิจวัตรมิลงอุโบสถเป็นประจำ

๕. ซื้อถูกขายแพง

๖. ว่ายากสอนยาก

๗. ไม่ศึกษาธรรมวินัย เป็นต้น

ถาม ตามประวัติว่าพระสีวลีเป็นผู้มีลาภมาก และมีคนนิยมใช้คาถาพระสีวลีกันมาก อยากได้คาถาพระสีวลีบ้าง?

ตอบ จะรวยหรือหาเงินทองได้คล่อง ๆ จริงหรือไม่อาตมาไม่ทราบ แต่จะบอกให้เท่าที่เคยพบมาว่าดังนี้ สีวะลีจะมะหาเถโร เทวะตา นะระปูชิโต โสระโห ปัจจะยาทิมหิ อะหังวันทามิ ตังสะทา ฯ สีวะลีจะมะหาเถโร ยักขาเทวาภิปูชิโต โสระโห ปัจจะยาทิมหิ อะหัง วันทามิ ตังสะทา ฯ สีวะลี เวตัง คุณังโสตถี ลาภัง ภะวันตุเม.

ถาม ภิกษุอย่างไรเรียกว่าธรรมกถึก?

ตอบ มีหลักฐานปรากฏอยู่ในสังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ภิกษุใดแสดงธรรมเพื่อให้เกิดความเบื่อหน่าย เพื่อให้คลาย เพื่อให้ดับซึ่งรูป เวทนาสัญญาสังขารวิญญาณ ภิกษุนั้นเรียกว่าเป็นธรรมกถึก

ถาม ภิกษุมีความประพฤติอย่างไร เรียกว่าเป็นการลวงโลก, ผู้ทะเยอทะยาน, ผู้คะนอง โปรดตอบตามที่มีหลักฐานในพระไตรปิฎก กรุณาอย่าว่ากระทบกระทั่งเสียดสีผู้อื่นด้วยความคิดเห็นของตัวเอง?

ตอบ ไม่อยากตอบเลย แต่ถามมาแล้วก็ขอตอบตามหลักฐานที่มีอยู่ในขุททกนิกายมหานิเทศ ดังนี้

การลวงโลกมีลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

ก. ผู้ปรารถนาลามก ต้องการให้ผู้อื่นยกย่องนับถือตน ไม่มีสมาธิก็แสร้งยืน เดิน นั่ง นอน ด้วยความระมัดระวังเหมือนคนมีสมาธิ มองดูแต่คนที่มาหาเท่านั้น นี้เป็นการลวงโลกอย่างหนึ่ง

ข. ผู้ปรารถนาลามก ตกอยู่ในอำนาจของความปรารถนา ต้องการให้ผู้อื่นยกย่องนับถือตน ยกเอาธรรมของพระอริยเจ้าขึ้นพูดขึ้นแสดงว่าภิกษุที่เรียกว่า เป็นสมณะต้องใช้บาตร นุ่งห่ม ใช้รองเท้าอย่างนี้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจว่า ตนเป็นสมณะแท้ เพราะตนใช้บริขารเหมือนพระอริยเจ้า นี้เป็นการลวงโลกอย่างหนึ่ง

ค. ผู้ปรารถนาลามก ต้องการให้ผู้อื่นยกย่องนับถือตน แล้วพูดว่าภิกษุที่เรียกว่าสมณะต้องมีอาจารย์อย่างนี้ อยู่ในกุฎิอย่างนี้ เป็นต้น นี้เป็นการลวงโลกอย่างหนึ่ง

วิธีลวงโลกของภิกษุมี ๓ อย่าง แต่จะจัดเป็นการลวงโลกนั้นเพราะมีความปรารถนาลามก ถ้าไม่มีความปรารถนาลามก แสดงตามแบบแผนที่มีอยู่ไม่เป็นการลวงโลก

ผู้ทะเยอทะยาน หมายเอาผู้ทะเยอทะยานด้วยอำนาจตัณหา

ผู้คะนอง อาการคะนองมี ๓ คือ

๑. คะนองกาย

๒. คะนองวาจา

๓. คะนองใจ

คะนองกาย ได้แก่ภิกษุบางรูปเข้าสู่ที่ประชุมสงฆ์ ไม่มีความเคารพยำเกรง ยืนนั่งกระทบภิกษุผู้แก่กว่าบ้าง เดินนั่งข้างหน้าภิกษุผู้แก่กว่าตน นั่งอาสนะสูงกว่าบ้าง นั่งคลุมศีรษะบ้าง ยืนพูดบ้าง ยกแขนขึ้นพูดบ้าง ภิกษุแก่กว่าไม่สวมรองเท้าก็สวมรองเท้า

กะนองกายอยู่ในหอฉัน คือไม่มีความยำเกรงใคร นั่งแทรกแซงภิกษุผู้แก่กว่าบ้าง กีดกันที่นั่งของภิกษุใหม่บ้าง ยืนนั่งกระทบบ้าง ยืนข้างหน้าบ้าง นั่งข้างหน้าบ้าง ยืนพูดบ้าง ยกแขนขึ้นพูดบ้าง

คะนองกายในเวลาเข้าไปในละแวกบ้าน คือ เมื่อเข้าไปในละแวก บ้านไม่แสดงความยำเกรงต่อใคร เดินกระทบภิกษุผู้แก่กว่าบ้าง เดินออกหน้าบ้าง เลี่ยงออกจากทางไปเดินข้างหน้าของภิกษุที่แก่กว่าบ้าง

อีกอย่างหนึ่ง เวลาเข้าไปในละแวกบ้าน ยังไม่มีผู้นิมนต์ให้เข้าไป ก็เข้าไป เขายังไม่ได้นิมนต์ให้นั่งก็นั่ง เข้าไปในที่ไม่สมควรบ้าง ยืนในที่ไม่สมควรบ้าง นั่งในที่ไม่สมควรบ้าง นั่งในห้องซึ่งมีหญิงอยู่บ้าง จับศีรษะเด็กหญิงบ้าง

คะนองวาจา ได้แก่ภิกษุบางรูปเข้าที่ประชุมสงฆ์แล้วไม่มีความยำเกรงใคร ไม่บอกภิกษุผู้แก่กว่า ไม่มีผู้อาราธนาก็แสดงธรรม แก้ปัญหาบ้าง อยปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงบ้าง ยืนพูดบ้าง ยกมือขึ้นพูดบ้าง

คะนองวาจาในคณะ ได้แก่ภิกษุบางรูปอยู่ในท่ามกลางหมู่คณะ ไม่มีความยำเกรง ไม่ได้บอกภิกษุผู้แก่กว่า ไม่มีผู้อาราธนา ก็แสดงธรรม ยืนพูดบ้าง ยกมือพูดบ้าง

คะนองวาจาในเวลาเข้าไปในละแวกบ้าน ได้แก่ภิกษุบางรูปเข้าไปในละแวกบ้าน พูดกับหญิงบ้าง พูดกับเด็กผู้หญิงบ้าง ว่าชื่ออะไร นามสกุลอะไร มีอะไรให้ดื่มหรือให้ฉันไหม มีของอะไรให้บ้าง

คะนองทางใจ ได้แก่ภิกษุบางรูป ไม่ได้บวชจากตระกูลสูง แต่ตั้งตัวให้เสมอกับผู้บวชจากตระกูลสูง ไม่ได้บวชจากตระกูลใหญ่ ตระกูลมีสมบัติมาก แต่งตั้งตัวเสมอกับผู้บวชจากตระกูลใหญ่ ตระกูลมีสมบัติมาก ไม่ได้ทรงพระสูตรพระวินัย ก็ตั้งตัวเสมอกับผู้ทรงพระสูตรพระวินัยไม่ได้เป็นธรรมกถึกก็ตั้งตัวเป็นธรรมกถึก ไม่ได้ถือธุดงค์ไม่ได้ฌาน ก็ตั้งตัวเสมอผู้ถือธุดงค์ผู้ได้ฌาน

ถาม ช้างมีกี่ตระกูล และกำลังของช้างในตระกูลนั้น ๆ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ อรรถกถา สังยุตตนิกาย นิพพานวรรค แก้ไว้ว่าพระโบราณาจารย์ได้กล่าวไว้ว่า ช้างมีอยู่ ๑๐ ตระกูล คือ—

๑. กาฬาวกะ (ตระกูลช้างปกติ)
๒. ดังเคยยะ
๓. บั๋ณฑระ
๔. ตัมพะ
๕. บิงคละ
๖. คันฑะ
๗. มังคละ
๘. เหมวตะ
๙. อุโบสถ
๑๐. ฉัททันท์

มีกำลังต่างกันดังนี้

กำลังของบุรุษ ๑๐ คน เท่ากับกำลังกายของช้างกาฬาวกะเชือกหนึ่ง
กำลังของช้างกาฬาวกะ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างดังเคยยะเชือกหนึ่ง
กำลังของช้างดังเคยยะ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างบั๋ณฑระเชือกหนึ่ง
กำลังของช้างบั๋ณฑระ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างตัมพะเชือกหนึ่ง
กำลังช้างตัมพะ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างบิงคละเชือกหนึ่ง
กำลังช้างบิงคละ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างคันธะเชือกหนึ่ง
กำลังช้างคันธะ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างมังคละเชือกหนึ่ง
กำลังช้างมังคละ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างเหมวตะเชือกหนึ่ง
กำลังช้างเหมวตะ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างอุโบสถเชือกหนึ่ง
กำลังช้างอุโบสถ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังช้างฉัททันท์เชือกหนึ่ง

ถาม กำลังกายของพระพุทธเจ้าท่าน กล่าวว่ามีมากที่สุด ขอทราบว่ามากเท่าไร?

ตอบ กำลังกายของพระพุทธเจ้าที่ว่ามีมากที่สุดนั้น ท่านเปรียบไว้กับกำลังช้างฉัททันต์ กำลังช้างฉัททันต์ ๑๐ เชือก เท่ากับกำลังกายของพระพุทธเจ้า และกำลังกายของพระพุทธเจ้านี้ พระโบราณาจารย์เรียกว่า นารายนะ

ถาม คนหนึ่งรวย เวลาจะทำบุญก็ฆ่าวัวหรือหมูเป็นตัว ๆ เอามาทำอาหารถวายพระและเลี้ยงผู้มาในงาน ส่วนอีกคนหนึ่งยากจน แต่ตั้งอยู่ในกุศลกรรมบท ๑๐ เวลาจะทำทาน เช่นทำบุญบ้านก็มีอาหารหยาบ ๆ ถวายพระ และเลี้ยงผู้ที่มาในงาน คนสองคนนี้ใครจะได้ผลมากกว่ากัน?

ตอบ คนจนได้ผลมากเพราะ

๑. เขาประพฤติกุศลกรรมบท ๑๐
๒. วัตถุที่เขาให้ได้มาโดยชอบธรรม

ส่วนคนรวยไม่ประพฤติกุศลกรรมบท ๑๐ และวัตถุที่เขาจะนำมาให้ทานนั้นได้มาด้วยอาชญาและน้ำตาของผู้อื่น

ถาม คนเหล่านี้มีอะไรเป็นกำลัง

๑. ทารก
๒. มาตุคาม (หญิง)
๓. โจร
๔. พระราชา
๕. คนพาล
๖. บัณฑิต
๗. พหูสูตร
๘. สมณพราหมณ์

ตอบ ทารก มีการร้องไห้เป็นกำลัง

มาตุคาม มีความโกรธเป็นกำลัง

โจร มีอาวุธเป็นกำลัง

พระราชา มีความเป็นใหญ่เป็นกำลัง
คนพาล มีการเพ่งโทษผู้อื่นเป็นกำลัง
บัณฑิต มีการเพ่งสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์เป็นกำลัง
พหูสูตร มีการพิจารณาเป็นกำลัง
สมณพราหมณ์ มีขันติเป็นกำลัง

(อัง อัฏฐก)

ถาม คนที่ให้ทานทุกวันนี้โดยมากคงมุ่งผลคือ เพื่อเป็นทางไปสู่สวรรค์ และเกิดเป็นเทพบุตรเทพธิดา จะไม่เป็นการมุ่งผลชนิดลม ๆ แล้ง ๆ หรือ ?

ตอบ ไม่เป็นการมุ่งผลชนิดลม ๆ แล้ง มีหลักฐานปรากฏอยู่ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ว่า "สัปบุรุษทั้งหลายกล่าวว่า การให้ทานเป็นทางไปสู่เทวโลก เพราะบุคคลไปสู่เทวโลกด้วยการให้ทาน"

ถาม ผู้ให้ทานทุก ๆ คนย่อมต้องการผลและอานิสงส์มาก เราควรจะให้ทานกับใคร จึงจะได้ผลและอานิสงส์มาก ?

ตอบ ต้องให้ทานแก่สมณพราหมณ์ผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. มีความเห็นถูก
๒. มีความดำริถูก
๓. มีการพูดถูก
๔. มีการทำถูก
๕. มีการเลี้ยงชีพถูก
๖. มีการพยายามถูก
๗. มีการระลึกถูก
๘. มีการตั้งใจมั่นถูก

(อัง อัฏฐก)

ถาม บุญกุศลอันนำความสุขมาให้ ให้ผลดีมีสุขเป็นผล ให้เกิดในสวรรค์ ให้ได้ประโยชน์ สุขที่ดี มีอะไรบ้าง?

ตอบ มี ๘ ประการ คือ

๑. การนับถือพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง
๒. การนับถือพระธรรมเป็นที่พึ่ง
๓. การนับถือพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง
๔. การงดเว้นจากปาณาติบาต
๕. การงดเว้นจากการลักทรัพย์
๖. การงดเว้นจากการประพฤติในกาม
๗. การงดเว้นจากมุสาวาท
๘. การงดเว้นจากการดื่ม

(อัง อัฏฐก)

ถาม ทานคือการให้ มีในอรรถกถาว่า ทานได้แก่เจตนาทาน การรักษาศีล ๕ จะจัดเป็นทานได้ไหม?

ตอบ ได้ เรียกว่าเจตนาทาน ได้แก่การให้ด้วยความตั้งใจ
การงดเว้นจากปาณาติบาต เป็นความตั้งใจให้ดีจิตเป็นทาน
การงดเว้นจากอทินนาทาน เป็นความตั้งใจให้ทรัพย์เป็นทาน
การงดเว้นจากการมสุมิจจาร เป็นการตั้งใจให้ความบริสุทธิ์แก่หญิงเป็นทาน
การงดเว้นจากมุสาวาท เป็นการตั้งใจให้ความจริงแก่ผู้ฟัง
การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย เป็นการตั้งใจไม่ให้เกิดความรำคาญแก่ผู้อื่น

(อัตตโนมติ)

ถาม คนที่ฆ่าสัตว์เป็นประจำด้วยความตั้งใจ จะได้รับผลตอบแทนในอนาคตอย่างไร?

ตอบ เกิดในนรก เกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน เป็นเปรตอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เศษของบาปเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ทำให้มีอายุสั้น

(อัง อัฏฐก)

ถาม คนบางคนประกอบอาชีพโดยสุจริต ไม่ประพฤติให้เป็นภัยแก่เพื่อนบ้าน แต่ถูกเพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมงานบางคนกล่าวหาด้วยเรื่องไม่จริง ถ้าถือตามหลักพุทธศาสนาเป็นเพราะอะไร ?

ตอบ เป็นเพราะเศษของมุสาวาท ตามที่มีหลักฐานปรากฏอยู่ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาตว่า "คนที่พูดมุสาวาท" ตายแล้วต้องเกิดในนรก เป็นสัตว์ดิรัจฉาน หรือเป็นเปรต เมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์จะถูกกล่าวตู่ด้วยเรื่องไม่จริง

ถาม การรักษาศีลอุโบสถในวัน ๘—๑๔—๑๕ ค่ำ ของเดือน จะได้รับผลอานิสงส์ในอนาคตอย่างไรบ้าง ?

ตอบ ถ้าตั้งใจรักษาจริง ๆ คือทำพูดคิดให้ถูกต้องตามวิธี รักษาศีลอุโบสถ ได้รับอานิสงส์ คือเกิดในสวรรค์ ๖ ชั้น ๆ ใดชั้นหนึ่ง

(อัง อัฏฐก)

ถาม ทำอย่างไรจะจัดว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามวิธีรักษาศีลอุโบสถ ?

ตอบ เมื่อสมาทานศีลแล้วต้องพิจารณาองค์อุโบสถดังนี้

๑. พิจารณาว่า พระอรหันต์ทั้งหลายละปาณาติบาต มีเมตตากรุณาแก่สัตว์ทั้งหลายตลอดชีวิต ส่วนเราได้ละปาณาติบาต มีเมตตากรุณาแก่สัตว์ทั้งหลายตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ชื่อว่าเรากระทำตามพระอรหันต์

๒. พิจารณาว่า พระอรหันต์ทั้งหลายละอทินนาทานงดเว้นจากการอทินนาทานตลอดชีวิต อันนี้เราจะอทินนาทานงดเว้นจากอทินนาทานชื่อว่า เราได้ทำตามพระอรหันต์

๓. พิจารณาว่า พระอรหันต์ทั้งหลายละอพรหมจรรย์ ประพฤติพรหมจรรย์งดเว้นจากเมถุนธรรม คามธรรมตลอดชีวิต อันนี้เราจะละอพรหมจรรย์ประพฤติพรหมจรรย์ ชื่อว่าเราได้ทำตามพระอรหันต์

๔. พิจารณาว่า พระอรหันต์ทั้งหลายละมุสาวาท งดเว้นมุสาวาทตลอดชีวิต อันนี้เราละมุสาวาทงดเว้นมุสาวาทแล้ว ชื่อว่าเราได้ทำตามพระอรหันต์

๕. พิจารณาว่า พระอรหันต์ทั้งหลายละและงดเว้นที่ตั้งความประมาท คือ การดื่มสุราและเมรัยตลอดชีวิต อันนี้เราได้ละและงดเว้นจากที่ตั้งแห่งความประมาท คือการดื่มสุราและเมรัยแล้วชื่อว่าเราได้ทำตามพระอรหันต์

๖. พิจารณาว่า พระอรหันต์ทั้งหลายบริโภคอาหารเวลาเดียว งดเว้นอาหารตั้งแต่เที่ยงแล้วไปจนกว่าจะสว่าง วันนี้เราจะบริโภคอาหารหนเดียว ชื่อว่าได้ทำตามพระอรหันต์

๗. พิจารณาว่า พระอรหันต์ทั้งหลายงดเว้นไม่ดูมหรสพ และงดเว้นไม่ประดับลูบไล้ร่างกายด้วยดอกไม้ของหอมตลอดชีวิต วันนี้เราก็งดเว้นไม่ดูมหรสพ และงดเว้นไม่ประดับลูบไล้ร่างกายด้วยดอกไม้ของหอม ชื่อว่าเราทำตามพระอรหันต์

๘. พิจารณาว่า พระอรหันต์ทั้งหลายไม่ใช้ที่นอนที่สูงใหญ่ตลอดชีวิต วันนี้เรางดเว้นไม่ใช้ที่นอนสูงใหญ่ ชื่อว่าเราทำตามพระอรหันต์แล้ว

ทั้งหมดนี้มีอยู่ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต เมื่อสมาทานศีลอุโบสถแล้วต้องฟังเทศน์สนทนาธรรม หรือเจริญกรรมฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง และต้องงดเว้นไม่พูดเรื่องอื่น ซึ่งไม่เกี่ยวกับอุโบสถศีลตลองวันหนึ่งและคืนหนึ่ง ถ้าปฏิบัติได้อย่างนี้ตายแล้วต้องไปเกิดในสวรรค์แน่

ถาม มีเทวดาพวกหนึ่งชื่อว่า มนาปกายิกา ผู้ทำใจให้เอิบอาบ (สวรรค์ชั้นที่ ๕) ดิฉันต้องการไปเกิดเป็นเทวดาประเภทนั้นบ้าง จะปฏิบัติอย่างไรจึงจะได้เกิดเป็นเทวดาดังกล่าว ?

ตอบ ต้องปฏิบัติดังนี้

๑. มุ่งประโยชน์สุขให้แก่สามี คือ
ตื่นก่อน นอนทีหลัง คอยฟังว่าจะให้ทำสิ่งใด ประพฤติให้เป็นที่พอใจสามี และกล่าวถ้อยคำที่น่ารักใคร่

๒. สักการะเคารพนับถือบูชาบิดามารดาและสมณพรหมณ์ของสามี

๓. ต้อนรับมารดาบิดาสมณพรหมณ์ของสามีที่มาถึงแล้ว

๔. เอาใจใส่การงานในบ้าน

๕. ดูแลบ่าวไพร่ภายในบ้านเรือน

๖. รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้

๗. นับถือพระรัตนตรัย

๘. ยินดีบริจาคทาน

(อัง อัฏฐก)

ถาม มาตุคาม (ผู้หญิง) ได้รับยกย่องว่าเป็นแม่ของโลก ถ้าต้องการจะเป็นผู้ชนะโลกและทำโลกนี้ให้บริบูรณ์แล้ว จะต้องทำอย่างไร ?

ตอบ ต้องประพฤติธรรม ๘ ประการ คือ—

๑. จัดการงานดี

๒. สงเคราะห์บริวาร

๓. ประพฤติให้เป็นที่พอใจของสามี

๔. รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้

๕. ประกอบด้วยศรัทธาเชื่อในคุณพระรัตนตรัย

๖. มีศีล

๗. ประกอบด้วยการบริจาค

๘. ประกอบด้วยปัญญา (เพื่อทำลายกิเลส)

(อัง อัฏฐก)

ถาม บิดามารดาของผมยังมีชีวิตอยู่ แต่อยู่ห่างไกลกัน ผมทำบุญแล้วจะอุทิศส่วนกุศลให้ท่านได้ไหม ?

ตอบ ได้ เพราะการทำบุญกุศลและต้องการให้ผู้อื่น เช่นบิดามารดามีส่วนในกุศลและให้ท่านได้รับความสุขนั้นไม่ผิดคำสอนของพระพุทธเจ้า และมีผู้ทำเป็นตัวอย่างมาแล้ว

ถาม การทำบุญนั้นหมายเอาเฉพาะการใส่บาตร ถวายสังฆทาน ทอดผ้าป่า สร้างโบสถ์ เท่านั้นหรือ

ตอบ ไม่ได้หมายเอาแค่นั้น การทำบุญตามที่ถามมานั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ๆ ซึ่งจะให้เกิดเป็นบุญขึ้นมา การเคารพคารวะ การไม่โกหกหลอกลวง พูดอย่างกว้าง ๆ ก็คือทำพูดคิดอย่างใดซึ่งสามารถชำระล้างความไม่ดีให้ลดน้อย หรือ หมดไปจากใจนั้นแหละเป็นบุญ

ถาม คำว่า เวร พูดกันติดปากเช่นคนนั้นผูกเวรคนโน้น ขอทราบว่า เวร แปลว่าอะไร ?

ตอบ เวร แปลว่า ความผิด ในฎีกาปฐมรายสูตร มีว่า "เวรํ วุจฺจติ วิโรโร" แปลว่า ความผิดเรียกว่าเวร

ถาม เวรมีกี่อย่าง อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒ อย่าง ๑) เวรภายใน ๒) เวรภายนอก

เวรภายใน ได้แก่เวรที่เกิดขึ้นโดยมีตัวเองเป็นต้นเหตุ เช่น เรารู้ว่าจะมีคนมาฆ่าเรา เราคิดว่าคนนี้จะฆ่าเรา เราจะต้องฆ่าเขาเสียก่อน

เวรภายนอก ได้แก่เวรเกิดจากคนอื่น เช่นคนหนึ่งถูกคนหนึ่งฆ่าบิดาของตนตาย ลูกชายก็คิดว่าเขาฆ่าบิดาของเรา ๆ จะต้องฆ่าเขาตอบแทนแล้วพยายามฆ่า (อรรถกถา)

ถาม เวรที่น่ากลัวมีกี่ประการ ?

ตอบ มี ๕ ประการ คือ

๑. ฆ่าสัตว์

๒. ลักทรัพย์

๓. ประพฤติผิดในกาม

๔. พูดเท็จ

๕. ดื่มสุราเมรัย

(สัง - มหาวารวรรค)

ถาม การฆ่าสัตว์เป็นต้น การดื่มสุราเมรัยเป็นที่สุด ทำไมจึงเป็นเวรที่น่ากลัว ?

ตอบ เพราะให้เกิดทุกข์โทมนัส ทั้งปัจจุบันและอนาคต

ถาม ใครบ้างที่ละเวร ๕ ประการนี้ได้เด็ดขาด ?

ตอบ พระโสดาบัน

ไหว้พระ ๕ ครั้ง

ของ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

วัดเทพศิรินทราวาส พระนคร

△

ในวันหนึ่งคืนหนึ่ง ไม่ว่าเวลาใด ตามแต่เหมาะ ต้องไหว้ให้ได้ ๕ ครั้งเป็นอย่างน้อย ในคราวเดียวนั้น ถ้ามีดอกไม้ธูปเทียน ก็บูชา ถ้าไม่มี ก็มือ ๑๐ นิ้วและปากกับใจ ควรไหว้จนตลอดชีวิต คือ ครั้งที่ ๑ พึงนั่งกระโหย่งเท้าประณมมือว่า นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ ๓ หน แล้วว่าพระพุทธคุณ คือ อิติปิโส ภควา อรหํ สมฺมา สมฺพุทฺโธ วิชฺชา จรณ สมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ ฯ หยุดระลึกถึงพระปัญญาคุณทรงรู้ดี รู้ชอบสิ้นเชิง พระบริสุทธิคุณทรงละความเศร้าหมองได้หมด พระกรุณาคุณทรงสงสารผู้อื่นและสั่งสอนให้ปฏิบัติตามของพระพุทธเจ้า จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ ครั้งที่ ๒ ว่าพระธรรมคุณ คือ สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ ฯ หยุดระลึกถึงคุณพระธรรมที่รักษาผู้ปฏิบัติตามไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ ครั้งที่ ๓ ว่าพระสังฆคุณ คือ สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลีกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ หยุดระลึกถึงคุณ คือ ความ

ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูก ปฏิบัติชอบ ของพระอริยสงฆ์จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ นั่งพับเพียบประณมมือ ตั้งใจถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ไม่ถือสิ่งอื่นยิ่งกว่าจนตลอดชีวิต ว่าสรณคมน์ คือ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ ทุติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ. ทุติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ ตติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ ครั้งที่ ๔ ระลึกถึงคุณมารดาบิดาของตนจนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ ครั้งที่ ๕ ระลึกถึงคุณของบรรดาท่านผู้มีอุปการะคุณแก่ตน เช่นพระมหากษัตริย์และครูบาอาจารย์เป็นต้นไป จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑ ฯ

ต่อนี้ไปไม่ต้องประณมมือ ตั้งใจพิจารณาเรื่องและร่างกายของตนว่า จะต้องแก่หนีความแก่ไปไม่พ้น จะต้องเจ็บ หนีความเจ็บไปไม่พ้น จะต้องตาย หนีความตายไปไม่พ้น จะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น มีกรรมเป็นของตัว คือ ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เป็นอนิจจังไม่เที่ยง ไม่แน่นอน เป็นทุกข์ลำบากเดือดร้อน เป็นอนัตตา ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของตน ฯ ครั้นพิจารณาแล้ว พึงแผ่กุศลทั้งปวงมีการกราบไหว้เป็นต้นนี้ อุทิศให้แก่ท่านผู้มีคุณ มีมารดาบิดาเป็นต้นตลอดจนชั้นสูงสุด คือพระมหากษัตริย์ ทั้งเทพยดามนุษย์และสัตว์ทั้งหลายว่า จนเป็นสุข ๆ อย่ามีเวรมีภัยเบียดเบียนกันและกัน รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด ฯ

การไหว้ ๕ ครั้งนี้ ถ้าวันไหนขาด ให้ไหว้ใช้หนี้ ๕ ครั้งในวันรุ่งขึ้น ถ้านั่งกระโหย่งเท้าไม่ได้ ก็นั่งพับเพียบ ถ้าไม่ได้ ก็นอนไหว้ เมื่อยกมือไม่ขึ้น ก็ปากกับใจถ้าทำได้อย่างนี้ เป็นเครื่องพยุงตนให้เป็นคนดีไม่ให้เป็นคนชั่ว และให้ตั้งอยู่ในที่ดีไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ถ้าผู้ใดประพฤติได้เสมอจนตลอดชีวิต ผู้นั้นจะอุ่นใจในตัวของตัวเอง มีความเจริญงอกงามไพบูลย์ยิ่ง ๆ ขึ้นเสมอทุกคืนทุกวัน คุ้มครองป้องกันภยันตรายปราศจากความเสียหายที่ไม่เหลือวิสัย และตั้งตัวได้ในทางคดีโลกและทางคดีธรรม เต็มภูมิเต็มชั้นของตน ๆ ทุกประการ จนเท่านี้ ฯ

คำนำบูชาในวันมาฆะปุณณมี

อัชชายัง. มาฆะปุณณะมี, สัมปัตตา, มาฆะนักขัตเตนะ, ปุณณะจันโท, ยุตโต, ยัตถะ, ตะถาคะโต, อะระหัง, สัมมาสัมพุทโธ, ปาฏิโมกขัง อุททิสิ, ตะทาหิ, อัฑฒะเตระสานิ, ภิกขุสะตานิ, สัพเพสัญญูวะ, ขีณาสะวานัง, สัพเพเต, เอหิภิกขุกา, สัพเพปิ, เต อะนามันติตา วะ, ภะคะวะโต, สันติกัง, อาคะตา, เวฬุวะเน, กะลันทะกะนิวาเป, มาฆะปุณณะมิยัง, วัฑฒมานะ กัจฉายายะ, ตัสมิง, สันนิปาเต, ภะคะวา, วิสุทธุโปสะภัง, อะกาสิ, โอวาทะ ปาฏิโมกขัง อุททิสิ, อะยัง, อัมหากัง, ภะคะวะโต, เอโกเยวะ, สาวะกะสันนิปาโต, อะโหสิ, จาตุรังคิโก, อัฑฒะเตระสานิ, ภิกขุสะตานิ, สัพเพสัญญูวะ, ขีณาสะวานัง, มะยันทานิ, อิมัง, มาฆะปุณณะมี, นักขัตตะสะมะยัง, ตักกาละสะทิสัง สัมปัตตา, สุจิระปะรินิพพุตตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง, อะนุสสะระมานา, อิมัสมิง, ตัสสะ, ภะคะวะโต, สักขีภูเต, เจติเย, ยะถาระหัง, อาโรปิเตหิ, อิเมหิ, ทีปะธูปะ, ปุปผาทิ, สักกาเรหิ, ตัง, ภะคะวังตัง ตานิ, จะ, อัฑฒะเตระสานิต, ภิกขุสะตานิ, อะภิปูชะยามะ สาธุ, โน, ภันเต, ภะคะวา, สะสาวะกสังโฆ, สุจิระปะรินิพพุโตปิ, กะรุณาทีหิ, คุเณหิ, ธะระมาโน, อิเม, สักกาเร, ทุคคะตะ, ปัณณาการะ, ภูเต, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

คำแปล

ณ วันนี้ เป็นวันพระจันทร์เพ็ญเต็มดวง, ประกอบด้วยฤกษ์มาฆะ, มาถึงด้วยดี, ณ วันนี้แล้ว, ในวันใดเล่า, พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า, ได้ทรงแสดง

พระปาฏิโมกข์, ในท่ามกลางพระภิกษุสงฆ์ ๑๒๕๐ องค์ ล้วนแต่พระขีณาสพ, ล้วนเป็นเอหิภิกษุ, ปฏิสัมภิทาญาณ, อยู่ในทิศต่าง ๆ ไม่มีใครนิมนต์นัดหมาย, ได้มาประชุมพร้อมกัน, ในสำนักพระผู้มีพระภาคเจ้า, ที่เวฬุวนาราม, เวลาตะวันบ่าย, ในมาฆะ-ปุณณมี, พระองค์ได้ทรงทำวิสุทธิอุโบสถ, ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ สามพระคาถากึ่ง, ณ ที่ ประชุมพระอรหันต์ ๑๒๕๐ องค์นั้น, อนึ่งสาวกสันนิบาต, ของพระผู้มีพระภาคเจ้า. แห่งเราทั้งหลาย, ๑๒๕๐ องค์, ล้วนแต่พระขีณาสพ, ล้วนเป็นเอหิภิกษุ, มาประชุมกัน, พร้อมด้วยองค์สี่ประการ, มีคราวเดียวเท่านั้น, บัดนี้ข้าพเจ้าทั้งหลาย, มีชีวิตมาถึง, วันมาฆะปุณณมีนี้, ซึ่งคล้ายกับวันสาวกสันนิบาตนั้น, ข้าพเจ้าระลึกถึง, พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, แม้เสด็จปรินิพพานนานนักแล้ว, เคารพบูชาพระองค์, กับทั้งพระอรหันต์ ๑๒๕๐ องค์นั้น, ด้วยเครื่องสักการะบูชา, มีเทียนธูปดอกไม้เหล่านี้เป็นต้น, ขอพระผู้มีพระภาคเจ้า, กับทั้งสาวกสงฆ์องค์พระอรหันต์, ๑๒๕๐ องค์, แม้ปรินิพานนานนักแล้ว, ซึ่งยังดำรงค์อยู่, โดยพระคุณทั้งหลาย, มีพระกรุณาคุณเป็นต้น, จงทรงรับเครื่องสักการะบรรณาการ, ของข้าพเจ้าคนยากทั้งหลายเหล่านี้, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำนำบูชาในวันวิสาขะปุณณมี

อัชชายัง, วิสาขะปุณณะมี, สัมปัตตา, วิสาขะนักขัตเตนะ, ปุณณะจันโท, ยุตโต, ยัตถาตะถาคะโต, อะระหังสัมมาสัมพุทโธ, วิสาขะปุณณะมียัง, ชาโต, อันติมะชาติยา, ปัตโต จะ, อะภิสัมโพธิง, อะโถปิ, ปรินิพพุโต, โลเก ชาโต จะ, กะรุณาเวคะโจทิโต, เทวานัญเจวะ, มะนุสสานัญ จะ, อะเนกสัมเนกะธา,

ทิฏฐะธัมมะ, สัมปะรายะ, ประระมัตถะ, ปะเภทะโต,
ติวิธัตเถ, อะสาเธสิ, ธัมเมนะ, วินะเยนะ จะ,
สัทธัมมัง, ติวิธัง, โลเก, สัมมะเทวะ, ปะวัตตะยิ,

มะยันทานิ, อิมัง, วิสาขะปุณณมี, นักขัตตะสะมะยัง, ตักกาละสะทิสังสัมปัตตา, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตังภะคะวันตัง, อะนุสสะระมานา, อิมัสมิง, ตัสสะ ภะคะวะโต, สักขีภูเต, เจติเย, ยะถาระหัง อาโรปิเตหิ, อิเมหิ, ทีปะธูปะปุปผาทิ, สักกาเรหิ, ตัง ภะคะวันตัง, อะภิปูชยามะ, สาธุโน ภันเต, ภะคะวา, สุจิระปะรินิพพุโตปิ, กะรุณาทีหิ, คุเณหิ, ธะระมาโน, อิเม สักกาเร, ทุคคะตะปัณณาการะภูเต, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ, ฯ

คำแปล

วันเพ็ญฤกษ์วิสาขะ, มาถึงด้วยดี, ณ วันนี้แล้ว, พระจันทร์เต็มดวง, ประกอบด้วยฤกษ์วิสาขะแล้ว, ในวันใดเล่า, พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า, ได้บังเกิดขึ้นแล้ว, ในศากยตระกูล, โคตมวงศ์, ในมัชฌิมประเทศ, ซึ่งเป็นที่อยู่, ของชนชาวอริยกะทั้งหลาย, พระองค์นั้นเป็นสุขุมาลชาติ, ตั้งอยู่ในความเป็นสุขอย่างยิ่ง, ควรจะพรรณนา, โดยอเนกประการ, พระสัมมาสมพุทธเจ้านั้น, มีมงคลสมัยอันพิเศษ, ซึ่งบูรพาจารย์, หากนิยมกำหนดไว้ว่า, พระองค์ประสูติ, และตรัสรู้, และเสด็จดับขันธปรินิพพาน, สามสมัยกาลนี้, ในวันวิสาขะปุณณมี, ดิถีเพ็ญพระจันทร์, เสวยวิสาขะนักขัตฤกษ์, เป็นมหามงคลกาลอันพิเศษ, พระองค์บังเกิดขึ้นแล้วในโลก, เป็นพระศาสดาสั่งสอนสัตว์, ให้ปฏิบัติ, ในหนทางแห่งความสุข, และประโยชน์, อันกำลังแห่งพระกรุณาตักเตือน, ให้ทรงสั่งสอน, ประโยชน์ทั้ง ๓, คือ ประโยชน์ชาตินี้, และประโยชน์ชาติหน้า, และประโยชน์อย่างยิ่ง, คือพระนฤพาน, ให้สำเร็จ, แก่เทพดาและมนุษย์เป็นอันมาก, และเทศนาวิธีต่าง ๆ, ผ่อนผันตามจริตและอัธยาศัย, แห่งสัตว์นั้น ๆ, ทรงแสดงธรรม, และทรงบัญญัติวินัย, ให้สัทธรรม, ทั้ง ๓ ประการ, คือพระปริยัติสัทธรรม, และปฏิบัติสัทธรรม, และปฏิเวทสัทธรรม, เป็นไปในโลกโดยชอบ, พระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, มาถึงวันวิสาขะปุณณมีนี้, ซึ่งคล้ายกันกับวันประสูติ, และตรัสรู้, และเสด็จดับขันธปรินิพพาน, แห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ระลึกถึงพระผู้มีพระภาคนั้น, แม้เสด็จปรินิพพานนานนักแล้ว, เคารพบูชาพระองค์, ด้วยเครื่องสักการะ, มีเทียนธูปดอกไม้เหล่านี้เป็นต้น, ขอพระองค์ซึ่งยังดำรงค์อยู่, โดยพระคุณทั้งหลาย, มีพระกรุณาคุณเป็นต้น, จงทรงรับสักการะบรรณาการ, ของข้าพเจ้าคนยากทั้งหลายเหล่านี้, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำนำบูชาในวันถวายพระเพลิง

อัชชายัง, วิสาขะปุณณะมิโต ปะรัง, อัฏฐะมี, สัมปัตตา, ยาทิเส, สุนิพพุตัสสะ, ภะคะวะโต อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ, สะรีรัชฌาปะนะ กาละภูโต อะโหสิ, สัทเธหิ, มัลเลหิ. สัพพะคัพธานัง, กะตะจิตะกา, ปาฏิเหรัง, ทัสสะยันติ, สะยะเมวะ. อะปัชชะลิ, ตัสสะ ภะคะวะโต, สุนิพพุตัสสะ อะระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ, อันติมะเทหะภูตัง, ทะวัตติงสะ, ปะวะระ, มะหาปุริสสะ ลักขะณะ, ปฏิมัณฑิตัง, ธาตุภูเตนะ. เตเชนะ, อัชฌายิตถะ, ตาทิโสวะ, อะภิลักขิโต, มะยันทานิ, ตัสสะ, ภะคะวะโต, อิมัง, สะรีรัชฌาปะนะ, กาละภูตัง, พุทธานุส, สะระณาระหัง, อะนุกาเลนะ, สัมปัตตา, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง, อะนุสสะระมานา, อิมัสมิง, ตัสสะ ภะคะวะโต, สักขีภูเต, เจติเย, ยะถาระหัง, อาโรปิเตหิ, อิเมหิ, ทีปะธูปะปุปผาทิ, สักกาเรหิ, ตัง ภะคะวันตัง, อะภิปูชะยามะ สาธุโนภันเต ภะคะวา, สุจิระปะรินิพพุโตปิ, กะรุณาทีหิ, คุเณหิ, ธะระมาโน, อิเม, สักกาเร, ทุคคะตะปัณณาการะภูเต, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ, ฯ

คำแปล

ดีถี ๘, เบื้องหน้า, แต่วันวิสาขะปุณณมี, มาถึงด้วยดีวันนี้แล้ว ในวันเช่นใดเล่า, เป็นวันถวายพระเพลิงพระสรีระ, แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า, ได้มีแล้ว จิตตกาธาน, แห่งพระผู้มีพระภาค, อันกษัตริย์มลลราชทั้งหลาย, พระทรงศรัทธาบูชา

แล้ว, ล้วนด้วยเครื่องหอม, สำแดงปฏิหารย์, เปลวเพลิง, ได้รุ่งเรืองขึ้นแล้วเอง, ถวายพระเพลิงพระสรีระกายที่สุด, ประดับด้วย, มหาปุริสลักษณะ, อันประเสริฐ, ๓๒ ประการ, แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า, เสด็จปรินิพพานแล้ว, ด้วยอาการอันดี, พระองค์นั้น, วันเช่นนี้แล, กำหนดว่า, เป็นวันเจริญยิ่ง, มาถึงด้วยดีแล้ว ข้าพเจ้าทั้งหลาย, มาถึงกาลซึ่งคล้ายกัน, กับวันเช่นนั้น, ควรระลึกถึงพระพุทธคุณเป็นอารมณ์, มาระลึกถึง พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, แม้เสด็จปรินิพพานนานนักแล้ว, เคารพบูชาพระองค์, ด้วยเครื่องสักการะ, มีเทียนธูปดอกไม้เป็นต้น, ขอพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, แม้เสด็จปรินิพพานนานนักแล้ว, ยังดำรงค์อยู่, โดยพระคุณทั้งหลาย, มีพระกรุณาคุณเป็นต้น, จงทรงรับเครื่องสักการะบรรณาการเล่านี้, ของข้าพเจ้าคนยากทั้งหลาย. เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย. สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายดอกไม้, ธูป เทียน
ในวันอาสาฬหบูชา (เดือน ๘ กลางเดือน)

ยะมัมหะ โข มะยัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา โย โน ภะคะวา สัตถา, ยัสสะ จะ มัง ภะคะวะโต ธัมมัง โรเจมะ อะโหสิ โข โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ สัตเตสุ การุญญัง ปะฏิจจะ กะรุณายะโก หิเตสี อนุกัมปัง อุปาทะยะ อาสาฬหะปุณณะมิยัง พาราณะสิยัง อิสิปะตะเน มิคะทาเย ปัญจะวัคคิยานัง ภิกขูนัง อะนุตตะรัง ธัมมะจักกัง ปะฐะมัง ปะวัตเตต๎วา จัตตาริ อะริยะสัจจานิ ปะกาเสสิ ฯ

ตัส๎มิญจะ โข สะมะเย ปัญจะวัคคิยานัง ภิกขูนัง ปะมุโข อายัส๎มา อัญญาโกณฑัญโญ ภะคะวะโต ธัมมัง สุต๎วา วิระชัง วีตะมะลัง ธัมมะจักขุง ปะฏิละภิต๎วา "ยังกิญจิ สะมุทะยาธัมมัง สัพพันตัง นิโรธะธัมมันติ" ภะคะวันตัง อุปะสัมปะทัง ยาจิต๎วา ภะคะวะโตเยวะสันติกา เอหิภิกขุอุปะสัมปะทัง ปะฏิละภิต๎วา ภะคะวะโต ธัมมะวินะเย อะริยะสาวะโก โลเก ปะฐะมัง อุปปันโน อะโหสิ ฯ

ตัส๎มิญจาปิ โข สะมะเย สังฆะระตะนัง โลเก ปะฐะมัง อุปปันนัง อะโหสิ พุทธะระตะนัง ธัมมะระตะนัง สัปปุณณัง อะโหสิ ฯ

มะยัง โข เอตะระหิ อิมัง อาสาฬหะปุณณะมีกะลัง ตัสสะ ภะคะวะโต ธัมมะจักกัปปะวัตตะนะสัมมะตัง อะริยะสาวะกะสังฆะอุปปัตติกาละสัมมะตัญจะ ระตะนัตตะยะสัมปุระณะลาละสัมมะตัญจะ ปัต๎วา อิมัง ฐานัง สัมปัตตา อิเม สักกาเร คะเหต๎วา อัตตะโน กายัง สักการุปะธานัง กะริต๎วา ตัสสะ ภะคะวะโต ยะถาภุจเจคุเณ อะนุสสะรันตา อิมัง ถูปัง (อิมัง พุทธะปะฏิมัง) ติกขัตตุง ปะทักขิณัง กะริสสามะ ยะถาคะหิเตหิ สักกาเรหิ ปูชัง กุรุมานา ฯ

สาธุ โน ภันเต ภะคะวา สุจิระปะรินิพพุโตปิ ญาตัพเพหิ คุเณหิ อะตีตารัมมะณะ ตายะ ปัญญายะมาโน อิเม อัมเหหิ คะหิเต สักกาเร ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

เราทั้งหลายถึงซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใดแล ว่าเป็นที่พึ่ง พระผู้มี-พระภาคเจ้าพระองค์ใด เป็นพระศาสดาของเราทั้งหลาย อนึ่ง เราทั้งหลายชอบใจซึ่งธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เป็นพระ-อรหันต์ตรัสรู้ชอบเอง ทรงอาศัยความกรุณาในสัตว์ทั้งหลาย ทรงพระกรุณาแสวงหาประโยชน์เกื้อกูล ทรงอาศัยความเอ็นดู ได้ยังพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยมให้เป็นไป ทรงประกาศอริยสัจจ์ ๔ เป็นครั้งแรกแก่ภิกษุปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้กรุงพาราณสี ในวันอาสาฬหปุณณมี

อนึ่ง ในสมัยนั้นแล ท่านพระอัญญาโกณฑัญญะผู้เป็นหัวหน้าของพระภิกษุปัญจวัคคีย์ ฟังธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ได้ธรรมจักษุอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทินว่า "สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งปวงนั้น มีความดับเป็นธรรมดา" จึงทูลขออุปสมบทกะพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วได้เป็นพระอริยสงฆ์สาวกในธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นองค์แรกในโลก

อนึ่ง ในสมัยแม้นั้นแล พระสังฆรตนะได้บังเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก พระรัตนตรัย คือ พระพุทธรตนะ พระธรรมรตนะ พระสังฆรตนะ ได้สมบูรณ์แล้วในโลก

บัดนี้ เราทั้งหลายแล มาประจวบมงคลสมัยอาสาฬหปุณณมีวันเพ็ญอาสาฬห-มาสที่รู้พร้อมกันว่า เป็นวันที่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นทรงประกาศพระธรรมจักร เป็นวันที่เกิดขึ้นแห่งพระอริยสงฆ์สาวก และเป็นวันที่พระรัตนตรัยสมบูรณ์ คือครบ ๓ รัตนะ จึงมาประชุมกันแล้ว ณ ที่นี้ ถือสักการะเหล่านี้ ทำกายของตนให้เป็นดังภาชนะ

รับเครื่องสักการะ ระลึกถึงพระคุณตามเป็นจริงทั้งหลายของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น จักทำประทักษิณสิ้นวาระสามรอบซึ่ง (พระสถูป) (พระพุทธปฏิมา) นี้ บูชาอยู่ด้วยสักการะอันถือไว้แล้วอย่างนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าแม้เสด็จปรินิพพานนานมาแล้ว ยังปรากฏอยู่ด้วยพระคุณสมบัติอันข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะพึงรู้โดยความเป็นอดีตารมณ์ จงทรงรับเครื่องสักการะอันข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายถือไว้แล้วนี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญฯ

คำอาราธนาศีล

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ (ถ้าศีล ๘ ให้เปลี่ยนคำว่าปัญจะเป็น อัฏฐะ) สีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ฯลฯ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ฯลฯ

คำอาราธนาพระสาดมนต์

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะทุกขะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะมังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะภะยะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะมังคะลัง

วิปัตติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะภะยะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะมังคะลัง

คำอาราธนาพระเทศน์

พรหมา จ โลกาธิปะติ สะหัมปะติ กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา เธเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง

คำประกาศอุโบสถ

อัชชะ โภนโต ปักขัสสะ (ปัณณรสี) ทิวโส เอวรูโป โข โภนโต ทิวะโส พุทเธนะ ภะคะวะตา บัญญัตตัสสะ ธัมมัสสะวะนัสสะ เจวะ ตะทัตถายะ อุปาสะกะ อุปาสิกานัง อุโปสะถะกัมมัสสะ จะ กาโล โหติ หันทะ มะยัง โภนโต สัพเพ อิธะ สะมาคะตา ตัสสะ ภะคะวะโต ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา ปูชนัตถายะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง อุปะวะสิสสามาติ กาละปะริจเฉทัง กัตวา ตัง ตัง เวระมะณิง อารัมมะณัง กะริตวา อะวิกขิตตะจิตตา หุตวา สักกัจจัง อุโปสะถัง สมาทิเยยยามะ อีทิสัง หิ อุโปสะถัง สัมปัตตานัง อัมหากัง ชีวิตัง มา นิรัตถะกัง โหตุ ฯ

คำแปล

ข้าแต่ท่านทั้งหลายผู้เจริญ วันนี้เป็นวัน (ปัณณรสี ดิถีที่ ๑๕) ค่ำแห่งปักษ์ ก็แลวันเช่นนี้เป็นกาลฟังธรรมตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ แลเป็นการรักษาอุโบสถ ของอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย เพื่อประโยชน์แก่การฟังธรรมนั้นด้วย เชิญเถิด เราทั้งปวงที่ได้มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ พึงกำหนดกาลว่าจะรักษาอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ มีเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นต้น ตลอดคืนนี้และวันนี้ พึงทำความงดเว้นโทษนั้น ๆ ให้เป็นอารมณ์ แล้วอย่าให้มีจิตฟุ้งซ่าน สมาทานถือเอาอุโบสถ ๘ ประการโดยเคารพ เพื่อจะบูชาสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยธรรมานุธรรมะปฏิบัติ อนึ่ง ชีวิตของเราทั้งหลายที่ได้อยู่รอดมาจนถึงวันอุโบสถนี้ อย่าให้ล่วงไปเปล่าปราศจากประโยชน์เลย ฯ

(ภายในวงเล็บ ถ้าเป็นวัน ๘ ค่ำใช้ว่า "จาตุททสี" "จาตุททสีดิถีที่ ๑๔ ค่ำ" ถ้าเป็นวัน ๘ ค่ำ ใช้ว่า "อัฏฐะมี" อัฏฐะมีดิถีที่ ๘ ค่ำ") ฯ

คำอาราธนาศีลอุโบสถ

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ (๓ หน)

คำจบข้าวใส่บาตร์

ก่อนใส่บาตร์ นั่งยกขันข้าวขึ้นจบเหนือศีรษะ ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วว่าดังนี้

๑. อิทังวะตะเมทานัง อาสะวักขะยา วะหัง โหตุ

๒. สุทินนัง วะตะ เมทานัง อาสะวักขะยา วะหัง โหตุ

ใช้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

คำถวายข้าวพระพุทธ

กราบ ๓ หน แล้วตั้งนะโม ๓ จบ แล้วว่าดังนี้

อิมัง สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง สาลีนัง โภชะนัง อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ

เมื่อถวายเสร็จแล้วเวลาจะลาให้กราบ ๓ หน แล้วว่า เสสังมังคะลัง ยาจามิ

คำบูชาพระพุทธ

กราบ ๓ หน แล้วตั้งนะโม ๓ จบ แล้วว่าดังต่อไปนี้

อิมานิ สักกาเรนะ พุทธัง อะภิปูชะยามิ

ทุติยัมปิ อิมานิ สักกาเรนะ ธัมมัง อะภิปูชะยามิ

ตะติยัมปิ อิมานิ สักกาเรนะ สังฆัง อะภิปูชะยามิ

คำถวายทานต่าง ๆ

คำถวายทานต่าง ๆ ต่อไปนี้ ก่อนทำการถวายให้กราบ ๓ หน แล้วตั้งนะโม ๓ จบก่อนว่าคำถวาย

คำถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลายเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ

คำถวายสลากภัต

เอตานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ อะสุฏกะฐาเนฐะปิตานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ เอตานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายที่ตั้งไว้ ณ ที่โน้นนั้น ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งภัตตาหารกับทั้งบริวารเหล่านั้น ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาลเทอญ.

คำถวายข้าวสาร

อิมานิ มะยัง ภันเต ตัณฑุลานิ สะปะริวารานิ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมานิ ตัณฑุลานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายข้าวสารกับทั้งบริวารทั้งหลาย เหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับข้าวสารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

คำถวายผ้าไตรอุทิศแก่ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต ติจีวะรานิ อัยยัสสะ เทมะ สาธุโน ภันเต อะยัง ติจีวะระปูชาวิปาโก อัมหากัง มาตาปิตุอาทีนัง ญาตีนัง กาละกะตานัง สังวัตตะตุ อัมหากัง มาตาปิตุอาทะโย ญาตะกา ทานะปัตตัง ละภันตุ อัมหากัง เจตะสา

คำถปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพจ้าทั้งหลายขอถวายจีวรทั้งสามนี้แด่พระผู้เป็นเจ้า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ อันว่าผลวิบากของการบูชาด้วยไตรจีวรนี้ จงเป็นไปเพื่อญาติทั้งหลาย มีมารดา บิดา เป็นต้น ของข้าพเจ้าทั้งหลาย อันว่า ญาติมีมารดาและบิดาเป็นต้นของข้าพเจ้าทั้งหลาย จงได้ส่วนแห่งทานนี้ ตามความประสงค์ของพวกข้าพเจ้าทั้งหลาย เทอญ.

คำถวายผ้าอาบน้ำฝน

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสิกะสาฎิกานิ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมานิ วัสสิกะสาฎิกานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายผ้าอาบน้ำฝนเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าอาบน้ำฝนทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายผ้าจำนำพรรษา

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสาวาสิกะจีวะรานิ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมานิ วัสสาวาสิกะจีวะรานิ ปฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงค์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายผ้าจำนำพรรษาทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าจำนำพรรษาเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายผ้าอัจเจกจีวร

อิมานิ มะยัง ภันเต อัจเจกะจีวะรานิ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมานิ อัจเจกะจีวะรานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายผ้าอัจเจกจีวรทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าอัจเจกจีวรทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายผ้ากฐิน

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะจีวะระทุสสัง สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุโน ภันเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง กะฐินะทุสสะ ปะฏิคคะเหต์วา จะ อิมินา ทุสเสนะ กะฐินัง อัตถะระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายผ้ากฐินจีวร กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐินกับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลายรับแล้วจงกรานกฐินด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายผ้ากฐิน อีกแบบหนึ่ง (ของโบราณ)

อิมัง สะปะริวารัง กะฐินะจีวะระทุสสัง สังฆัสสะ โอโณชะยามะ (ว่า ๓ จบ)

คำแปล

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้ากฐินจีวรกับทั้งบริวารนี้แก่พระสงฆ์

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มะยัง ภันเต ปังสุกุละจีวะรานิ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ เอตานิ ปังสุกุละจีวะรานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าสุกุลจีวรทั้งหลาย เหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าบังสุกุลจีวรทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายศาลาโรงธรรม

มะยัง ภันเต อิมัง สาลัง ธัมมะสะภายะ อุททิสสะ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง ธัมมะสะภาสาลัง ปฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายศาลานี้แด่พระสงฆ์ อุทิศเพื่อเป็นธรรมสภา ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับธรรมสภาศาลานี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายเสนาสนะกุฏีวิหาร

อิมานิ มะยัง ภันเต เสนาสะนานิ อาคะตานาคะตัสสะ จาตุทิสัสสะ

สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมานิ เสนาสะนานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายเสนาสนะเหล่านี้แด่พระสงฆ์ อันมาแต่ทิศทั้งสี่ ที่มาแล้วก็ดี ยังไม่มาก็ดี ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งเสนาสนะเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายเว็จกุฎี

มะยัง ภันเต อิมัง วัจจะกุฏิง อาคะตานาคะตัสสะ จาตุทิสัสสะ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง วัจจะกุฏิง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายเว็จกุฎีนี้แด่พระสงฆ์ อันมาแต่ทิศทั้งสี่ที่มาแล้วก็ดี ที่ยังไม่มาก็ดี ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับเว็จกุฎีนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายสะพาน

มะยัง ภันเต อิมัง เสตุง มะหาชะนานัง สาธาระณัตถายะ นิยาเทมะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัส์มิง เสตุมหิ นิยาทิเต สักขิโก โหตุ อิทัง เสตุทานัง อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่งสะพานนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ทั่วไปแก่มหาชนทั้งหลาย ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงเป็นพยานแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายในสะพานที่ข้าพเจ้าทั้งหลายได้มอบให้แล้วนี้ อันว่าเสตุทานนี้จงเป็นไป เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายน้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

สะระโท นามายัง ภันเต กาโล สัมปัตโต ยัตถะตะถาคะโต อะระหัง-สัมมาสัมพุทโธ สาระทิกาพาเธนะ อาพาธิกานัง ภิกขูนัง ปัญจะ เภสัชชานิ อะนุญญาสิ สัปปิ นะวะนีตัง เตลัง มะธุ ผานิตัง มะยันทานิ ตักกาละสะทิสัง สัมปัตตา ตัสสะภะคะวะโต ปัญญัตตานุคัง ทานัง ทาตุกามา เตสุ ปะริยาปันนัง มะธุ จะ เตลัง จะ ผานิตัง จะ ภิกขูนัญเจวะ สามะเณรานัญจะ โอโณชะยามะ สาธุโน ภันโต อัยยา ยะถาวิภัตตัง มะธุทานัง จะ เตลัง จะ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

บัดนี้สรทกาลมาถึงแล้วในกาลใดเล่าพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงอนุญาติยา ๕ อย่าง คือ เนยใส นมข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย แก่ภิกษุทั้งหลายผู้ป่วยไข้ด้วยโรคเกิดในสรทกาล บัดนี้ ข้าพเจ้าทั้งหลายมาถึงกาลเช่นนั้นแล้ว ปรารถนาจะถวายทาน ตามพระพุทธบัญญัติของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น จึงถวายน้ำผึ้งเป็นยาอย่างหนึ่งกับน้ำมัน น้ำอ้อย นับในยา ๕ อย่างนั้น แก่ภิกษุและสามเณรทั้งหลาย ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย จงรับมธุทาน เตลทาน ผานิตทานของข้าพเจ้าทั้งหลายตามที่ได้แจกไปนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวาย ธูป เทียน ดอกไม้

อิมานิ มะยัง ภันเต ธูปะทีปะปุปผะวะรานิ ระตะนัตตะยัสเสวะ อะภิปูเชมะ อัมหากัง ระตะนัตตะยัสสะ ปูชา ทีฆะรัตตัง หิตะสุขาวะหา โหตุ อาสาวักขะยัปปัตติยา

คำแปล

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาธูปเทียนและดอกไม้ทั้งหลายอันประเสริฐนี้ แก่พระรัตนะตรัย กิริยาที่บูชาพระรัตนตรัยนี้ จงเป็นผลนำมาซึ่งประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เพื่อให้ถึงซึ่งพระนิพพานเป็นที่สิ้นไปแห่งอาสวกิเลสเทอญ.

คำถวายกระทงลอยประทีป

มะยัง อิมินา ปะทีเปนะ อะสุกายะ นัมมะทายะ นะทิยา ปุลิเน ฐิตัง มุนิโส ปาทะวะลัญชัง อภิปูเชมะ อะยัง ปะทีเปนะ มุนิโน ปาทะวะลัญชัสสะ ปูชา อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอบูชา ซึ่งรอยพระพุทธบาท ที่ตั้งอยู่เหนือกองทรายในแม่น้ำชื่อว่า นัมมทานทีโน้นด้วยประทีปนี้ อันว่าการบูชารอยพระพุทธบาทด้วยประทีปนี้ ขอจงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายธง

มะยัง ภันเต อิมินา ธะชะปะฏาเกนะ ระตะนัตตะยัง อะภิปูเชมะ อะยัง ธะชะปะฏาเกนะ ระตะนัตตะยะปูชา อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

คำแปล

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถวายบูชาซึ่งพระรัตนตรัยด้วยธงแผ่นผ้านี้ อันว่าการบูชาพระรัตนตรัยด้วยธงแผ่นผ้านี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายประสาทผึ้ง

มะยัง ภันเต อิมัง สะปะริวารัง มะธุปุปผะปาสาทัง อิมัสมิง วิหาเร สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง มะธุปุปผะปาสาทัง ปฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายปราสาทผึ้งนี้พร้อมทั้งบริวาร แก่พระสงฆ์ในวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับปราสาทผึ้งนี้พร้อมทั้งบริวาร ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำถวายโต๊ะหมู่บูชา

อิมานิ มะยัง ภันเต ปูชะนัฏฐานานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมานิ ปูชะนัฏฐานานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายโต๊ะหมู่บูชา (ที่ตั้งเครื่องบูชา) กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับโต๊ะหมู่บูชากับทั้ง

บริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ. (ถ้าไม่มีเครื่องบริวาร ตัดคำว่า "สะปะริวารานิ" และ "กับทั้งบริวารทั้งหลาย" ออก)

คำปวารณาด้วยมูลค่า
กำหนดของกำหนดกาล

ข้าพเจ้าขอปวารณาในพระคุณด้วยปัจจัย ๔ ควรแก่ราคา..............บาท.........สต. ในภายในสามเดือนนี้ ถ้าพระคุณจะต้องประสงค์ปัจจัย ๔ ควรแก่ราคาที่กำหนดในภายในสามเดือนนี้ โปรดให้เรียกร้องแก่ข้าพเจ้าตามความประสงค์ เทอญ.

คำปวารณาด้วยมูลค่า
กำหนดของไม่กำหนดกาล

ข้าพเจ้าขอปวารณาในพระคุณด้วยปัจจัย ๔ จนตลอดชีวิต ถ้าพระคุณจะต้องประสงค์ปัจจัยใด ในเวลาใด โปรดให้เรียกร้องแก่ข้าพเจ้าตามความประสงค์ เทอญ.

คำถวายใบปวารณาด้วยมูลค่า

ข้าพเจ้าถวายกัปปิยภัณฑ์ที่สมควรแก่สมณะบริโภคในพระคุณเท่า ราคา.......บาท ....สตางค์ ได้มอบไว้กับไวยาวัจกรผู้ปฏิบัติ ถ้าพระคุณเจ้าจะต้องประสงค์สิ่งใด โปรดเรียกร้องเอาตามสมควรแก่มูลค่านั้น เทอญ.

คำถวายปัจจัยคำโคลง

ขยมผสมทรัพย์นับได้ ราคา
คือ หนึ่งพันสตางค์ ตรา ตรวจถ้วน
ถวายสิ่งซึ่งปรารถนา แด่พระ—คุณเฮย
สำสี่ปัจจัยล้วน เลือกใช้โดยประสงค์

(คำว่า หนึ่งพันสตางค์ นั้นเปลี่ยนใช้ได้ตามความต้องการ เช่นจะถวายเป็นเงิน ๕ บาทก็ให้ใช้คำว่า "ห้าร้อยสตางค์" ๑ บาทก็ใช้คำว่า "หนึ่งร้อยสตางค์" เป็นต้น)

คำตรวจน้ำแบบย่อของโบราณ

ยังกิญจิ กุสะละ กัมมัง กัตตัพพัง กิริยัง มะมะ กาเยนะ วาจา มะนะสา ติทะเส สุคะตัง กะตัง เย สัตตา สัญญิโน อัตถิ เย จะสัตตา อะสัญญิโน กะตัง ปุญญะผะลัง มัยหัง สัพเพ ภาคี ภะวันตุ เต เย ตัง กะตัง สุวิทิตัง ทินนัง ปุญญะผะลัง มะยา เย จะ ตัตถะ นะ ชานันติ เทวา คันต์วา นิเวทะยุง สัพเพ โลกัมหิ เย สัตตา ชีวันตาหาระเหตุกา มะนุญญัง โภชะนัง สัพเพ ละภันตุ มะมะ เจตะสาติ

คำตรวจน้ำแบบอิมินา

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อุปัชฌายา คุณุตตะรา อาจะริยูปาการา จะ มาตา ปิตา จะ ญาตะกา สุริโย จันทิมา ราชา คุณะวันตา นะราปิ จะ พรัหมะมารา จะ อินทา จะ โลกะปาลา จะ เทวะตา ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ มัชฌัตตา เวริกาปิ จะ สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ ปุญญานิ ปะกะตานิ เม

สุขัญจะ ติวิธัง เทนตุ ขิปปัง ปาเปถะ โว มะตัง อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อิมินา อุททิเสนะ จะ ขิปปาหัง สุละเภ เจวะ ตัณหุปาทานะเฉทะนัง เย สันตาเน หินา ธัมมา เยาวะ นิพพานะโต มะมัง นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว อุชุจิตตัง สะติปัญญา สัลเลโข วิริยัมหินา มารา ละภันตุ โนกาสัง กาตุญจะ วิริเยสุ เม พุทธาธิปะวะโร นาโถ ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ สังโฆ นาโถตะโร มะมัง เตโสตตะมานุภาเวนะ มาโรกาสัง ละภันตุมา ฯ

คำตรวจน้ำแบบย่อ

อิทัง เม ญาตีนัง โหตุ, สุขิตา โหนตุ ญาตะโย

คำแปล

ผลทานนี้ จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า ขอญาติทั้งหลายจงมีความสุขเถิด.

คู่มือบรรพชาอุปสมบท

การทำทักษิณาวัฏ

ตามธรรมดาผู้ที่จะอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ครั้งแรกเมื่อจะเข้าไปในพระอุโบสถ จะต้องกระทำทักษิณาวัฏ (คือ การเวียนขวา) พระอุโบสถเสีย ๓ รอบก่อน เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อพระพุทธรูปในพระอุโบสถ การเวียนขวานี้ต้องถือเอาพระพุทธรูปเป็นสำคัญ คือขวาของพระพุทธรูปอยู่ทางใด ต้องตั้งต้นเวียนไปทางนั้น (ข้อสังเกตที่ง่ายที่สุดก็คือให้หันด้านขวามือของเราเข้าทางด้านพระอุโบสถ) และในระหว่างที่เดินเวียนรอบพระอุโบสถนั้น ท่านสอนให้ระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ เป็นต้นว่า "อิติปิโส ภะคะวา จนถึง อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ" เพราะฉะนั้นกุลบุตรผู้จะอุปสมบท ในเวลากำลังเดินเวียนพระอุโบสถนั้นพึงระลึกพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ให้เป็นอารมณ์ข่มจิตเสียจากบาปอกุศล ทำตนให้เที่ยงตรงต่อพระรัตนตรัย ยึดเอาพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งจะได้รับผล แห่งการเดินเวียนพระอุโบสถนั้น.

การวันทาสีมา

สีมานับว่าเป็นสถานที่อันสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นเครื่องหมายบอกเขตพระอุโบสถ ถ้าอุโบสถใดปราศจากสีมา อุโบสถนั้นนับว่าไม่ถูกต้องตาม พระพุทธานุญาต และสงฆ์จะทำสังฆกรรมในอุโบสถนั้นไม่ได้ ฉะนั้นกุลบุตรผู้จะอุปสมบท เมื่อเดินเวียนพระอุโบสถครบ ๓ รอบแล้ว ก่อนที่จะเข้าไปในพระอุโบสถจะต้องทำการ วันทาสีมาเสียก่อน เพื่อแสดงความคารวะต่อสถานที่อันสำคัญของพระอุโบสถในพระพุทธศาสนา คำวันทาว่าดังนี้

ยืนว่า

สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต, อุกาสะ ต์วารท์เยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต

ท่านผู้เจริญ ขอท่านจงอดโทษทั้งหมดแก่ข้าพเจ้า, ข้าพเจ้าขอโอกาส, ท่านผู้เจริญ ขอท่านจงอดโทษทั้งหมด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้วด้วยกาย วาจา ใจ แก่ข้าพเจ้า

(เมื่อว่าถึงตอนนี้แล้วให้นั่งลงกราบ ๓ ครั้ง กราบเสร็จแล้วนั่งว่าต่อไป)

อุกาสะ ขะมามิ ภันเต,

ข้าพเจ้าขอโอกาส ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้ายอมอดโทษ

(เมื่อเสร็จแล้วลุกขึ้นยืนว่า ดังนี้)

วันทามิ ภันเต,

ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าไหว้,

สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง, สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ ฯ

ท่านผู้เจริญ ขอท่านจงอดโทษทั้งหมดแก่ข้าพเจ้า, เจ้าของพึงอนุโมทนาบุญที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว, เจ้าของพึงให้บุญที่ตนกระทำแล้วแก่ข้าพเจ้าบ้าง, ดีละ ดีละ ข้าพเจ้าขออนุโมทนา ฯ

(เสร็จแล้วนั่งลงกราบอีก ๓ ครั้ง)

การวันทาพระประธาน

ตามธรรมดาพระอุโบสถทุกหลัง จะต้องมีพระพุทธรูปตั้งไว้เป็นประธาน เรียกว่าพระประธาน เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเข้าไปทำกิจวัตรในพระอุโบสถให้ระลึกถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเพื่อเป็นเครื่องปลูกศรัทธาความเลื่อม

ใสของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ฉะนั้นผู้ที่มุ่งจะอุปสมบท เมื่อได้ทำการวันทาสีมาเสร็จแล้ว ก่อนอื่นเมื่อเข้าไปในพระอุโบสถแล้วพึงกระทำการวันทาพระประธานเสียด้วย เพื่อเป็นพยานในการที่เราได้เป็นพุทธมามกะ คำวันทาพระประธานนั้นก็เช่นเดียวกับคำวันทาสีมา ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

กิจเบื้องต้น

เบื้องต้นกุลบุตรผู้จะอุปสมบท ต้องรับผ้าไตรจากผู้ที่เป็นเจ้าภาพในการอุปสมบท เช่น บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ แต่ก่อนที่จะรับผ้าไตรนั้นจะต้องกราบผู้ให้เสีย ๓ ครั้ง แล้วรับผ้าไตรนั้นเข้าไปในสงฆสันนิบาต วางผ้าไตรนั้นไว้ข้างตัวด้านซ้าย กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ คือหน้าผาก ฝ่ามือทั้งสอง เข่าทั้งสองจดลงที่พื้น ๓ ครั้ง แล้วรับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์ เสร็จแล้วนั่งคุกเข่าอุ้มผ้าไตรประณมมือ เปล่งวาจาถึงสรณะและขอบรรพชาด้วยคำมคธ ต่อไปนี้

คำขอบรรพชา อุปสมบท

คำขอบรรพชานี้มีใช้อยู่สองแบบ คือ แบบมหานิกาย กับธรรมยุตตกนิกาย มีผิดแผกแตกต่างกว่ากันในตอนต้นนั้น ต่อมาถึงตอนขอศีลแล้วเหมือนกัน ฉะนั้นในที่นี้จะได้เรียบเรียงแต่คำขอในตอนต้นที่ผิดแผกกันไว้ทั้งสองแบบ ดังต่อไปนี้

แบบมหานิกาย

อุกาสะ วันทามิ ภันเต,

ข้าพเจ้าขอโอกาส, ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าไหว้,

สัพพัง อะปาราธัง ขะมะถะ เม ภันเต

ท่านผู้เจริญ, ขอท่านจงอดโทษทั้งหมดให้แก่ข้าพเจ้าเถิด,

มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง,

เจ้าของพึงอนุโมทนาบุญอันข้าพเจ้ากระทำแล้ว,

สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง,

เจ้าของพึงให้บุญที่ตนกระทำแล้วแก่ข้าพเจ้าบ้าง,

สาธุ สาธุ อะนุโมท มิ,

ดีละ ๆ ข้าพเจ้าขออนุโมทนาด้วย

อุกาสะ การุญญัง กัต์วา บัพพัชชัง เทถะ เม ภันเต,

ข้าพเจ้าขอโอกาส, ท่านผู้เจริญ ขอท่านพึงทำความกรุณาให้บรรพชาแก่ข้าพเจ้า,

อะหัง ภันเต บัพพัชชัง ยาจามิ,

ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอบรรพชา

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต บัพพัชชัง ยาจามิ,

ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอบรรพชาเป็นครั้งที่สอง,

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต บัพพัชชัง ยาจามิ,

ท่านผู้เจริญ, ข้าพเจ้าขอบรรพชาเป็นครั้งที่สาม,

สัพพะ ทุกขะ นิสสะระณะ นิพพานะ สัจฉิกะระณัตถายะ อิมัง กาสาวัง คะเหต์วา บัพพาเชถะ มัง ภันเต อะนุกัมปัง อุปาทายะ (ว่า ๓ หน)

ท่านผู้เจริญ, เพราะอาศัยความอนุเคราะห์ ขอท่านจงรับผ้ากาสาวะนี้ แล้วยังข้าพเจ้าให้บรรพชา เพื่อปรารถนาทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน อันเป็นเครื่องสลัดออกซึ่งทุกข์ทั้งหมดเถิด ฯ

(ครั้นว่าจบตอนนี้แล้ว พระอุปัชฌาย์จะนำผ้าไตรไปจากมือ ผู้อุปสมบท พึงเปล่งวาจาขอผ้าไตรจากพระอุปัชฌาย์ต่อไปอีกว่า)

สัพพะ ทุกขะ นิสสะระณะ นิพพานะ สัจฉิกะระณัตถายะ เอตัง กาสาวัง ทัต์วา ปัพพาเชถะ มัง ภันเต อะนุกัมปัง อุปาทายะ (ว่า ๓ หน)

ท่านผู้เจริญ, เพราะอาศัยความอนุเคราะห์ ขอท่านจงให้ผ้ากาสาวะนั่น แล้วยังข้าพเจ้าให้บรรพชา เพื่อปรารถนาทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน อันเป็นเครื่องสลัดออกซึ่งทุกข์ทั้งหมดเถิด ฯ

ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐานหรือมูลกัมมัฏฐาน

เมื่อผู้จะอุปสมบทกล่าวคำขอบรรพชาเสร็จแล้ว ต่อแต่นี้พระอุปัชฌาย์จะสอนพระกัมมัฏฐาน ซึ่งมีนามว่า ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐาน (กรรมฐานมีหนังเป็นที่ครบ ๕) หรือมูลกัมมัฏฐาน (กรรมฐานเดิม) ผู้อุปสมบทพึงตั้งใจฟัง แต่การสอนพระอุปัชฌาย์เป็นผู้ว่านำ แล้วผู้อุปสมบทว่าตามท่านไป และในระหว่างที่ว่าต้องพิจารณาให้เห็นเป็นของปฏิกูลน่าเกลียดด้วย ท่านสอนให้ว่าดังนี้

เกสา	ผมทั้งหลาย
โลมา	ขนทั้งหลาย
นะขา	เล็บทั้งหลาย
ทันตา	ฟันทั้งหลาย
ตะโจ	หนัง

ว่าอย่างนี้เรียกว่าเป็นอนุโลม เพราะว่าไปตามลำดับ แต่ถ้าว่าถอยกลับเรียกว่าเป็นปฏิโลม เช่น

ตะโจ	หนัง
ทันตา	ฟันทั้งหลาย
นะขา	เล็บทั้งหลาย
โลมา	ขนทั้งหลาย
เกสา	ผมทั้งหลาย

ผู้จะอุปสมบทพึงท่องให้จำได้ทั้งที่เป็นอนุโลมและปฏิโลม ครั้นแล้วพระอุปัชฌาย์จะชักผ้าอังสะออกจากไตร แล้วนำมาสรวมให้แก่ผู้อุปสมบท และมอบผ้าไตรนั้นให้นำออกไปนุ่งห่มในที่อันควรที่ทางวัดได้จัดไว้ เมื่อครองผ้าเสร็จแล้วให้ผู้อุปสมบทเข้าไปหาพระอาจารย์ซึ่งนั่งคอยท่าอยู่ที่ตอนท้ายสงฆ์สันนิบาต รับเครื่องสักการะถวายท่านแล้วกราบลง ๓ หน นั่งคุกเข่าประณมมือ เปล่งวาจาขอสรณะและศีล (ตั้งแต่คำขอสรณะและศีลเป็นต้นไปจนเสร็จการเหมือนกับแบบธรรมยุตตกนิกาย ที่ได้เรียบเรียงไว้ต่อจากนี้และมีเครื่องหมาย)

แบบธรรมยุตตกนิกาย

เอสาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ

ท่านเจ้าขา ข้าพเจ้าถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าองค์นั้น แม้ปรินิพพานมาช้านานแล้ว และพระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะ (ที่นับถือ)

ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง

ท่านเจ้าขา ขอข้าพเจ้าพึงได้บรรพชา พึงได้อุปสมบท ในพระธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้าองค์นั้น

ทุติยัมปาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ

ท่านเจ้าขา ข้าพเจ้าถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า ฯลฯ เป็นสรณะเป็นครั้งที่สอง.

ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง

ท่านเจ้าขา ขอข้าพเจ้าพึงได้บรรพชา พึงได้อุปสมบท ฯลฯ

ตะติยัมปาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ

ท่านเจ้าขา ข้าพเจ้าถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า ฯลฯ เป็นสรณะเป็นครั้งที่สาม.

ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง

ท่านเจ้าขา ขอข้าพเจ้าพึงได้บรรพชา พึงได้อุปสมบท ฯลฯ

อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ.

ท่านเจ้าขา ข้าพเจ้าขอบรรพชา

อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหต์วา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ.

ขอท่านโปรดรับผ้ากาสายะเหล่านี้ แล้วยังข้าพเจ้าให้บรรพชาเถิด เจ้าข้า.

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ

ท่านเจ้าขา ข้าพเจ้าขอบรรพชาเป็นครั้งที่สอง.

อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหต์วา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ.

ขอท่านโปรด ฯลฯ ให้บรรพชาเถิด เจ้าข้า.

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ

ท่านเจ้าขา ข้าพเจ้าขอบรรพชาเป็นครั้งที่สาม.

อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหต์วา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ.

ขอท่านโปรด ฯลฯ ให้บรรพชาเถิด เจ้าข้า.

(ถ้าบวชเพียงสามเณรเท่านั้น ให้ยกคำว่า "ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง" นั้นออกเสีย)

ต่อจากนี้พระอุปัชฌาย์จะรับผ้าไตรจากผู้อุปสมบท มาวางไว้ตรงหน้าตักของท่านและจะสอนพระกัมมัฏฐาน ซึ่งมีนามว่า "ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐาน" ผู้อุปสมบทพึงตั้งใจฟัง แต่การสอนนี้พระอุปัชฌาย์จะเป็นผู้ว่านำ แล้วผู้อุปสมบทว่าตามท่านไป และในระหว่างที่ว่าต้องพิจารณาให้เห็นเป็นของปฏิกูลน่าเกลียดด้วย ท่านสอนให้ว่าดังนี้

เกสา	ผมทั้งหลาย
โลมา	ขนทั้งหลาย
นะขา	เล็บทั้งหลาย
ทันตา	ฟันทั้งหลาย
ตะโจ	หนัง

ว่าอย่างนี้เรียกว่าเป็นอนุโลม เพราะว่าไปตามลำดับ แต่ถ้าว่าถอยกลับเรียกว่าเป็นปฏิโลม เช่น

ตะโจ	หนัง
ทันตา	ฟันทั้งหลาย
นะขา	เล็บทั้งหลาย
โลมา	ขนทั้งหลาย
เกสา	ผมทั้งหลาย

ผู้จะอุปสมบทพึงท่องให้จำได้ทั้งที่เป็นอนุโลมและปฏิโลม ครั้นแล้วพระอุปัชฌาย์จะชักผ้าอังสะออกจากไตร และนำมาสวมให้แก่ผู้อุปสมบท และมอบผ้าไตรนั้นให้นำออกไปนุ่งห่มในที่อันควรที่ทางวัดได้จัดไว้ เมื่อครองผ้าเสร็จแล้วให้ผู้อุปสมบทเข้าไปหาพระอาจารย์ซึ่งนั่งคอยท่าอยู่ที่ตอนท้ายสงฆ์สันนิบาต รับเครื่องสักการะถวายท่านแล้วกราบลง ๓ หน นั่งคุกเข่าประณมมือ เปล่งวาจาขอสรณะแลาศีล

(ตั้งแต่คำขอสรณะและศีลเป็นต้นไปจนเสร็จการตามที่เรียบเรียงไว้ต่อจากนี้ ในแบบของมหานิกายก็ใช้เหมือนกัน)

คำขอสรณะและศีล

อะหังภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้า ขอสรณะและศีล เจ้าข้า.

ทุติยัมปิ อะหังภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้า ขอสรณะและศีล เป็นครั้งที่สอง เจ้าข้า.

ตะติยัมปิ อะหังภันเต สะระณะสีลัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้า ขอสรณะและศีล เป็นครั้งที่สาม เจ้าข้า.

(จากนี้ไปพระอาจารย์จะกล่าวคำนมัสการนำ ให้ผู้อุปสมบทว่าตามท่านไปดังนี้)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ. (ว่า ๓ จบ ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาค ผู้เป็นพระอรหันต์ตรัสรู้เอง โดยชอบพระองค์นั้น เมื่อจบตอนนี้แล้วพระอาจารย์จะกล่าวว่า "เอวัง วะเทหิ" แปลว่า "เจ้าจงว่าอย่างนี้" หรือ "ยะมะหัง วาทามิ ตัง วะเทหิ" แปลว่า "เจ้าจงว่าตามเรา" อย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้อุปสมบทพึงรับว่า "อามะ ภันเต" แปลว่า "ขอรับเจ้าข้า" แล้วตั้งใจรับสรณะและศีลสืบต่อไป)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง.

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง.

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง.

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งครั้งที่สอง.

ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่งครั้งที่สอง.

ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นที่พึ่งครั้งที่สอง.

ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเป็นเจ้าครั้งที่สาม.

ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่งครั้งที่สาม

ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นที่พึ่งครั้งที่สาม.

(เมื่อจบไตรสรณาคมน์แล้ว พระอาจารย์จะกล่าวว่า "สะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง" แปลว่า "การถึงสรณะ (คือที่พึ่ง) จบแล้ว" ผู้อุปสมบทพึงกล่าวรับว่า "อามะภันเต" แปลว่า "ขอรับ เจ้าข้า" ต่อแต่นี้พึงตั้งใจรับศีลซึ่งพระอาจารย์ จะเป็นผู้ว่านำต่อไปอีก แต่การรับศีลนี้เราต้องตั้งใจคิดงดเว้นจริง ๆ จึงจะได้ผลเต็มที่ไม่ควรทำ

ชนิดที่เรียกว่า "ปากว่าอย่างหนึ่ง ใจคิดอย่างหนึ่ง" เราควรทำให้ปากกับใจตรงกัน เพราะศีลอยู่ที่ใจ ไม่ใช่อยู่ที่กายวาจา ฉะนั้นเมื่อปากเราว่าถึงสิกขาบทไหนใจของเราก็ต้องคิดงดเว้นในสิกขาบทนั้นไปตามลำดับ จึงจะสมกับที่เรารับศีล)

ปาณาติปาตา เวระมะณี.

เว้นจากฆ่าสัตว์.

อะทินนาทานา เวระมะณี.

เว้นจากลักขะโมย.

อะพรัหม์มะจะริยา เวระมะณี.

เว้นจากกรรมมิใช่พรหมจรรย์.

มุสาวาทา เวระมะณี.

เว้นจากพูดเท็จ.

สุราเมระยะมัชชะ ปะมาทัฏฐานา เวระมะณี.

เว้นจากดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท.

วิกาละโภชะนา เวระมะณี.

เว้นจากบริโภคอาหารผิดเวลา.

นัจจะคีตะวา ทิตะวิสู กะทัสสะนา เวระมะณี.

เว้นจากฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และดูการเล่น.

มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะ มัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี.

เว้นจากทัดทรงดอกไม้ และลูบไล้ทาตัวด้วยของหอม.

อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี.

เว้นจากนั่งนอนบนที่นอนสูง ที่นอนใหญ่.

ชาตะรูปะระชะตะ ปะฏิคคะหะนา เวระมะณี.

เว้นจากรับเงินและทอง.

(การรับศีลนี้ตามแบบของมหานิกาย เพิ่มคำว่า "สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ" ซึ่งแปลว่า "ขอสมาทานสิกขาบท" ต่อจากคำว่า "เวระมะณี" ด้วยทุกครั้ง ทั้ง ๑๐ ข้อ)

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ (ว่า ๓ หน)

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท ทั้งสิบเหล่านี้

เมื่อรับศีลเสร็จแล้วกราบลง ๓ ครั้ง ตอนนี้นับว่าเป็นสามเณรแล้วโดยสมบูรณ์ และต่อจากนี้ไปให้สามเณรรับบาตรพร้อมด้วยดอกไม้ ธูปเทียน สำหรับขอนิสสัยเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ในสงฆสันนิบาต เมื่อถึงท่านแล้วให้วางบาตรนั้นไว้ข้างตัวด้านซ้าย และถวายดอกไม้ธูปเทียนซึ่งเป็นเครื่องสักการะถวายท่าน แล้วกราบลง ๓ หน นั่งคุกเข่าประณมมือ กล่าวคำขอนิสสัย ต่อไป

คำขอนิสสัย

อะหังภันเต นิสสะยัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้าขอนิสสัย เจ้าข้า.

ทุติยัมปิ อะหังภันเต นิสสะยัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้าขอนิสสัย เป็นครั้งที่สอง เจ้าข้า.

ตะติยัมปิ อะหังภันเต นิสสะยัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้าขอนิสสัย เป็นครั้งที่สาม เจ้าข้า.

อุปัชฌาโย เม ภันเต โหหิ (ว่า ๓ หน)

ขอท่านจงเป็นพระอุปัชฌาย์ของข้าพเจ้าเถิด เจ้าข้า.

(เมื่อว่าถึงตอนนี้แล้ว ถ้าตามแบบของมหานิกาย พระอุปัชฌาย์จะกล่าวว่า "โอปายิกัง" แปลว่า "ชอบด้วยอุบาย" สามเณรพึงรับว่า "อุกาสะ สัมปะฏิจฉามิ" แปลว่า "กระผมขอโอกาส, กระผมรับ" และท่านจะว่าอีกว่า "ปะฏิรูปัง" แปลว่า

"สมควร" สามเณรพึงรับว่า "สัมปะฏิจฉามิ" แปลว่า "กระผมรับ" ท่านจะว่าอีกว่า "ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ" แปลว่า ",จงให้ถึงพร้อมด้วยอาการอันให้เกิดความเลื่อมใส" สามเณรพึงรับว่า "สัมปะฏิจฉามิ" แปลว่า "กระผมรับ"

แต่ถ้าตามแบบธรรมยุตติกนิกาย พระอุปัชฌาย์จะกล่าวว่า "สาธุ" แปลว่า "ดีละ" หรือ "ละหุ" แปลว่า "เบาใจ" หรือ "โอปายิกัง" แปลว่า "ชอบด้วยอุบาย" หรือ "ปะฏิรูปัง" แปลว่า "สมควร" "ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ" แปลว่า "จงให้ถึงพร้อมด้วยอาการอันให้เกิดความเลื่อมใส" บทใดบทหนึ่ง ๓ ครั้งเว้นระยะให้สามเณรตอบรับว่า "สาธุ ภันเต" แปลว่า "ดีละ เจ้าข้า" ทุกบทไป.)

ต่อจากนี้สามเณรพึงกล่าวรับเป็นภาระให้ท่าน และกล่าวให้ท่านเป็นภาระของสามเณรสืบไป ดังนี้.

อัชชะตัคเค ทานิ เถโร มัยหัง ภาโร, อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร. (ว่า ๓ หน)

ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป พระเถระย่อมเป็นภาระของข้าพเจ้า แม้ข้าพเจ้าก็เป็นภาระของพระเถระ

(คำว่า "พระเถระเป็นภาระของข้าพเจ้า" หมายความว่า กิจการต่าง ๆ ของพระอุปัชฌาย์ สามเณรต้องรับเป็นภาระ คือ สามเณรต้องทำกิจวัตร์ต่อพระอุปัชฌาย์ คำว่า "แม้ข้าพเจ้าก็เป็นภาระของพระเถระ" หมายความว่า พระอุปัชฌาย์ต้องรับเป็นภาระในการอบรมสั่งสอนสามเณร)

ว่าตอนนี้เสร็จแล้วกราบลง ๓ หน

ต่อจากนี้พระอุปัชฌาย์จะบอกแก่สามเณรให้ทราบถึงชื่อ (ฉายา) ที่ท่านตั้งให้ใหม่เป็นภาษามคธ และบอกชื่อ (ฉายา) ของท่านซึ่งเป็นภาษามคธให้สามเณรทราบเพื่อจะได้บอกแก่พระอาจารย์ (คู่สวด) ที่ถาม เพราะฉะนั้น สามเณรต้องจำชื่อของตนและของพระอุปัชฌาย์ให้แม่นยำ สมัยโบราณมักนิยมสมมุติชื่อสามเณรเป็น

"นาโค" สมมุติชื่อพระอุปัชฌาย์เป็น "ติสสัตเถโร" แต่ในแบบนี้จะเว้นชื่อเหล่านั้นไว้ แต่จะบอกในวงเล็บว่าเป็นชื่อของสามเณรหรือชื่อของพระอุปัชฌาย์ ต่อจากนี้ถ้าตามแบบมหานิกาย พระอุปัชฌาย์จะเป็นผู้คล้องบาตร์ให้แก่สามเณร และเป็นผู้บอกบาตร์จีวร ให้แก่สามเณรแต่ตาม แบบธรรมยุตติกนิกาย พระอาจารย์ผู้จะสวดกรรมวาจาจะเป็นผู้คล้องบาตร์ และบอกบาตร์ จีวร ให้ดังนี้

อะยันเต ปัตโต	นี้บาตร์ของเจ้าพึงรับว่า	อามะภันเต	ขอรับเจ้าข้า			
อะยัง สังฆาฏิ	นี้ผ้าทาบ	,,	,,	,,	,,	,,
อะยัง อุตตะรา สังโฆ	นี้ผ้าห่ม	,,	,,	,,	,,	,,
อะยัง อันตะระวาสะโก	นี้ผ้านุ่ง	,,	,,	,,	,,	,,

ต่อจากนี้ท่านจะสั่งให้สามเณรไปยืนห่างจากสงฆ์ประมาณ ๑๒ ศอก ด้วยคำว่า "คัจฉะ อะมุมหิ โอกาเส ติฏฐาหิ" ซึ่งแปลว่า "เจ้าจงไปยืน ณ โอกาสโน้น" สามเณรพึงลุกขึ้นประณมมือเดินไปยืนยังที่ที่ทางวัดได้จัดไว้ ยืนประณมมือหันหน้ามามาทางด้านสงฆสันนิบาต และให้เลยจากผ้าที่เขาปูไว้สำหรับพระอาจารย์คู่สวดยืน

ลำดับนี้พระอาจารย์ (คู่สวด) จะกราบพระรัตนตรัย ๓ หน แล้วเปล่งคำนมัสการตั้งนะโม ๓ จบแล้วสวดกรรมวาจา สมมุติตนเป็นผู้สอนซ้อมอุปสัมปทาเปกขะดังนี้

สุณา ตุ เม ภันเต สังโฆ. (ชื่อสามเณร) อายัสมะโต (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปะสัมปะทาเปกโข.

ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. ผู้มีชื่อ (ชื่อสามเณร) นี้เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์)

ยะทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง,

ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว,

อะหัง (ชื่อสามเณร) อะนุสาเสยยัง.

ข้าพเจ้าจะพึงสอนซ้อม (ชื่อสามเณร)

(ต่อจากนี้พระอาจารย์จะออกจากสงฆสันนิบาตไปยืนที่บนอาสนะใกล้กับสามเณรเพื่อสอนซ้อมดังนี้)

สุณะสิ (ชื่อสามเณร).

แน่ะ (ชื่อสามเณร) เจ้าฟังนะ.

อะยันเต สัจจะกาโล ภูตะกาโล.

นี้เป็นกาลสัตย์ เป็นกาลจริงของเจ้า.

ยัง ชาตัง ตัง สังฆะมัชเฌ ปุจฉันเต.

เมื่อท่านถามในท่ามกลางสงฆ์ถึงสิ่งอันเกิดแล้ว.

สันตัง อัตถีติ วัตตัพพัง.	มีอยู่ พึงกล่าว ว่ามี
อะสันตัง นัตถีติ วัตตัพพัง.	ไม่มี พึงกล่าว ว่าไม่มี.
มา โข วิตถาสิ.	เจ้าอย่ากระดากแล้วแล.
มา โข มังกุ อะโหสิ.	เจ้าอย่าได้เป็นผู้เก้อแล้วแล.
เอวันตัง ปุจฉิสสันติ.	ภิกษุทั้งหลาย จักถามเจ้าอย่างนี้.
สันติ เต เอวะรูปา อาพาธา ?	อาพาธเหมือนอย่างนี้ ของเจ้ามีหรือ ?

กุฏฐัง	โรคเรื้อน ?	รับว่า นัตถิภันเต ไม่มีเจ้าข้า
คันโฑ	ฝี ?	,, ,, ,,
กิลาโส	โรคกลาก ?	,, ,, ,,
โสโส	โรคมองคร่อ ?	,, ,, ,,
อะปะมาโร	ลมบ้าหมู ?	,, ,, ,,
มะนุสโสสิ	เจ้าเป็นมนุษย์ หรือ ?	,, อามะภันเต ขอรับเจ้าข้า
ปุริโสสิ	เป็นเจ้าชายหรือ ?	,, ,, ,,
ภุชิสโสสิ	เจ้าเป็นไท(มิใช่ทาส)หรือ ?	,, ,,
อะนะโณสิ	เจ้าหาหนี้สินมิได้หรือ ?	,, ,,

นะสิ ราชะภะโฏ	เจ้ามิใช่ราชภัฏ (คนอันพระราชาชุบเลี้ยง คือ ข้าราชการ) หรือ? ,, ,,
อะนุญญาโตสิ มาตาปิตูหิ	เจ้าเป็นผู้อันมารดาบิดาอนุญาติแล้วหรือ? ,, ,,
ปะริปุณณะวีสะ ติวัสโสสิ	เจ้ามีปี (อายุ) ครบยี่สิบ ,, ,, ,, แล้วหรือ? ,, ,, ,,
ปะริปุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	บาตร์จีวรของเจ้ามีครบแล้วหรือ? ,, ,, ,,
กินนาโมสิ	เจ้าชื่ออะไร? รับว่า อะหังภันเต (ชื่อ ข้าพเจ้าชื่อสามเณร) นามะ (ชื่อสามเณร)
โก นามะ เต อุปัชฌาโย	พระอุปัชฌาย์ของเจ้าชื่ออะไร? ,, อุปัชฌาโยเมภันเต อายัส์มา (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นามะ — พระอุปัชฌาย์ของข้าพเจ้าชื่อท่าน(ชื่อพระอุปัชฌาย์)

(ครั้นพระอาจารย์สอนซ้อมแล้ว จะกลับมานั่งในสงฆสันนิบาตและสวดกรรมวาจา ขอเรียกอุปสัมปทาเปกขะเข้า ว่าดังนี้)

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ.	ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า
(ชื่อสามเณร อายัสมะโต (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปะสัมปะทาเปกโข.	ชื่อสามเณร นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์
อะนุสิฏโฐ โส มะยา.	ข้าพเจ้าสอนซ้อมเขามาแล้ว.
ยะทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง,	ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว
(ชื่อสามเณร) อาคัจเฉยยะ.	ขอ (ชื่อสามเณร) พึงมา.

(พระอาจารย์จะหันหน้าไปทางอุปสัมปทาเปกขะ แล้วเรียกด้วยคำว่า "อาคัจฉาหิ

แปลว่า "เจ้าจงมา" ฉะนั้นให้อุปสัมปทาเปกขะเข้าไปในสงฆสันนิบาต กราบลง ๓ หน ตรงพระอุปัชฌาย์ แล้วนั่งประณมมือ เปล่งวาจาขออุปสมบท ดังนี้.

คำขออุปสมบท

สังฆัง ภันเต อุปะสัมปะทัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้าขออุปสมบทต่อสงฆ์ เจ้าข้า,

อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆอะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ขอสงฆ์โปรดยกข้าพเจ้าขึ้นเถิด เจ้าข้า,

ทุติยัมปิ ภันเต สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้าขออุปสมบทต่อสงฆ์เป็นครั้งที่สอง เจ้าข้า,

อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ขอสงฆ์โปรดยกข้าพเจ้าขึ้นเถิด เจ้าข้า,

ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ.

ข้าพเจ้าขออุปสมบทต่อสงฆ์เป็นครั้งที่สาม เจ้าข้า,

อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ขอสงฆ์โปรดยกข้าพเจ้าขึ้นเถิด เจ้าข้า,

ในลำดับนี้ พระอุปัชฌาย์จะกล่าวผะเดียงสงฆ์เพื่อซักถามอันตรายิกธรรมแล้วอุปสมบทอุปสัมปทาเปกขะนั้น ว่าดังนี้

อิทานิ โข อาวุโส อะยัง (ชื่อสามเณร) นามะ สามะเณโร มะมะ อุปะสัมปะทาเปกโข อุปะสัมปะทัง อะกังขะมาโน สังฆัง ยาจะติ.

บัดนี้แลเธอสามเณรชื่อ (ชื่อสามเณร) ผู้นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของข้าพเจ้าหวังอุปสมบท ขอต่อสงฆ์.

อะหัง สัพพะมิมัง สังฆัง อัชเฌสามิ,

ข้าพเจ้าขอผะเดียงสงฆ์ทั้งปวงนี้,

สาธุ อาวุโส สัพโพยัง สังโฆ อิมัง (ชื่อสามเณร) นามะ สามะเณรัง อันตะรายิเก ธัมเม ปุจฉิต์วา,

ขอสงฆ์ทั้งปวงนี้ ถามอันตรายิกธรรมต่อสามเณรชื่อ (ชื่อสามเณร) ผู้นี้แล้ว,

ตัตถะ ปัตตะ กัลละ ตัง ญัต์วา.

รู้ความพร้อมพรั่งถึงที่แล้วในอุปสมบทกรรมนั้นแล้ว

ญัตติจะตุตเถนะ กัมเมนะ อะกุปเปนะ ฐานาระเหนะ อุปะสัมปาเทมาติ กัมมะสันนิฏฐานัง กะโรตุ.

จงทำความตกลงในกรรมว่า เราทั้งหลายอุปสมบทด้วยกรรม มีกรรม วาจา ทั้งญัตติด้วยเป็นที่สี่ อันไม่กำเริบควรแก่ฐานะ.

ในลำดับนี้พระอาจารย์จะสวดสมมตตนแล้ว ถามอันตรายิกธรรม ดังนี้

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ.

ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า.

อะยัง (ชื่อสามเณร) อายัสมะโต (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปะสัมปะทาเปกโข.

(ชื่อสามเณร) นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้.

ยะทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง,

ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว,

อะหัง (ชื่อสามเณร) อันตะรายิเก ธัมเม ปุจเฉยยัง.

ข้าพเจ้าจะพึงถามอันตรายิกธรรมต่อ (ชื่อสามเณร) นี้.

สุณะสิ (ชื่อสามเณร)

แน่ะ (ชื่อสามเณร) เจ้าฟังนะ.

อะยันเต สัจจะกาโล ภูตะกาโล.

นี่เป็นกาลสัตย์ เป็นกาลจริงของเจ้า

ยัง ชาตัง ตัง ปุจฉามิ.

ข้าพเจ้าถามถึงสิ่งที่เกิดแล้ว.

สันตัง อัตถีติ วัตตัพพัง.

มีอยู่ เจ้าพึงกล่าวว่ามี.

อะสันตัง นัตถีติ วัตตัพพัง.

ไม่มีอยู่ เจ้าพึงกล่าวว่าไม่มี.

สันติ เต เอวะรูปา อาพาธา?

อาพาธเหมือนอย่างนี้ของเจ้ามีหรือ?

ต่อจากนี้จะระบุถามตั้งแต่ "กุฏฐัง" จนถึง "โก นามะ เต อุปัชฌาโย" เหมือนที่แล้วมา และอุปสัมปทาเปกขะก็พึงตอบเช่นเดียวกัน

เมื่อสอบถามอันตรายิกธรรมเสร็จแล้ว พระอาจารย์จะสวดกรรมวาจาอุปสมบทต่อไปดังนี้ :-

คำสวดญัตติ

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ.

ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า.

อะยัง (ชื่อสามเณร) อายัสมะโต (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปะสัมปะทาเปกโข.

(ชื่อสามเณร) นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นั้น.

ปะริสุทโธ อันตะรายิเกหิ ธัมเมหิ.

บริสุทธิ์แล้ว จากอันตรายิกธรรมทั้งหลาย.

ปะริปุณณัสสะ ปัตตะจีวะรัง.

บาตร์จีวรของเขาครบแล้ว.

(ชื่อสามเณร) สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจะติ, อายัสมะตา (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปัชฌาเยนะ.

(ชื่อสามเณร) นี้ ขออุปสมบทต่อสงฆ์, มีท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้ เป็นอุปัชฌายะ.

ยะทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง,

ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว,

สังโฆ (ชื่อสามเณร) อุปะสัมปาเทยยะ, อายัสมะตา (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปัชฌาเยนะ.

สงฆ์พึงอุปสมบท (ชื่อสามเณร) นี้, มีท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้ เป็นอุปัชฌายะ.

เอสา ญัตติ.

นี้เป็นวาจานัด.

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ.

ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า.

อะยัง (ชื่อสามเณร) อายัสมะโต (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปะสัมปะทาเปกโข.

(ชื่อสามเณร) นี้ ผู้นี้เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้.

ปะริสุทโธ อันตะรายิเกหิ ธัมเมหิ.

บริสุทธิ์แล้ว จากอันตรายิกธรรม ทั้งหลาย.

ปะริปุณณัสสะ ปัตตะจีวะรัง.

บาตร์จีวรของเขาครบแล้ว.

(ชื่อสามเณร) สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจะติ, อายัสมะตา (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปัชฌาเยนะ.

(ชื่อสามเณร) นี้ ขออุปสมบทต่อสงฆ์, มีท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้เป็นอุปัชฌายะ.

สังโฆ (ชื่อสามเณร) อุปะสัมปาเทติ, อายัสมะตา (ชื่อพระอุปัชฌาย์.) อุปัชฌาเยนะ.

สงฆ์อุปสมบท (ชื่อสามเณร) นี้, มีท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้เป็นอุปัชฌายะ,

ยัสสายัสมะโต ขะมะติ (ชื่อสามเณร) อุปะสัมปะทา, อายัสมะตา

การอุปสมบท (ชื่อสามเณร) นี้, มีท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้เป็นอุปัชฌายะชอบแก่ท่านผู้ใด.

โส ตุณหัสสะ.

ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้นิ่ง.

ยัสสะ นะ ขะมะติ,

ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด,

โส ภาเสยยะ.

ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ทุติยัมปิ เอตะมัตถัง วะทามิ.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้เป็นครั้งที่สอง.

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ.

ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า.

อะยัง (ชื่อสามเณร) อายัสมะโต (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปะสัมปะทาเปกโข. ฯเปฯ โส ภาเสยยะ.

(ชื่อสามเณร) นี้ เป็นอุปสัมปทาเปกขะของท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้ ฯลฯ ท่านผู้นั้นพึงพูด.

ตะติยัมปิ เอตะมัตถัง วะทามิ.

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ เป็นครั้งที่สาม

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ. ฯเปฯ โส ภาเสยยะ.

ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า. ฯลฯ ท่านผู้นั้นพึงพูด.

อุปะสัมปันโน สังเฆนะ (ชื่อสามเณร), อายัสมะตา (ชื่อพระอุปัชฌาย์) อุปัชฌาเยนะ.

(ชื่อสามเณร) นี้ สงฆ์อุปสมบทแล้ว มีท่าน (ชื่อพระอุปัชฌาย์) นี้เป็นอุปัชฌายะ.

ขะมะติ สังฆัสสะ.

ชอบแก่สงฆ์.

ตัสมา ตุณหี.

เหตุนั้นจึงนิ่ง.

เอวะเมตัง ธาระยามิ.

ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

(ในคำบาลีที่ลงว่า "ฯเปฯ" นั้นหมายความว่าละไว้เช่นเดียวกับ "ฯลฯ" พระอาจารย์ท่านจะสวดจนเต็ม วาจาแรกเรียกว่าญัตติ คือ คำนัด อีกสามวาจา เรียกว่าอนุสสาวนา คือคำประกาศ)

คำบอกอนุศาสน์

เมื่อเสร็จจากสวดญัตติแล้ว พระอุปัชฌาย์ หรือพระอาจารย์คู่สวดจะบอกอนุศาสน์เป็นภาษาบาลี ดังนี้

อะนุญญาสิ โข ภะคะวา อุปะสัมปาเทตวา จัตตาโร นิสสะเย จัตตาริ จะ อะกะระณียานิ อาจิกขิตุง,

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้แล้วเพื่ออุปสมบท แล้วบอกนิสัย ๔ และอกรณียะ ๔ ว่า,

(นิสสัย ๔)

๑. ปิ๋ณฑิยาโลปะโภชะนัง นิสสายะ ปั๊พพัชชา.

๑. บรรพชาอาศัยโภชนะ คือคำข้าวอันหาได้ด้วยกำลังปลีแข้ง.

ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุสสาโห กะระณีโย.

เธอพึงทำอุตสาหะ ในสิ่งนั้นตลอดชีวิต.

อะติเรกกะลาโภ.

ลาภเหลือเพื่อ.

สังฆะภัตตัง อุทเทสะภัตตัง นิมันตะนัง สะลากะภัตตัง ปั๊กขิกัง อุโปสะถิกัง ปาฏิปะทิกัง.

ภัตต์ถวายสงฆ์ ภัตต์เฉพาะสงฆ์ การนิมนต์ภัตต์ถวายตามสลาก ภัตต์ถวายในปั๋กษ์ ภัตต์ถวายในวันอุโบสถ ภัตต์ถวายในวันปาฏิบุท

๒. ปังสุกูลจีวะรัง นิสสายะ ปั๊พพัชชา.

๒. บรรพชา อาศัยบังสกุลจีวร.

ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุสสาโห กะระณีโย.

เธอพึงทำอุตสาหะ ในสิ่งนั้นตลอดชีวิต.

อะติเรกะลาโภ,

ลาภเหลือเพื่อ.

โขมัง กัปปาสิกัง โกเสยยัง กัมพะลัง สาณัง ภังคัง.

ผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม (แพร) ผ้าขนสัตว์ ผ้าป่าน ผ้าด้ายแกมไหม

๓. รุกขะมูละเสนาสะนัง นิสสายะ ปั๊พพัชชา.

๓. บรรพชาอาศัยโคนต้นไม้เป็นเสนาสนะ.

ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุสสาโห กะระณีโย.

เธอพึงทำอุตสาหะ ในสิ่งนั้นตลอดชีวิต.

อะติเรกะลาโภ,

ลาภเหลือเพื่อ.

วิหาโร อัฑฒะโยโค ปาสาโท หัมมิยัง คูหา.

วิหาร (กุฏีปกติ) เรือนมุงแถบเดียว (เพิง) เรือนชั้น เรือนโล้น (หลังคาตัด) ถ้ำ.

๔. ปูติมุตตะเภสัชชัง นิสสายะ ปัพพัชชา.

๔. บรรพชา อาศัยมูตรเน่าเป็นยา.

ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุสสาโห กะระณีโย.

เธอพึงทำอุตสาหะ ในสิ่งนั้นตลอดชีวิต.

อะติเรกะลาโภ,

ลาภเหลือเพื่อ.

สัปปิ นะวะนีตัง เตลัง มะธุผาณิตัง.

เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย. (น้ำตาล)

(อกรณียะ ๔)

๑. อุปะสัมปันเนนะ ภิกขุนา เมถุโน ธัมโม นะ ปะฏิเสวิตัพโพ อันตะมะโส ติรัจฉานะคะตายะปิ.

๑. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงเสพเมถุนธรรม โดยที่สุดแม้ในดิรัจฉานตัวเมีย.

โย ภิกขุ เมถุนัง ธัมมัง ปะฏิเสวะติ, อัสสะมโณ โหติ อะสักยะ-ปุตติโย.

ภิกษุใดเสพเมถุนธรรม, ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร.

เสยยะถาปิ นามะ ปุริโส สีสัจฉินโน อะภัพโพ เตนะ สะรีระพันธะเนนะ ชีวิตุง.

เปรียบเหมือนบุรุษ ถูกตัดศีรษะแล้ว ไม่อาจมีสรีระคุมกันนั้นเป็นอยู่.

เอวะเมวะ ภิกขุ เมถุนัง ธัมมัง ปฏิเสวิตวา อัสสะมะโณ โหติ อะสักยะปุตติโย.

ภิกษุก็เหมือนกัน เสพเมถุนธรรมแล้วไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยะบุตร.

ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียัง.

การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต.

๒. อุปะสัมปันเนนะ ภิกขุนา อะทินนัง เถยยะสังขาตัง นะอาทาตัพพัง, อันตะมะโส ติณะสะลากัง อุปาทายะ.

๒. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงถือเอาของ อันเขาไม่ได้ให้เป็นส่วนแห่งขะโมย โดยที่สุดหมายเอาถึงเส้นหญ้า.

โย ภิกขุ ปาทัง วา ปาทาระหัง วา อะติเรกะปาทัง วา อะทินนัง เถยยะสังขาตัง อาทิยะติ อัสสะมะโณ โหติ อะสักยะปุตติโย.

ภิกษุใดถือเอาของอันเขาไม่ได้ให้เป็นส่วนแห่งขะโมย บาทหนึ่งก็ดี ควรแก่บาทหนึ่งก็ดี เกินกว่าบาทหนึ่งก็ดี ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร.

เสยยะถาปิ นามะ ปัณฑุปะลาโส พันธะนา ปะมุตโต อะภัพโพ หะริตัตตายะ.

เปรียบเหมือนใบไม้เหลือง หล่นจากขั้วแล้ว ไม่อาจจะเป็นของเขียวสด.

เอวะเมวะ ภิกขุ ปาทัง วา ปาทาระหัง วา อะติเรกะปาทัง วา อะทินนัง เถยยะสังขาตัง อะทิยิตวา อัสสะมะโณ โหติ อะสักยะปุตติโย.

ภิกษุก็เหมือนกัน ถือเอาของอันเขาไม่ได้ให้ เป็นส่วนแห่งขะโมย บาทหนึ่งก็ดี ควรแก่บาทหนึ่งก็ดี เกินกว่าบาทหนึ่งก็ดีแล้วไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร.

ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียัง.

การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต

๓. อุปะสัมปันเนนะ ภิกขุนา สัญจิจจะ ปาโณ ชีวิตา นะ โวโรเปตัพโพ, อันตะมะโส กุนถะกิปิลลิกัง อุปาทายะ.

๓. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงแกล้งพรากสัตว์จากชีวิต โดยที่สุดหมายเอาถึงมดดำมดแดง.

โย ภิกขุ สัญจิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชีวิตา โวโรเปติ, อันตะมะโส คัพภะปาตะนัง อุปาทายะ, อัสสะมะโณ โหติ อะสักยะปุตติโย.

ภิกษุใด แกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิต โดยที่สุดหมายเอาถึงยังครรภ์ให้ตก ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร

เสยยะถาปิ นามะ ปุถุสิลา ทะวิธา ภินนา อัปปะฏิสันธิกา โหติ.

เปรียบเหมือนศิลาหนาแตกสองเสี่ยงแล้ว เป็นของกลับต่อกันไม่ได้.

เอวะเมวะ ภิกขุ สัญจิจจะ มะนุสสะวิคคะหัง ชีวิตา โวโรเปต์วา อัสสะมะโณ โหติ อะสักยะปุตติโย.

ภิกษุก็เหมือนกัน แกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิตแล้ว ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร.

ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียัง

การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต

๔. อุปะสัมปันเนนะ ภิกขุนา อุตตะริมะนุสสะธัมโม นะ อุลละปิ-ตัพโพ, อันตะมะโส สุญญาคาเร อะภิระมามีติ.

๔. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่ควรพูดอวดอุตตริมนุสสธรรม โดยที่สุด ว่าเรายินดีในเรือนร้าง.

โย ภิกขุ ปาปิจโฉ อิจฉาปะกะโต อะสันตัง อะภูตัง อุตตะริมะนุสสะธัมมัง อุลละปะติ, ฌานัง วา วิโมกขัง วา สะมาธิง วา, สะมะปัตติง วา มัคคัง วา ผะลัง วา, อัสสะมะโณ โหติ อะสักยะปุตติโย.

ภิกษุใดมีความอยากอันลามก อันความอยากอันลามกครอบงำแล้ว พูดอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มีอยู่ อันไม่เป็นจริง, คืออาฌมก็ดี วิโมกข์ก็ดี สมาธิก็ดี สมาบัติก็ดี มรรคก็ดี ผลก็ดี ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร.

เสยยะถาปิ นามะ ตาโล มัตถะ กัจฉินโน อะภัพโพ ปุนะวิรุฬหิยา.

เปรียบเหมือนต้นตาล มียอดด้วนแล้ว ไม่อาจจะงอกอีก.

เอวะเมวะ ภิกขุ ปาปิจโฉ อิจฉาปะกะโต อะสันตัง อะภูตัง อุตตะริ-มะนุสสะธัมมัง อุลละปิตวา อัสสะมโณ โหติ อะสักยะปุตติโย.

ภิกษุก็เหมือนกัน มีความอยากอันลามก อันความอยากอันลามกครอบงำแล้ว พูดอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มีอยู่ อันไม่เป็นจริง ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร.

ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียันติ

การนั้น เธอไม่พึงทำตลอดชีวิต.

อะเนกะปะริยาเยนะ โข ปะนะเตนะ ภะคะวะตา ชานะตา ปัสสะตา อะระหะตา สัมสัมพุทเธนะ, สีลัง สัมมาทักขาตัง สมาธิ สัมมาทักขาโต ปัญญา สัมมาทักขาตา.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้รู้ผู้เห็นเป็นพระอรหันต์ตรัสรู้ชอบเอง พระองค์นั้น ตรัสศีลไว้โดยชอบแล้ว ตรัสสมาธิไว้โดยชอบแล้ว ตรัสปัญญาไว้โดยชอบแล้ว โดยหลายขบวน.

ยาวะเทวะ ตัสสะ มะทะนิมมะทะนัสสะ ปิปาสะวินะยัสสะ อาละยะสะมุคฆาตัสสะ วัฏฏุปัจเฉ ทัสสะ ตัณหักขะยัสสะ วิราคัสสะ นิโรธัสสะ นิพพานัสสะ สัจฉิกิริยายะ.

เพียงเพื่อทำให้แจ้ง ซึ่งพระนิพพานนั้น อันเป็นทางย่ำยีความเมาเสีย เป็นทางนำความอยากเสีย เป็นทางถอนอาลัยขึ้นเสีย เป็นทางเข้าไปตัดวนเสีย เป็นทางสิ้นแห่งตันหา เป็นทางฟอกจิตต์ เป็นทางดับทุกข์.

ตัตถะ สีละ ปะริภาวิโต สะมะธิ มะหัปผะโล โหติ มะหานิสังโส.

ในศีลสมาธิปัญญานั้น สมาธิอันศีลอบรมแล้วมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่.

สะมาธิปะริภาวิตัง ปัญญา มะหัปผะลา โหติ มะหานิสังสา.

ปัญญาอันสมาธิอบรมแล้ว มีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่

ปัญญาปะริภาวิตัง จิตตัง สัมมะเทวะ อาสะเวหิวิมุจจะติ.

จิตอันปัญญาอบรมแล้ว ย่อมพ้นจากอาสวะโดยชอบ,

เสยยะถีทัง, กามาสะวา ภะวาสะวา อะวิชชาสะวา.

จิตอันปัญญาอบรมแล้ว ย่อมพ้นจากอาสวะโดยชอบ,

คือจากอาสวะคือความอยากได้ จากอาสวะคือความอยากเป็น จากอาสวะคือ ความไม่รู้.

ตัสมาติหะ เต อิมัสมิง ตะถาคะตัปปะเวทิเต ธัมมะวินะเย, สักกัจจัง อะธิสีละสิกขา สิกขิตัพพา, อะธิจิตตะสิกขา สิกขิตัพพา, อะธิปัญญาสิกขา สิกขิตัพพา.

เพราะเหตุนั้นแล เธอพึงศึกษาสิกขาคือศีลยิ่งอย่างเคารพ, พึงศึกษาสิกขาคือ จิตยิ่งอย่างเคารพ, พึงศึกษาสิกขาคือปัญญายิ่งอย่างเคารพ, ในพระธรรมวินัย อันพระตถาคตตรัสประกาศนี้.

ตัตถะ อัปปะมาเทนะ สัมปาเทตัพพัง.

พึงให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทในนั้น เทอญ.

เมื่อบอกอนุศาสน์จบแล้วพระภิกษุใหม่พึงรับว่า "อามะ ภันเต" แปลว่า "ขอรับ เจ้าข้า" แล้วกราบลงสามหน.

(ในบทว่า "ต" ในคำว่า ตัตถะ เต ยาวะชีวัง อุสสาโห กะระณีโย" ในคำว่า "ตันเต ยาวะชีวัง อะกะระณียัง" และในคำว่า "ตัสมาหิหะ เต" ในเวลาบอกอนุศาสน์พร้อมกันตั้งแต่สององค์ขึ้นไป ท่านจะเปลี่ยนใช้บทว่า "โว" แทน ดังเช่น "ตัตถะ โว ยาวะชีวัง อุสสาโห กะระณีโย" เป็นต้น)

คำอธิษฐานสัตตาหกิจ

สะเจ เม อันตะราโย นัตถิ สัตตาหัพภันตะเร ปุนะ นิวัตติสสามิ
(บางแห่งว่า สะเจ เม อันตะราโย นัตถิ สัตตาหัพภันเต เร เยวะ อิธารามัง นิวัตติสสามิ)

คำแปล

(ถ้าอันตรายมิได้มีแก่ข้าพเจ้าไซร้ ข้าพเจ้าจักกลับมาสู่อารามนี้ภายใน ๗ วัน) ฯ

การจัดทำหนังสืออนุสรณ์คุณพิจิน อรัญนารถ ที่ท่านถืออยู่ในมือท่านในขณะนี้นั้นคงจะมีความบกพร่องอยู่ไม่น้อย เพราะผมเองก็ไม่สามารถที่จะรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณพิจินไว้ได้อย่างครบถ้วน ตลอดจนการติดต่อกับผู้ที่นับถือและเพื่อนฝูงที่รักใคร่ของคุณพิจิน เพื่อขอทราบรายละเอียดความเป็นมาของคุณพิจินเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ได้ถูกต้อง

ฉะนั้นหากมีข้อบกพร่องประการใดแล้ว ผมผู้จัดทำหนังสือนี้ต้องขอน้อมรับแต่ผู้เดียว

อนึ่ง เจ้าภาพได้ให้ผมกราบเรียนท่าน ด้วยว่าถ้าหากมีสิ่งใด ขาดตกบกพร่องในการต้อนรับก็ดี การแจ้งข่าวการมรณะกรรมของคุณพิจินไม่ทั่วถึงก็ดี ขอได้โปรดอภัยให้ด้วยจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ผู้จัดทำ

พิมพ์ที่ แผนกการพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด เกษมสุวรรณ

๕ ถนนราชบพิธ พระนคร

นายเกษม สุวรรณประสิทธิ์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๑๓